

2025

Onderzoek naar leeftijds- discriminatie in België

Improving Equality
Data Collection in Belgium III

Inhoud

Synopsis	2
Woordenlijst	3
Pictogrammen	5
Inleiding	6
Wat verstaan we onder leeftijdsdiscriminatie	6
Waarom deze discriminatie onze aandacht verdient	6
Waarom een brede benadering nodig is	7
Onze aanpak en onderzoeksdoelstellingen	7
Methodologie	8
Algemene aanpak	8
De methoden	8
Analyse	12
Resultaten	14
Betaald werk	16
Onbetaald werk	22
Huisvesting	25
Financiële diensten	31
Overheidsdiensten, sociale zekerheid en sociale diensten	34
Gezondheidszorg en hulp	39
Mobiliteit	49
De publieke ruimte, vrije tijd, winkels en horeca	51
Digitalisering	56
Conclusie	60
Pistes voor toekomstig onderzoek	62
Appendix	65
Bibliografie	65

Synopsis

In dit rapport brengen we de mate en vormen van leeftijdsdiscriminatie in België in kaart, op basis van de ervaringen van mensen vanaf 16 jaar. We onderzoeken negen levensdomeinen: (1) betaald werk, (2) onbetaald werk, (3) huisvesting, (4) financiële diensten, (5) overheidsdiensten, sociale zekerheid en sociale diensten, (6) gezondheidszorg en hulp, (7) mobiliteit, (8) publieke ruimte, vrije tijd, horeca en winkels en (9) digitalisering. Daarnaast belichten we hoe leeftijdsdiscriminatie kruist met discriminatie van geracialiseerde personen, personen met een handicap, personen in armoede, LGBTI+ personen en discriminatie op basis van genders.

Onze bevindingen zijn gestoeld op een grootschalige enquête met 2462 deelnemers, een analyse van de meldingen over leeftijdsdiscriminatie bij Unia in 2024, en zes intersectionele focusgesprekken.

De resultaten zijn sprekend; in elke leeftijdsgroep geeft minstens één op de drie mensen aan dat ze in de afgelopen 12 maanden leeftijdsdiscriminatie hebben ervaren. Bovendien rapporteert in elk onderzocht levensdomein minstens één op tien mensen leeftijdsdiscriminatie. De cijfers en getuigenissen tonen niet alleen aan hoe leeftijdsdiscriminatie zich manifesteert, maar ook hoe deze verweven is met andere vormen van uitsluiting. De impact is aanzienlijk: mensen die ermee geconfronteerd worden ondervinden o.a. schade aan hun mentaal en fysiek welzijn en aan hun sociale en economische positie.

Dit rapport draagt bij aan het zichtbaarder maken van leeftijdsdiscriminatie in België, en toont de noodzaak om ongelijkheid op basis van leeftijd actief aan te pakken.

Het rapport en de appendices kunnen ook digitaal geraadpleegd worden:

Woordenlijst

Jongeren / ouderen / ‘te oud’ / ‘te jong’

Het indelen van personen in groepen op basis van hun leeftijd is een proces van sociale constructie. Er bestaan dus ook geen vaststaande definities van ‘jongeren’ of ‘ouderen’. Voor de leesbaarheid van het rapport en de bruikbaarheid van de resultaten voor beleidsmakers, gebruiken we deze termen als volgt in dit rapport.

We spreken over ‘jongeren’ wanneer we het hebben over personen van 30 jaar of jonger. Dit is gebaseerd op de leeftijdsgrens die algemeen in België gehanteerd wordt voor jongerenbeleid.

We spreken over ‘ouderen’ wanneer we het hebben over personen ouder dan 60 jaar. Beleid gericht op ouderen hanteert verschillende leeftijdsgrenzen, maar 60 lijkt het vaakst voor te komen in België (en staat bovendien los van veranderlijke grenzen zoals de pensioenleeftijd).

Wanneer iemand als ‘te jong’ of ‘te oud’ wordt beschouwd en daardoor leeftijdsdiscriminatie meemaakt, is echter sterk contextafhankelijk (bv. iemand van 40 kan ‘te jong’ zijn in één context en ‘te oud’ in een andere). Daarom spreken we ook regelmatig over personen die ‘te jong’ of ‘te oud’ worden geacht. Hierbij gaat het niet over de effectieve leeftijd van de persoon, maar over percepties, normen en vooroordelen die een rol spelen in een specifieke situatie.

Intersectionaliteit / intersectionele discriminatie

Een intersectionele benadering, wat ook wel ‘kruispuntdenken’ wordt genoemd, benadrukt hoe de sociale posities van personen bepaald worden door meerdere persoonlijke kenmerken. Verschillende vormen van discriminatie kunnen op elkaar inwerken en elkaar versterken, waardoor specifieke vormen van onderdrukking en unieke, complexe vormen van discriminatie ontstaan (Crenshaw, 1989). Leeftijdsdiscriminatie kan bijvoorbeeld interageren met seksisme, racisme of validisme voor personen die zich op het kruispunt van meerdere kenmerken bevinden. Meer informatie is te vinden op de [website van Unia](#).

Gender

In dit onderzoek gebruiken we de term ‘gender’. Gender verwijst naar het geheel van sociale ideeën, normen en verwachtingen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid (RoSa vzw, z.d. a). We gebruiken deze overkoepelende term omdat dit onderzoek ervaringen met deze verwachtingen en normen, en het systeem dat die ervaringen structureert, beschrijft. We gebruiken dan ook de term ‘gender’ of ‘genders’ om te verwijzen naar iemands genderidentiteit: de persoonlijke en individuele beleving van je eigen gender. Die kan al dan niet overeenkomen met het geslacht bij de geboorte (Unia, 2021). Eveneens verwijzen we hier soms naar genderexpressie: de manier waarop mensen hun genderidentiteit uiten en door anderen waargenomen worden (Unia, 2021). Genderspecifieke thema’s vallen onder het mandaat van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Armoede

Armoede wordt verstaan als multidimensioneel waarbij er niet enkel naar financiële drempels gekeken wordt, maar ook naar mensen hun woonsituatie, gezondheid, gezinssituatie, sociaal netwerk, etc. Toch wordt er benadrukt dat er genoeg aandacht moet gaan in beleid naar de financiële dimensie van armoede (Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 2023). In dit onderzoek wordt in de enquête gekeken naar een subjectieve inschatting van of men makkelijk of moeilijk kan rondkomen. In de focusgesprekken wordt wel een multidimensionale invulling toegepast.

Geracialiseerde personen

Deze term, afkomstig uit de Engelstalige sociologische literatuur, verwijst naar het proces van ‘racialisering’: het toekennen van een zogenaamd ‘ras’ aan mensen, waarbij dat ‘ras’ als minderwaardig wordt beschouwd ten opzichte van het witte ‘ras’. De term focust op het structurele racisme in de samenleving, dat mensen in een rassenhiërarchie plaatst en tot ongelijkheden leidt (Unia, z.d.). We gebruiken de term ‘geracialiseerde personen’ dus op groepsniveau, om te verwijzen naar groepen die door het proces van racialisering meer kans lopen om racisme mee te maken in de Belgische samenleving.

Over wie hebben we het concreet als we spreken over ‘geracialiseerde personen’ in dit onderzoek? Voor de focusgesprekken konden mensen zelf kiezen of ze zich kandidaat stelden voor het thema racisme en was er dus sprake van zelfselectie. Voor de enquête werden geracialiseerde personen ingedeeld op basis van twee vragen, één over hun geografische origines en één over het behoren tot bepaalde groepen (op basis van Unia, 2024a; zie Appendix A voor de concrete formulering). Personen die enkel origines hadden in België/EU én die zich enkel als wit identificeerden werden beschouwd als niet-geracialiseerde personen. Personen die (ook) een andere geografische origine aanduidden of die zich (ook) met een andere groep identificeerden, werden beschouwd als personen die mogelijk een hoger risico lopen op racisme en dus als geracialiseerde personen. Dit is een pragmatische aanpak op basis van beperkte informatie, die verre van perfect is. De groep ‘geracialiseerde personen’ bestaat dan ook uit personen met zeer diverse origines, die in verschillende mate en op verschillende manieren beïnvloed kunnen worden door processen van racialisering in België (bv. op basis van hun huidskleur, taal, culturele achtergrond, enz.).

Wanneer we het over een individu hebben (bij de bespreking van kwalitatieve data), gebruiken we waar mogelijk een meer specifieke term, bij voorkeur de term die de persoon zelf hanteerde (bv. een zwart persoon, een Marokkaans persoon).

Handicap

Personen met een handicap verwijst naar personen met langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen, die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving (Verenigde Naties, 2006). We begrijpen onder handicap dus een langdurige situatie (in enquêtes wordt doorgaans gesproken over ‘minstens zes maanden’), die ontstaat door de interactie tussen een persoonlijke beperking en een omgeving die onvoldoende aangepast is. Ook chronische ziektes vallen hieronder indien ze leiden tot problemen met participatie.

LGB+ personen

Bij de resultaten van de enquête spreken we over LGB+ personen om te verwijzen naar personen die zichzelf identificeerden aan de hand van een specifieke andere seksuele oriëntatie dan hetero. We gebruiken in dit geval niet het acroniem LGBTI+ maar wel LGB+ (lesbian, gay, bisexual en meer) omdat het enkel over seksuele oriëntatie gaat, niet over genderidentiteit of intersekse.

LGBTI+ personen

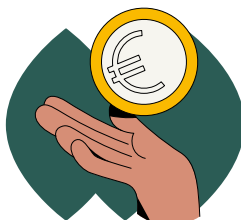
LGBTI+ verwijst naar lesbische, homo(seksuele), bi(seksuele), trans(gender) en intersekse personen. We gebruiken dit wanneer het over meer dan enkel seksuele oriëntatie gaat, waaronder genderidentiteit en intersekse. De ‘+’ verwijst naar de gender- en seksuele diversiteit, en het kruispuntdenken (Çavaria, z.d. a).

Pictogrammen

Om lezers met een interesse in specifieke intersectionele resultaten te oriënteren, hebben we gebruik gemaakt van de volgende pictogrammen:

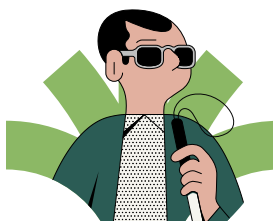
Voor resultaten gelinkt
aan gender

Voor resultaten over
personen in armoede

Voor resultaten
over geracialiseerde
personen

Voor resultaten over
personen met een handicap

Voor resultaten over LGB+
personen en LGBTI+ personen

Inleiding

Dit rapport maakt deel uit van de derde fase van het project [Equality Data](#), dat tussen juli 2024 en december 2025 werd uitgevoerd door Unia, met de financiële steun van de FOD Justitie - Dienst Gelijke Kansen.

Het onderzoek brengt ervaringen van leeftijdsdiscriminatie in de Belgische samenleving in kaart. We starten met een korte introductie van het fenomeen, gevolgd door onze doelstellingen en methodologie. Daarna bespreken we de resultaten. Tot slot reiken we pistes aan voor toekomstig onderzoek.

De beleidsaanbevelingen die uit dit onderzoek voortkomen, worden in het voorjaar van 2026 online gepubliceerd.

Wat verstaan we onder leeftijdsdiscriminatie

Leeftijdsdiscriminatie is een onderdeel van agisme. Dit laatste is het geheel van stereotypen, vooroordelen en discriminerend gedrag tegenover anderen of tegenover zichzelf op basis van leeftijd (gebaseerd op de definitie van de WHO, 2021, p. 5). Deze vorm van discriminatie kan mensen van alle leeftijden treffen.

In dit rapport richten we ons op individueel of structureel gedrag dat mensen benadeelt vanwege hun werkelijke of vermeende leeftijd (WHO, 2021). We hanteren hier een bredere definitie dan degene die in de wet is vastgelegd¹: het gaat ook om situaties die niet noodzakelijkerwijs strafbaar zijn, maar die wel ongelijkheid creëren.

Het kan bijvoorbeeld gaan om een verzekeringsmaatschappij die ouderen hogere verzekeringspremies aanrekent. Of een arts die de klachten van een jonge patiënt niet ernstig neemt, omdat die van mening is dat de patiënt op diens leeftijd geen ernstige problemen kan hebben (zie verder in hoofdstuk 'Resultaten').

Waarom deze discriminatie onze aandacht verdient

Leeftijdsdiscriminatie heeft een reële en blijvende impact op wie ermee geconfronteerd wordt – op hun participatie in de samenleving, hun sociaaleconomische positie en hun welzijn (WHO, 2021). Verschillende studies tonen aan dat leeftijdsdiscriminatie een invloed heeft op de lichamelijke en geestelijke gezondheid, de motivatie en het zelfbeeld van ouderen (Chang et al., 2020; Rothermund et al., 2021), en dat die effecten soms jarenlang doorwerken (Jackson et al., 2019).

Bovendien is deze discriminatie wijdverspreid. In 2024 ging bijna 10% van de door Unia geopende dossiers over leeftijdsdiscriminatie (Unia, 2025a). Volgens een Eurobarometer enquête uit 2023 voelde 13% van de Belgen zich in de afgelopen 12 maanden gediscrimineerd op grond van hun leeftijd, vaak omdat ze als 'te oud' of 'te jong' werden beschouwd (Europese Commissie, 2023).

¹ De wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie verbiedt discriminatie op grond van leeftijd: directe en indirecte discriminatie, intimidatie, aanzetten tot discriminatie en cumulatieve en intersectionele discriminatie. Meer informatie vindt u op de [website van Unia](#).

Waarom een brede benadering nodig is

Leeftijdscriminatie kan alle leeftijdsgroepen treffen. Uit de resultaten van een thematische module van de European Social Survey (2008) blijkt dat zowel ouderen als jongeren hier het slachtoffer van kunnen zijn (Bratt et al., 2018; Swift et al., 2018). Toch richt onderzoek zich vaak op discriminatie van mensen die als oud worden beschouwd. Dit is noodzakelijk, maar er is een gebrek aan onderzoek naar de ervaringen van jongere mensen met leeftijdscriminatie (de la Fuente-Núñez et al., 2021; WHO, 2021).

Daarnaast treedt leeftijdscriminatie vaak in wisselwerking met andere vormen van discriminatie — dit wordt intersectionaliteit genoemd (zie woordenlijst). Leeftijdscriminatie interageert onder meer met validisme, seksisme, racisme, klassisme, homofobie en transfobie (WHO, 2021). Studies die deze intersectionele benadering hanteren, zijn nog steeds zeldzaam, waardoor bepaalde realiteiten onderbelicht blijven.

Ten slotte komt leeftijdscriminatie voor in uiteenlopende levensdomeinen: werk, huisvesting, mobiliteit, zorg, onderwijs ... zoals blijkt uit verschillende studies en analyses in België (Amnesty International, 2021; Forum des Jeunes, 2023; Vief vzw, 2025). Voor sommige domeinen, met name werk, bestaat al veel onderzoek (zie bijvoorbeeld Lippens et al., 2023). Andere domeinen, zoals gezondheidszorg, overheidsdiensten en financiële diensten, zijn echter nog weinig onderzocht.

Onze aanpak en onderzoeksdoelstellingen

Met dit onderzoek willen we gegevens verzamelen en analyseren over leeftijdscriminatie, om zo een beter zicht te krijgen op de ongelijkheden in de Belgische samenleving.

Bestaand onderzoek concentreert zich vaak op één leeftijdsgroep – jongeren of ouderen – en gaat vaak voorbij aan de interacties met andere vormen van discriminatie. Bovendien blijven bepaalde levensdomeinen onderbelicht.

Dit onderzoek biedt daarom een brede inventaris van leeftijdscriminatie, met aandacht voor ervaringen van mensen van alle leeftijden (behalve kinderen²), intersectionele dynamieken en verschillende levensdomeinen. Het beantwoordt twee centrale vragen:

1. In welke mate komt leeftijdscriminatie voor in verschillende domeinen van de Belgische samenleving en welke vormen neemt het aan?
2. Hoe interageert leeftijdscriminatie met andere vormen van discriminatie (discriminatie van geracialiseerde personen, personen met een handicap, personen in armoede, LGBTI+-personen en discriminatie op basis van genders)?

Om deze vragen te beantwoorden, maakten we gebruik van kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden, die in het volgende hoofdstuk worden toegelicht.

² Om het onderzoek haalbaar te houden, hebben we ervoor gekozen om niet te kijken naar de ervaringen van kinderen en jongeren onder de 16 jaar. Enerzijds omdat dit andere onderzoeksmethoden en ethische overwegingen met zich zou meebrengen, anderzijds omdat kinderen zich in een specifieke situatie bevinden waarbij ze sterk afhankelijk zijn van hun ouders of omgeving en veel levensdomeinen die we hier onderzoeken niet (op dezelfde manier) relevant zijn voor hen. Er bestaan veel data over de specifieke situatie van kinderen en de naleving van de rechten in het Kinderrechtenverdrag (zie bijvoorbeeld publicaties van Unicef, het Kinderrechtencommissariaat, het Kenniscentrum Kinderrechten of le Délégué général aux droits de l'enfant). Kinderen kunnen echter absoluut ook geconfronteerd worden met leeftijdscriminatie en agisme, dus het zou zeker relevant zijn om ook deze doelgroep te bekijken in toekomstig onderzoek.

Methodologie

Algemene aanpak

Onderzoeksvraag bepalen

De grote lijnen van dit onderzoek zijn bepaald in overleg met de sector, d.w.z. maatschappelijke organisaties die werken met jongeren, met ouderen of andere groepen die te maken kunnen krijgen met intersectionele vormen van leeftijdsdiscriminatie, en enkele gespecialiseerde onderzoekers.

Aan de hand van een gerichte enquête (zie appendix A) en verschillende interviews met belangrijke actoren in het veld konden we de belangrijkste noden en hiaten op het gebied van onderzoek identificeren.

Klankbordgroep

Om het onderzoek participatief te maken, richtten we een adviesgroep op met Franstalige en Nederlandstalige belanghebbenden (zie appendix A voor alle deelnemende organisaties). Deze groep bestond uit organisaties die actief zijn op het gebied van leeftijdsdiscriminatie en andere vormen van discriminatie (op basis van genders, racialisering, handicap, armoede en LGBTI+-kwesties), gespecialiseerde onderzoekers, statistische instellingen en organisaties die zich inzetten voor gelijkheid.

De klankbordgroep kwam twee keer samen (in januari en juni 2025) om samen na te denken over de definities, de scope van het onderzoek en de analyse van de resultaten. Na de publicatie van het rapport zal de klankbordgroep opnieuw bijeenkomen om beleidsaanbevelingen te formuleren op basis van de resultaten van het onderzoek.

De methoden

We hebben drie methoden gebruikt om gegevens te verzamelen: een enquête, focusgroepen en een analyse van de meldingen die we bij Unia hebben ontvangen. Alle bijkomende informatie over de methodologie is te vinden in Appendix A. Het is belangrijk om te benadrukken dat elk van deze methoden op zelfrapportage berust: de personen in kwestie geven zelf aan dat ze een situatie als discriminerend of onrechtvaardig ervaren. Dat wil niet altijd zeggen dat er ook sprake is van discriminatie in de wettelijke zin, of dat de discriminatie aan de hand van statistische methoden bewezen is (zoals bij praktijktesten). Waar mogelijk koppelen we onze bevindingen aan ander onderzoek om de subjectieve ervaringen van deelnemers te kaderen.

Enquête

We voerden een grootschalige enquête uit om te onderzoeken hoe vaak mensen leeftijdsdiscriminatie ervaren en welke vormen dit aanneemt.

Selectie steekproef en verspreiding enquête

Het doel was om een steekproef te bereiken die zo representatief mogelijk was voor de Belgische bevolking. Om uitspraken over elke leeftijdsgroep te kunnen doen, legden we de volgende leeftijdsgroepen vast: 16-20, 21-24, 25-30, 31-40, 41-50, 51-60, 61-70, 71-80 en 81+.

Deze opdeling was gebaseerd op beleidsteksten. Beleid gericht op jongeren hanteert algemeen de grens van 30 jaar. Beleid gericht op ouderen hanteert daarentegen verschillende leeftijdsgrenzen, maar 60+ lijkt het vaakst voor te komen (en staat bovendien los van veranderlijke grenzen zoals de wettelijke pensioenleeftijd). Daarnaast wilden we genoeg jongeren en ouderen bereiken en voldoende kunnen differentiëren binnen beide groepen. Voor ouderen kon dat via drie cohorten van 10 jaar. Voor jongeren moesten we hiervoor werken met kleinere cohorten. We besloten om een grens te leggen op 20 (in navolging van de grenzen bij de andere cohorten) en op 24 (aangezien deze grens regelmatig gebruikt wordt in beleid en onderzoek; bv. Opgroeien, 2025; Forem, 2025).

De data werden verzameld tussen 5 juni en 21 juli 2025. De enquête werd voornamelijk verspreid via het online panel van Bpact. Hierbij hield Bpact rekening met representativiteit op vlak van geslacht³, woonplaats en opleidingsniveau. Aanvullend hebben we de vragenlijst gericht verspreid via organisaties in de Duitstalige gemeenschap en leden van de klankbordgroep, om ondervertegenwoordigde groepen (bv. -18-jarigen, 85+, geracialiseerde personen) beter te bereiken. Doordat de enquête voornamelijk online verspreid werd, bereikten we ook weinig personen met beperkte digitale kennis of toegang tot internet. Omwille van deze beperking in de enquête bezochten we ook twee woonzorgcentra in Brussel en Antwerpen waar we de enquête op papier afnamen bij bewoners. In tegenstelling tot bij Bpact (waar potentiële deelnemers een neutrale uitnodiging ontvingen), werd bij deze aanvullende verspreiding het onderwerp van de enquête wel vermeld in de oproep, waardoor bias mogelijk is (bv. personen die al leeftijdsdiscriminatie meemaakten kunnen meer geneigd zijn om deel te nemen).

Kenmerken deelnemers

De uiteindelijke steekproef bestond uit 2462 deelnemers tussen 16 en 97 jaar. Tabel 1 toont de verdeling over leeftijdsgroepen.

TABEL 1: Verdeling deelnemers enquête over leeftijdsgroepen

	16-20	21-24	25-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81+
N	256	250	264	280	266	271	283	297	295
%	10,4 %	10,2 %	10,7 %	11,4 %	10,8 %	11,0 %	11,5 %	12,1 %	12,0 %

De groep van 16-20 bevatte 54 deelnemers onder 18 jaar. De groep van 81+ bevatte 12 deelnemers van boven de 90 jaar.

Via onze eigen verspreiding bereikten we vooral personen uit de oudste leeftijdsgroep. Daardoor wijkt het profiel van deze leeftijdsgroep deels licht af: deze groep bevat relatief veel Vlaamse en hoogopgeleide personen.

De steekproef was representatief⁴ op vlak van genders: 51,1% identificeerde zich als vrouw, 47,9% als man en 0,4% als agender, genderqueer, genderfluïde of non-binair⁵. 0,6% gaf aan dat hun genderidentiteit niet overeenkwam met hun geboortegeslacht. De steekproef was ook representatief op vlak van regio (58,7% uit Vlaanderen, 29,3% uit Wallonië, 11% uit Brussel en 0,8% uit de Duitstalige gemeenschap).

3 Bpact hanteerde geslacht als relevant criterium voor de rekrutering. In de enquête zelf werd zowel het geboortegeslacht als de genderidentiteit bevraagd. In de rest van het rapport focussen we op gender.

4 Om de representativiteit na te gaan, vergeleken we de kenmerken van de steekproef met schattingen i.v.m. genderdiversiteit (Transgender Infopunt, 2022), cijfers over de bevolking per regio (Statbel, 2025a), de herkomst van de Belgische bevolking (Statbel, 2025b), het onderwijsniveau (Statbel, 2021, 2025c), subjectieve armoede (Statbel, 2025d) en handicap (Eurostat, 2025). Over de representativiteit m.b.t. seksuele oriëntatie kunnen we geen uitspraken doen bij gebrek aan cijfers op bevolkingsniveau.

5 Voor de leesbaarheid laten we telkens de percentages weg voor personen die 'Ik weet het niet' of 'Ik antwoord liever niet' antwoordden.

6 1,7% had origines in Marokko, 1,3% in Afrika ten zuiden van de Sahara, 1,3% in Europa buiten de EU, 1,1% in Noord-Afrika, 0,8% in Azië, 0,7% in Turkije, 0,6% in Zuid/Midden-Amerika, 0,4% in Noord-Amerika, 0,4% in Zuidwest-Azië en 0,2% in Oceanië.

7 1,8% identificeerde zich als Arabisch, 1,6% als Slavisch, 1,5% als Aziatisch, 1,3% als zwart, 0,8% als Maghrebijns, 0,7% als Turks, 0,6% als Latijns-Amerikaans, 0,5% als Joods, 0,3% als woonwagenebewoner en 0,2% als Roma.

8 Volgende enquêtes dienden met name als inspiratie: *Sondage sur l'âgisme envers les aînés* (Amnesty International, 2021), de enquête uitgevoerd door de Antidiskriminierungsstelle des Bundes (2023), de DEAS (German Centre of Gerontology, 2021), de National prevalence survey of age discrimination in the workplace (Australian Human Rights Commission, 2015), de EU Survey on Immigrants and Descendants of Immigrants (FRA, 2024) en de EU LGBTIQ Survey III (FRA, 2025). De recente WHO Ageism Scale (WHO, 2025) was nog niet gepubliceerd toen we de enquête ontwikkelden en focust sowieso op alle aspecten van agisme en minder op domeinspecifieke leeftijdsdiscriminatie.

9 Bij het levensdomein digitalisering legden we zelf geen rechtstreekse link met leeftijd: 'Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld doordat onze samenleving steeds digitaler wordt?'

De steekproef was echter niet representatief op vlak van origine: de grote meerderheid (90,4%) had enkel origines in België of in een EU-land.⁶ Bovendien identificeerde slechts 7,5% zich (ook) met een andere groep dan 'wit'.⁷ De enquête biedt dus slechts beperkt inzicht in de ervaringen van geracialiseerde personen, zeker in de leeftijdsgroepen van 30+. Dit wordt echter deels gecompenseerd door de twee focusgesprekken over racisme (zie verderop), waaraan enkel geracialiseerde personen deelnamen.

Deelnemers waren relatief hoogopgeleid: 17,2% van de deelnemers had maximaal een diploma van het lager secundair onderwijs, 41,2% van het secundair onderwijs en 39,6% van het hoger onderwijs. Vooral laagopgeleide personen waren ondervertegenwoordigd, zeker in de oudere groepen. Qua inkomenssituatie gaf 9,7% aan moeilijk tot heel moeilijk rond te komen (wat een relatief laag percentage is), 18,7% eerder moeilijk, en 68,8% eerder makkelijk tot heel gemakkelijk.

Op vlak van handicap gaven relatief veel deelnemers aan beperkt te zijn maar niet ernstig (27,0%), terwijl 5,4% aangaf ernstig beperkt te zijn en 65,2% geen handicap te hebben. Ten slotte identificeerde 79,8% zich als hetero, 6,2% als biseksueel, 3,4% als aseksueel, 2,4% als homo, 0,9% als lesbisch, 0,6% als panseksueel en 0,5% als queer.

Inhoud enquête

De enquête duurde ongeveer 15 minuten om in te vullen en was beschikbaar in het Nederlands, Frans, Duits en Engels. Ze bestond uit de volgende onderdelen (zie Appendix A voor de volledige enquête):

1. Vragen over persoonlijke kenmerken.
2. Uitleg over leeftijdsdiscriminatie en enkele voorbeelden.
3. 10 vragen over ervaringen van leeftijdsdiscriminatie in de voorbije 12 maanden, binnen verschillende levensdomeinen (zie hieronder).
4. Open vraag over situatie(s) van leeftijdsdiscriminatie van de voorbije 12 maanden.
5. Voor de meest opvallende situatie van de voorbije 12 maanden: vraag of ze deze situatie ergens gemeld hadden; zo ja, waar; zo niet, waarom niet.
6. Open vraag over ervaringen met leeftijdsdiscriminatie in hun levensloop (breder dan voorbije 12 maanden).

De levensdomeinen werden geselecteerd op basis van de literatuur en input van de klankbordgroep. Het betrof werk (betaald werk, vrijwilligerswerk), toegang tot diensten (overheidsdiensten, financiële diensten), zorg en hulp (gezondheidszorg, persoonlijke hulp of assistentie), huisvesting (huren of kopen van een woning, collectieve woonvoorzieningen of opvang), publieke ruimte en digitalisering.

Per (sub)levensdomein polsten we naar ervaringen van leeftijdsdiscriminatie. Voor de verwoording van de vragen en items baseerden we ons op eerdere enquêtes⁸ en op de literatuur. We stelden telkens de vraag: 'Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd [in het kader van thema X]?'.⁹ Deelnemers konden kiezen uit vijf tot acht items die vormen van leeftijdsdiscriminatie vermeldde (bv. 'Ja, door mijn leeftijd werd ik afgewezen voor een job, stage of contract') en/of zelf een situatie invullen. Ze konden meerdere items aanduiden. De overige opties waren 'Nee', 'Niet van toepassing' (als ze bijvoorbeeld geen werk hadden gedaan of gezocht), 'Ik weet het niet' en 'Ik antwoord liever niet'.

Meldingen

10 Van de 355 meldingen met betrekking tot het beschermde criterium leeftijd (zie Unia, 2025a) hebben we na een grondige analyse 326 meldingen opgenomen die specifiek betrekking hadden op leeftijdsdiscriminatie. We hebben dus geen meldingen opgenomen die wel betrekking hadden op leeftijd, maar niet op leeftijdsdiscriminatie.

11 Omdat we niet altijd de precieze leeftijd van de persoon in kwestie kennen, hebben we categorieën van leeftijdsdiscriminatie gecreëerd die we op basis van de beschrijving van de situatie kunnen coderen. Deze categorieën zijn gebaseerd op hoe de persoon wordt gezien (te jong, te oud) en niet op diens werkelijke leeftijd. We baseren ons dus op de ervaring die de persoon beschrijft en niet op de leeftijdsgroep waartoe de persoon behoort (zelfs als we info hebben over diens leeftijd).

We hebben de 326 meldingen geanalyseerd die Unia in 2024 ontving over leeftijdsdiscriminatie¹⁰. Deze meldingen, die via het onlineformulier of de telefonische permanentie werden doorgegeven, werden systematisch gecodeerd.

Voor elke melding hebben we de volgende informatie geregistreerd om de verdeling per levensdomein te kennen (kwantitatief) en de situaties te analyseren (kwalitatief):

- Een samenvatting van de melding.
- Type discriminatie¹¹: wordt de persoon als 'te jong' / 'te oud' beschouwd / is het in verband met een specifieke leeftijdsgroep?
- Beschrijft de melding een situatie van intersectionele discriminatie?
- Op welk(e) levensdomein(en) heeft de melding betrekking?
- Demografische gegevens van de persoon die de discriminatie heeft meegemaakt (indien vermeld): Leeftijd, genders, woonplaats, gesproken taal, religieuze of filosofische overtuiging, gezondheidstoestand, handicap, nationaliteit, origine, huidskleur, seksuele oriëntatie, sociale situatie en economische situatie.

Focusgesprekken

We organiseerden zes intersectionele focusgroepen om ervaringen met leeftijdsdiscriminatie in combinatie met andere kenmerken in kaart te brengen. De focusgroepen gingen over de intersectie tussen leeftijd en minstens één ander kenmerk: discriminatie van geracialiseerde personen, personen met een handicap, personen in armoede, LGBTI+ personen en discriminatie op basis van genders. In de selectie van de respondenten werd er gestreefd naar variatie op basis van deze persoonskenmerken en respondenten konden hun ervaringen op verscheidene kruispunten delen.

Aanpak en selectie

Geïnteresseerden konden zich aanmelden via een online formulier dat we verspreidden via o.a. leden van onze klankbordgroep. Vervolgens werd een selectie gemaakt met oog op de diversiteit tussen de respondenten.

Voor de Engelstalige focusgroep over leeftijd en racisme werkten we samen met Sankaa vzw. Voor de focusgroep over leeftijd en armoede werkten we samen met het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

De focusgroepen vonden plaats in april en mei 2025: drie in het Frans, twee in het Nederlands en één in het Engels. In totaal namen 47 personen deel, met gemiddeld ongeveer 8 deelnemers. Het leeftijdsbereik lag tussen de 20 en de 77 jaar. Eén persoon werd individueel geïnterviewd.

We boden verschillende ondersteuningsmaatregelen aan om deelname toegankelijk te maken, zoals oppasmogelijkheid, taxivervoer, parkeerplaatsen, ringleiding, gebarentolk-vertaling en een gratis maaltijd. Deelnemers kregen hun reiskosten terugbetaald en een supermarktbon van €40.

Vragen en thema's

De gesprekken draaiden rond twee vragen.

1. Wat motiveerde je om vandaag deel te nemen aan deze focusgroep?
2. Welke ervaring(en) wil je delen waarin je gediscrimineerd of ongelijk behandeld werd omwille van je leeftijd gecombineerd met (je huidskleur, origine of religieuze en/of culturele achtergrond / je gender / je LGBTI+-zijn / je handicap / je armoedesituatie)?

Voor de tweede vraag kozen deelnemers een foto uit een reeks van 16 beelden die situaties opriepen waarin zij discriminatie ervoeren. De beelden sloten aan bij levensdomeinen zoals werk, zorg, digitalisering, huisvesting, publieke ruimte, financiën, mobiliteit, politie en justitie, horeca, stemrecht en sociale diensten. Een joker-foto liet ruimte voor andere levensdomeinen.

Analyse

Kwantitatieve analyse van de enquête

De kwantitatieve analyses werden uitgevoerd in statistisch programma R. Waar mogelijk werkten we met de opdeling in negen leeftijdsgroepen. Bij kleinere aantallen (bv. bij intersectionele analyses of het bekijken van discriminatievormen) groepeerden we deze tot drie bredere categorieën om alsnog zinvolle analyses te kunnen uitvoeren: 16–30 ('jongeren'), 31–60 ('personen uit de middelste leeftijdsgroepen') en 61+ ('ouderen').

Voor de intersectionele analyses, waarbij er gekeken werd naar de kruising van verschillende kenmerken waardoor de aantallen vaak kleiner werden, moesten we vaak antwoorden hergroeperen. Algemeen hielden we hierbij in gedachten dat ons doel was om zicht te krijgen op de ervaringen van personen die een hoger risico op (intersectionele) discriminatie lopen. Op basis daarvan maakten we onderscheid tussen:

- Vrouwen (cis en trans) en non-binaire personen / mannen (cis en trans)
- Personen met een handicap / personen zonder handicap
- Personen in een moeilijke inkomenssituatie / personen in een makkelijke inkomenssituatie
- Geracialiseerde personen / niet-geracialiseerde personen (zie woordenlijst)
- LGB+ personen / hetero personen (zie woordenlijst)

Kwalitatieve analyses van de enquête, meldingen en focus-gesprekken

Om te begrijpen welke concrete vormen leeftijdsdiscriminatie aanneemt, hebben we de getuigenissen geanalyseerd die we hebben ontvangen in de meldingen bij Unia, bij de open vragen van de enquête en bij de uitwisselingen tijdens de focusgroepen en het interview.

De analyse werd uitgevoerd met behulp van de software ATLAS.ti, op basis van een gestructureerd coderingssysteem. De gedeelde ervaringen werden georganiseerd en geïnterpreteerd aan de hand van vier grote thema's (zie appendix A voor de volledige lijst van codes):

1. Problemen en situaties: bijvoorbeeld ontslag, leeftijdsgrenzen, late diagnose.
2. Discriminatiekenmerken: (1) discriminatie op basis van leeftijd, (2) discriminatie op basis van leeftijd in interactie met een ander kenmerk (bv. leeftijd x genders), (3) discriminatie op basis van een ander kenmerk (zonder een interactie met leeftijd).
3. Domeinen: bijvoorbeeld huisvesting, werk, openbare ruimte.
4. Goede praktijken: positieve benaderingen of oplossingen.

Bij de analyse van de resultaten hebben we gekeken naar trends per levensdomein, verschillen en overeenkomsten tussen leeftijdsgroepen en specifieke intersectionele ervaringen.

Resultaten

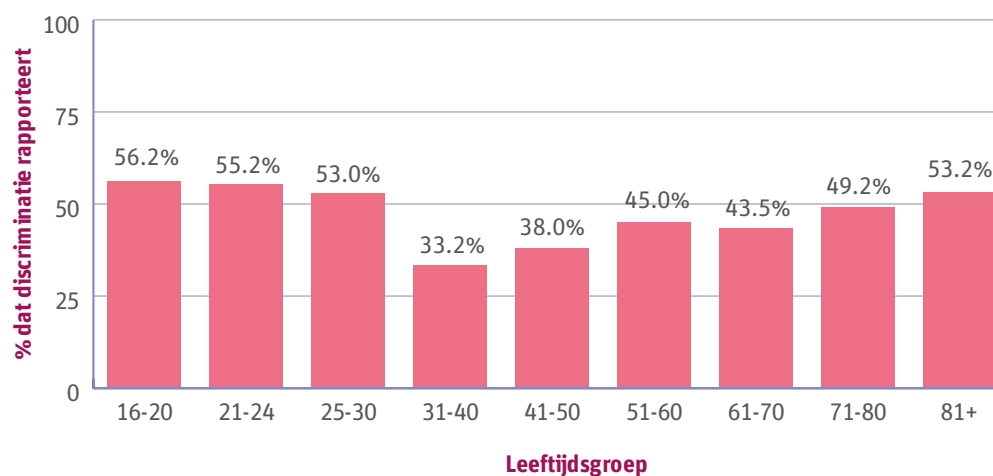
In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van enerzijds de kwantitatieve analyse van de enquête en anderzijds de kwalitatieve analyse van de getuigenissen in de enquête, de meldingen van Unia en de intersectionele focusgesprekken. Eerst bespreken we de algemene resultaten, vervolgens bespreken we de resultaten per levensdomein.

Sommige resultaten en getuigenissen in dit hoofdstuk halen situaties aan die choquerend of gevoelig kunnen zijn, of die traumatische ervaringen kunnen oproepen.

12 Deze cijfers vormen mogelijk een lichte overschatting. In de vraag over digitalisering werd namelijk gesproken over discriminatie als gevolg van de digitalisering i.p.v. discriminatie op basis van leeftijd. Als we deze vraag buiten beschouwing laten en enkel de levensdomeinen bekijken waarbij expliciet naar leeftijdsdiscriminatie werd gevraagd, zijn de percentages lager, zeker voor de oudere leeftijdsgroepen: 53,1% voor 16-20, 51,2% voor 21-24, 48,1% voor 25-30, 20,4% voor 31-40, 22,6% voor 41-50, 27,7% voor 51-60, 21,9% voor 61-70, 26,9% voor 71-80 en 28,5% voor 81+. We presenteren hier echter de resultaten van alle vragen om de ervaringen m.b.t. de digitalisering (die een belangrijke impact kan hebben op sommige jongeren en ouderen; Koning Boudewijnstichting, 2024) niet onderbelicht te laten. Aan de andere kant vormen deze cijfers ook sowieso een onderschatting, aangezien ze ervaringen van leeftijdsdiscriminatie buiten deze 10 levensdomeinen uiteraard niet meenemen.

De resultaten van de enquête tonen aan dat mensen in België veel leeftijdsdiscriminatie ervaren. Grafiek 1 toont hoeveel procent van de deelnemers in elke leeftijdsgroep discriminatie ervaarde voor minstens één van de bevraagde levensdomeinen. In alle leeftijdsgroepen rapporteert een aanzienlijk deel van de deelnemers dat ze zich in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd hebben gevoeld op basis van hun leeftijd.¹² We zien dat de cijfers duidelijk verschillen tussen leeftijdsgroepen en het hoogst zijn bij de jongste en de oudste leeftijdsgroepen. Meer dan de helft van de personen onder de 30 rapporteert discriminatie, waarna dit percentage afneemt en vervolgens weer geleidelijk stijgt met de leeftijd, tot 53,2% in de oudste leeftijdsgroep.

GRAFIEK 1: Percentage deelnemers dat voor minstens één van de tien levensdomeinen discriminatie rapporteerde, per leeftijdsgroep

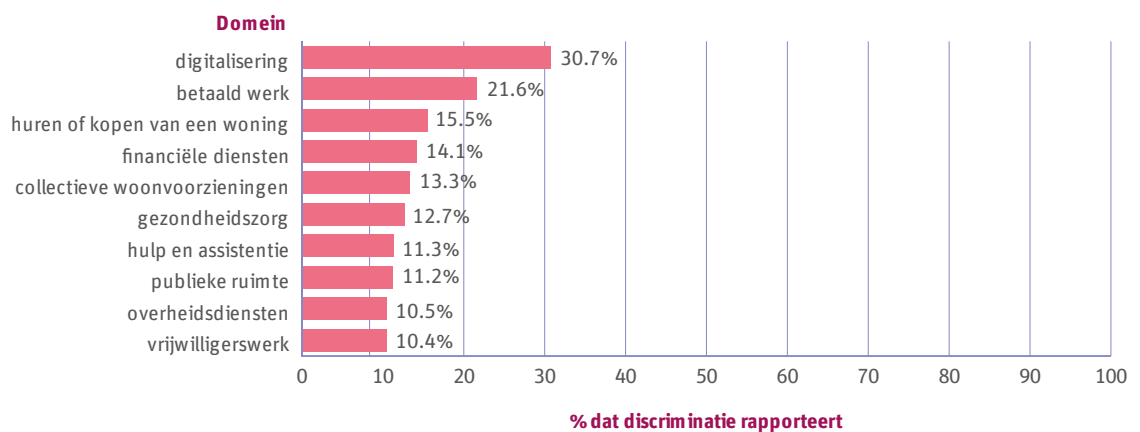
De tien levensdomeinen waarin discriminatie werd bevraagd zijn betaald werk, vrijwilligerswerk, toegang tot overheidsdiensten, toegang tot financiële diensten, gezondheidszorg, persoonlijke hulp en assistentie, het huren of kopen van een woning, toegang tot collectieve woonvoorzieningen of opvang, publieke ruimte en digitalisering.

Dit zijn zeer hoge cijfers, die echter ongeveer in lijn liggen met eerder onderzoek dat specifiek focuste op leeftijdsdiscriminatie of agisme. In de European Social Survey van 2008 gaf 44% van de Belgen aan dat ze al oneerlijk behandeld werden wegens hun leeftijd (Abrams et al., 2011), en in een recente survey over agisme in Franstalig België gaf 41% van de personen van 55+ aan dat ze discriminatie ervaarden wegens hun leeftijd (Amnesty International, 2021). Onderzoeken die lagere cijfers suggereren, berusten vaak op een meer onrechtstreekse of algemene vraagstelling, waarbij leeftijd als één van verschillende motieven voor discriminatie wordt vermeld. Zo gaf slechts 16% van de 16-20-jarigen en 24% van de 21-24-jarigen dit op als motief in de JOP-monitor (2023), en slechts 13% van de Belgen van alle leeftijden in de Eurobarometer (Europese Commissie, 2023). Onze cijfers suggereren dat bestaande cijfers een onderschatting vormden, zeker bij jongeren aangezien zij zelden rechtstreeks over leeftijdsdiscriminatie worden bevraagd.

Digitalisering springt eruit: zoals te zien in grafiek 2 voelt meer dan 30% van de deelnemers zich hierdoor uitgesloten. We weten uit bestaand onderzoek dat deze digitale discriminatie vooral mensen met een laag opleidingsniveau, werkzoekenden, gepensioneerden en jongeren treft (Koning Boudewijnstichting, 2024; Statbel, 2023).

Ook in het domein werk geeft meer dan 20% aan leeftijdsdiscriminatie te hebben ervaren. Andere levensdomeinen zoals het huren of kopen van een woning, de financiële diensten en de gezondheidszorg volgen. De verschillen zijn echter niet groot, en ook bij de overige levensdomeinen zien we dat minstens 10% leeftijdsdiscriminatie rapporteert.

GRAFIEK 2: Percentage deelnemers dat discriminatie rapporteerde, per levensdomein

Deelnemers hadden de optie om aan te duiden dat een levensdomein niet op hen van toepassing was (bijvoorbeeld als ze geen betaald werk hadden gedaan of gezocht in het afgelopen jaar). De percentages in deze figuur werden telkens berekend op de resterende deelnemers: 2299 deelnemers voor digitalisering, 1523 voor betaald werk, 843 voor huren of kopen van een woning, 1952 voor financiële diensten, 573 voor collectieve woonvoorzieningen, 2174 voor gezondheidszorg, 1166 voor hulp en assistentie, 2250 voor publieke ruimte, 1894 voor overheidsdiensten en 1295 voor vrijwilligerswerk.

Als we kijken naar de resultaten van de meldingen over leeftijdsdiscriminatie die Unia ontving in 2024, ging 47,2% over werk (waaronder ook vrijwilligerswerk, stages, mandaten en werk als zelfstandige), en 14,4% over digitale uitsluiting. Andere levensdomeinen kwamen veel minder vaak voor; 6,7% ging over handelszaken, 6,4% over financiële diensten, 5,5% over gezondheid en hulp, 5,2% over socio-culturele activiteiten, 4,6% over huisvesting, 4,3% over transport en 2,7% over onderwijs. Deze cijfers zijn geen accurate reflectie van leeftijdsdiscriminatie bij de bevolking. Ze geven aan voor welke levensdomeinen mensen het vaakst melding doen bij Unia en ze worden beïnvloed door de levensdomeinen waarvoor Unia bevoegd is in heel België (o.a. werk). We zien dat in de meldingen werk een belangrijk levensdomein is, waaraan in ander onderzoek ook al het meeste aandacht is besteed (zie bv. De Ambrassade, 2016; Forem, 2023, 2025; Lippens et al., 2023; Statbel, 2025; Steunpunt Werk, 2019). Echter merken we vanuit de resultaten van de enquête en de focusgesprekken dat andere levensdomeinen ook sterk naar voor komen.

We gaan daarom in de volgende hoofdstukken dieper in op hoe leeftijdsdiscriminatie zich voordoet in elk levensdomein dat we bevraagden, en hoe dit samenhangt met andere vormen van discriminatie; discriminatie van geracialiseerde personen, personen met een handicap, personen in armoede, LGBTI+ personen en discriminatie op basis van genders.

Om het rapport overzichtelijk te houden focussen we hierbij op de belangrijkste patronen en bespreken we niet alle resultaten in detail. Meer uitgebreide en aanvullende resultaten en tabellen (over de vormen die leeftijdsdiscriminatie aanneemt voor bepaalde levensdomeinen, over de intersectionele analyses per domein, over het al dan niet melden van leeftijdsdiscriminatie, over ervaringen in het onderwijs en het privéleven, en algemene reflecties over agisme in de maatschappij) zijn te vinden in Appendix B.

Betaald werk

Onder betaald werk verstaan we ervaringen bij sollicitaties en het zoeken van betaald werk en zelfstandig werk, ervaringen op de werkvloer, ontslag en pensionering.

In het kort

Leeftijdscriminatie bij sollicitaties wordt bij alle leeftijdsgroepen gerapporteerd. Het kan subtiel zijn, maar lijkt zich ook op directe manieren voor te doen waarbij sollicitanten expliciet te horen krijgen dat ze als 'te jong' of 'te oud' worden beschouwd om o.a. aangenomen te worden. Eveneens vermelden vacatures soms expliciet leeftijdsgrenzen, wat, met uitzonderingen, onwettig is.

Ongeveer één op drie jongeren (16-30 jaar) gaf aan zich in het voorbije jaar gediscrimineerd te voelen op basis van leeftijd in het werkveld. Ze getuigen dat ze vaak worden afgewezen voor functies (13,9%), niet serieus worden genomen (11,1%) of ongepaste opmerkingen krijgen (3,6%). Jongeren met een handicap rapporteren significant meer leeftijdscriminatie (53,7%) dan jongeren zonder een handicap. Betaalde studentenjobs worden vaak niet als relevante ervaring gezien, in tegenstelling tot onbetaald vrijwilligerswerk, wat vooral jongeren in armoede treft (50,3% van hen rapporteert leeftijdscriminatie). Geracialiseerde jongeren rapporteren eveneens meer leeftijdscriminatie (43,3%). Geracialiseerde jonge mannen krijgen vaker niet-aangegeven werk aangeboden of worden uitgesloten op basis van wantrouwen. Jonge vrouwen ervaren infantiliserende behandeling en onveiligheid op de werkvloer, waaronder seksueel grensoverschrijdend gedrag.

In de middengroep (30-60 jaar) rapporteert 21,5% van de 51-60-jarigen leeftijdscriminatie. De meest voorkomende vormen in de middengroep zijn afwijzing bij sollicitaties (5,6%) en beperkte doorgroeimogelijkheden (4,6%). Uit onderzoek blijkt dat de eerste vorm van leeftijdscriminatie zich voordoet bij mensen vanaf ongeveer 45 jaar (Lippens et al., 2023; Unia, 2012). Dit wordt ook bevestigd door onze data: men wordt binnen het werkveld al snel als 'te oud' gezien. In de getuigenissen zien we dat mensen worden uitgesloten vanwege veronderstelde digitale achterstand of hogere loonkost. Werkgevers maken soms beslissingen over de jobinhoud zonder inspraak. Ook hier speelt intersectionaliteit een rol: vrouwen worden sneller als minder relevant beschouwd, vooral in beroepen met publieke zichtbaarheid. Bovendien getuigen vrouwen dat er te weinig aanpassingen mogelijk zijn die rekening houden met klachten van de (peri)menopauze. Oudere mensen met een migratieachtergrond botsen op dubbele uitsluiting: hun diploma's worden niet erkend én ze worden als 'te oud' gezien. Ook andere geracialiseerde mensen binnen deze leeftijdsgroep krijgen soms te maken met dubbele uitsluiting bij sollicitaties. Personen met een handicap ervaren ook in deze groep vaker leeftijdscriminatie dan hun leeftijdsgenoten zonder handicap (23,6% versus 11,5%), vaak omdat gevraagde aanpassingen niet worden toegekend. Jongere personen binnen deze middengroep (onder 45 jaar) rapporteren minder discriminatie, maar ook hier zijn er meldingen van stereotypering en beperkte kansen. Met name bij vrouwen, omdat zij ook rond de leeftijd van (potentiële) zwangerschap te maken krijgen met discriminatie.

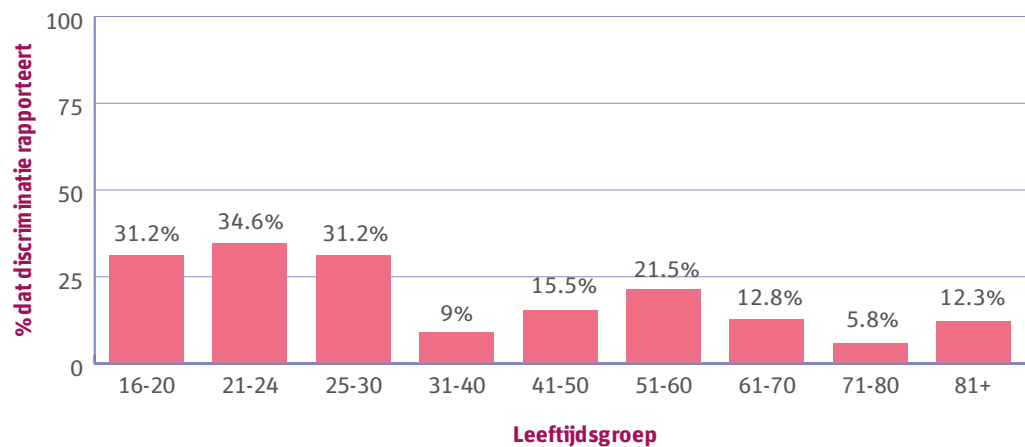
Oudere werknemers (61+) worden vaak verplicht op pensioen gezet (3,1%) of ervaren uitsluiting bij sollicitaties. Een deel van de resultaten van de middengroep zijn ook hier relevant: veronderstellingen over digitale achterstand, gevraagde aanpassingen die niet worden toegekend, vrouwen die sneller als minder relevant worden beschouwd, geracialiseerde personen die met racisme te maken krijgen en die bovendien als 'te oud' worden gezien. Daarnaast wordt de pensioenleeftijd door sommigen als arbitrair ervaren, en blijken flexi-jobs moeilijk toegankelijk voor gepensioneerden.

De impact van de leeftijdsdiscriminatie in het werkveld is groot: langdurige werkloosheid, verlies van inkomen en uiteindelijk armoede. Het heeft ook een effect op het mentale welzijn. Mensen geven aan dat ze ontmoedigd raken en krijgen het gevoel dat ze niet meer relevant zijn.

Cijfers

Het domein betaald werk kwam sterk naar voren in de enquête. Grafiek 3 toont hoeveel procent van de deelnemers leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van loondienst of zelfstandig werk. Vooral jongeren (16 tot 30-jarigen) rapporteren vaak leeftijdsdiscriminatie in het werkveld; ongeveer een derde voelde zich gediscrimineerd in het voorbije jaar. We zien dat dit sterk afneemt na 30 jaar maar vervolgens weer stijgt, tot 21,5% voor deelnemers van 51-60 jaar.

GRAFIEK 3: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van loondienst of zelfstandig werk, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd in het kader van betaald of zelfstandig werk?” Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen werk hadden gedaan of gezocht, werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (1523 deelnemers in totaal; voor de meeste leeftijdsgroepen ging het om de meerderheid van de deelnemers, tussen 191 en 244 per groep, maar voor de drie oudste groepen om slechts 94, 69 en 65 deelnemers).

Welke vormen neemt deze leeftijdsdiscriminatie aan? Tabel 2 toont dat dit duidelijk verschilt tussen leeftijdsgroepen.¹³

13 Omdat de verschillen tussen vormen enkel bekeken kunnen worden voor personen die discriminatie hadden ervaren, groeperen we hier de leeftijdsgroepen in drie bredere categorieën. Zo zijn de aantallen voldoende groot om zinvolle uitspraken te kunnen doen (zie ‘Analyse’ in het hoofdstuk ‘Methodologie’).

Bij jongeren (16-30) gaat het vooral om afgewezen worden voor een functie (in lijn met recente praktijktesten die suggereren dat leeftijdsdiscriminatie bij aanwerving ook jonge kandidaten treft; Departement Werk en Sociale Economie, 2024), of om collega’s of cliënten die hen niet serieus nemen. Ze krijgen ook vaker ongepaste opmerkingen of grappen over hun leeftijd te horen. Bij de middelste leeftijdsgroepen (31-60) gaat het eveneens vaak om afwijzing bij sollicitaties, wat in lijn ligt met praktijktesten die systematisch leeftijdsdiscriminatie bij aanwerving aantonen vanaf ongeveer 45 jaar (Baert et al., 2025; Dinçer & Verhaeghe, 2024; Lippens et al., 2023; Tobback et al., 2024). Daarnaast rapporteert deze groep ook dat ze beperkte kansen krijgen om door te groeien of trainingen of opleidingen te volgen. Vanaf 61 jaar zien we ten slotte dat leeftijdsdiscriminatie vooral gaat om gedwongen worden op pensioen te gaan en om andere situaties. Deze andere situaties bespreken we verderop bij ‘Getuigenissen’, samen met meer concrete voorbeelden van de verschillende discriminatievormen.

TABEL 2: Percentage deelnemers dat een specifieke vorm van leeftijdsdiscriminatie in het kader van loondienst of zelfstandig werk aanduidde, per leeftijdsgroep

Discriminatievorm	Leeftijdsgroep		
	16-30	31-60	61+
Afgewezen voor een job, stage of contract	13,9%	5,6%	1,3%
Genegeerd of niet serieus genomen	11,1%	2,8%	0,9%
Geen kans om door te groeien in job	6,0%	4,6%	0,9%
Werkgever wou niet investeren in training/opleiding	3,4%	3,1%	0,0%
Gevraagde aanpassing niet gekregen	2,8%	2,6%	0,9%
Ongepaste opmerkingen of grappen over leeftijd	3,6%	1,5%	0,4%
Ontslagen of contract niet verlengd	1,1%	0,8%	0,9%
Gedwongen op pensioen te gaan	0,5%	0,2%	3,1%
Andere situatie	2,0%	1,2%	3,5%

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen werk hadden gedaan of gezocht werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze tabel werden berekend op de resterende deelnemers (647 deelnemers van 16-30 jaar, 648 van 31-60 jaar en 228 van 61 jaar of ouder).

De kleurcodes zijn te lezen per leeftijdsgroep. De donkerste kleur staat voor de discriminatievorm die het meest werd gerapporteerd door die leeftijdsgroep, de lichtste kleur voor de discriminatievorm die het minst werd gerapporteerd.

Andere kenmerken spelen ook een rol bij leeftijdsdiscriminatie in betaald werk (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses).

- Bij jonge vrouwen en non-binaire personen hebben ervaringen van leeftijdsdiscriminatie vaker te maken met niet serieus genomen worden.
- Deelnemers die moeilijk rondkomen rapporteren vaker leeftijdsdiscriminatie, zeker jongeren (50,3% van de jongeren die moeilijk rondkomen, versus 27% van de jongeren die makkelijk rondkomen) en ouderen (20,3% versus 6,3%).
- Geracialiseerde jongeren ervaren duidelijk vaker leeftijdsdiscriminatie (43,3%) dan hun leeftijdsgenoten (29,4%). Bij hen gaat het vaker om een gebrek aan kansen om door te groeien of opleidingen te volgen.
- Meer dan de helft (53,7%) van de jongeren met een handicap rapporteert ervaringen van leeftijdsdiscriminatie, tegenover 27% van de jongeren zonder handicap. Ook in de leeftijdsgroep van 31-60 rapporteren personen met een handicap meer leeftijdsdiscriminatie dan personen zonder handicap (23,6% versus 11,5%). Voor hen gaat leeftijdsdiscriminatie op het werk relatief vaker om het weigeren van gevraagde (redelijke) aanpassingen die ze nodig hadden door hun leeftijd (bv. aan hun werkuren, taken of werkomstandigheden). Vermoedelijk zijn leeftijd en handicap hier niet volledig los te koppelen; het is immers mogelijk dat sommige deelnemers wegens hun leeftijd bepaalde beperkingen ervaren op hun werk.

Getuigenissen

Het domein van betaald werk kwam ook in de focusgesprekken, meldingen en open vragen van de enquête vaak aan bod.

Leeftijdsdiscriminatie bij sollicitaties en de zoektocht naar werk

De zoektocht naar werk verloopt soms zeer moeilijk voor werkzoekenden die als ‘ouder’ worden gezien. De beschreven leeftijdsdiscriminatie bij sollicitaties gebeurt op zowel subtiele als zeer openlijke manieren. Zo zeggen potentiële werkgevers enerzijds dat ze verwachten dat men de functie heel lang kan doen (bv. 25 jaar), dat de persoon “niet in het team past” of “overgekwa-

lificeerd” is, of dat ze een “junior profiel zoeken”. Anderzijds beschrijven respondenten dat er rechtstreeks tegen hen gezegd wordt dat ze “te oud” of “te duur zijn” om te worden aangenomen.

14 We noteren de leeftijd op het moment van rapportage (bij het invullen van de enquête, het indienen van de melding of het voeren van het focusgesprek).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN MET EEN HANDICAP: Hij zei tegen mij: “Weet je, je gaat toch 49 jaar oud worden binnenkort, [...] voor beurzen [voor een doctoraat, red.] is dat toch niet ideaal, en om eerlijk te zijn, aangezien ik in de commissie zit, kandidaturen van mensen die ouder zijn dan 30 jaar leggen we onderaan de stapel.” **49¹⁴, vrouw**

Bovendien zien we dat uitsluiting vanwege leeftijd door o.a. werkgevers genormaliseerd wordt. Zo behandelde Unia een dossier van een man die dacht niet aangenomen te zijn omwille van zijn huidskleur, waarop de werkgever zich dacht te verdedigen door te zeggen dat het om zijn leeftijd ging (Unia, 2024b).

Meerdere respondenten gaven aan te zijn ontmoedigd in hun zoektocht naar werk omwille van hun leeftijd en werden zelfs afgeraden om het te proberen.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE: Dus ik ben terug naar de werk coach gegaan. En die heeft mij vlak af gezegd: “Je bent te oud, je bent niet meer relevant voor de arbeidsmarkt.” Ik ben zevenveertig jaar. **47, vrouw**

Ook jongere werkzoekenden ervaren moeilijkheden. Ook hier komt de leeftijdsdiscriminatie expliciet aan bod. Een respondent van 41 jaar beschrijft dat hij tijdens een sollicitatiegesprek te horen kreeg dat een werkgever liever mensen van zijn leeftijd aannam dan jongere werkzoekenden.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Ik ben naar een sollicitatiegesprek geweest. De man zei tegen mij: “Ik neem liever oudere mensen aan dan jongeren, zij zijn onbetrouwbaar op het werk.” **41, man**

Een reden die vaak aangehaald wordt om jonge mensen niet aan te nemen is dat ze nog te weinig ervaring zouden hebben. Vaak worden betaalde studentenjobs ook niet als relevante werkervaring gezien, in tegenstelling tot vrijwilligerswerk. Jongeren die moeilijker rondkomen combineren echter vaker school met een studentenjob, en participeren minder aan het verenigingsleven (JOP-monitor, 2023).

Eerder onderzoek bevestigt dat er stereotypen leven over zowel oudere als jongere werknemers en dat deze soms meespelen in beslissingen over aanwerving (Departement Werk en Sociale Economie, 2024; Leysen et al., 2023). Dit alles heeft een grote impact, zowel bij jongere als oudere werkzoekenden. Het kan leiden tot o.a. langdurige werkloosheid.

15 Dit is toegestaan als een wet, een koninklijk besluit of een collectieve arbeidsovereenkomst de leeftijdsgrens vastlegt (zoals voor banen bij Defensie, zie de wet van 28 februari 2007 tot vaststelling van het statuut van de militairen en kandidaat-militairen van het actief kader van de krijgsmacht) of als de grens een geschikt en noodzakelijk middel is om een legitiem doel van sociaal beleid te bereiken of als de maatregel voldoet aan de vereisten van positieve actie (zie de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie).

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik ben op 58-jarige leeftijd ontslagen in het kader van een herstructureringsplan waarbij ‘senioren’ vooral het doelwit waren. Ik heb tevergeefs geprobeerd om weer werk te vinden, maar na twee jaar van pogingen, die deels mislukten vanwege mijn leeftijd (verschillende afwijzingen werden duidelijk verklaard door mijn leeftijd), heb ik het opgegeven. Ik leef nu op kosten van de samenleving omdat ik werkloos ben. **62, man**

Leeftijd als expliciet selectiecriterium

Opvallend is dat leeftijdsgrenzen soms openlijk genoemd worden in sollicitatieprocedures. Werkgevers lijken zich niet altijd bewust dat dit doorgaans wettelijk niet is toegelaten.¹⁵

GETUIGENIS MELDING: De persoon antwoordde me de volgende dag met een afwijzing en gaf aan dat hij op zoek was naar iemand tussen 22 en 30 jaar voor de vacature in zijn bedrijf. Ik ben 53 jaar en ben gekwalificeerd en ervaren voor dit soort werk. **53, man**

Intersectionele discriminatie bij aanwerving en zoektocht naar werk

Geracialiseerde jonge mannen ervaren extra drempels bij het vinden van een job, waarbij de combinatie van hun leeftijd, gender en racialisering ervoor zorgt dat ze een job niet krijgen. Zoals hierboven wordt benoemd is er bij sommige werknemers sprake van wantrouwen naar jongeren op de werkvloer. Dit komt nog vaker aan bod in de getuigenissen van geracialiseerde jonge mannen, een duidelijk voorbeeld van intersectionaliteit. Deze jongeren beschrijven ook dat ze regelmatig zwartwerk of een andere job aangeboden krijgen dan de job waarvoor ze solliciteerden.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Hij zei tegen mij: “We kunnen mensen zoals jij niet aan de kassa zien. [...] Maar als je wilt, kan ik je in het zwart aannemen.” Om om 6 uur ‘s ochtends op te staan en kratten te sjouwen.

25, man

Bij werkzoekenden met een migratieachtergrond die als ouder worden gezien horen we getuigenissen over buitenlandse diploma's die niet worden erkend. Wanneer deze mensen werk proberen te vinden, botsen ze vaak op een dubbele uitsluiting: hun diploma wordt niet aanvaard én ze worden gezien als ‘te oud’. Ook los van diploma's is er soms sprake van dubbele uitsluiting, zoals we zagen in dit geval: een vrouw solliciteerde, maar werd afgewezen. Niet om haar competenties, maar omdat ze “zwart en oud” was (Unia, 2025b).

De intersectie met gender speelt ook bij vrouwen een belangrijke rol in hoe leeftijdsdiscriminatie zich manifesteert. Vrouwen geven aan dat ze op latere leeftijd sneller als minder relevant worden beschouwd binnen hun vakgebied en expertise. Vooral in beroepen met een publieke présence, zoals actrices, muzikale artiesten of nieuwsankers, worden zij strenger beoordeeld op uiterlijk en jeugdigheid dan mannen (RoSa vzw, 2019). Dit leidt ertoe dat ze sneller worden afgeschreven, wat hun kansen op langdurige werkloosheid vergroot.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS: Als zangeres [...] ben ik op zoek naar muzikanten. [...] Maar zodra ik zeg dat ik 54 jaar oud ben, is niemand meer geïnteresseerd. Niemand wil me meer begeleiden op de piano of wil niet meer zeggen: “Ah ja, we hebben een zangeres nodig voor dit evenement [...]”. Het is voorbij, ik ben de 50 gepasseerd, ik ga niet meer kunnen zingen. [...] Ik denk dat het echt om het uiterlijk gaat, om de leeftijd eigenlijk. Ik ben niet meer, en ik voldoe niet meer, aan het gewenste beeld.

54, vrouw

Bij sollicitaties en de zoektocht naar werk kan leeftijd andere vormen van uitsluiting versterken. Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen ontvangt rond zwangerschap vooral meldingen over de toegang tot de arbeidsmarkt. Dit gaat over het niet aangenomen worden omdat men zwanger is, de vraag naar een kindwens bij de sollicitatie of iemand weigeren omwille van moeder- en ouderschap (IGVM, 2017). Ook ervaren, in het bijzonder, vrouwen met een hoofddoek een moeilijke toegang tot de arbeidsmarkt (LEVL, 2024).

Voor mensen met een handicap wordt de toegang tot werk nog moeilijker wanneer ook leeftijd een rol speelt. Een gebrek aan werkervaring op jonge leeftijd gecombineerd met een handicap maakt het bijzonder lastig om werk te vinden bij jongeren. Omgekeerd ervaren oudere werkzoekenden met een handicap net zo goed uitsluiting. Werkgevers maken vaak veronderstellingen over wat mensen al dan niet kunnen en welke aanpassingen er nodig zullen zijn in het kader van de handicap, eerder dan hun competenties daadwerkelijk te evalueren en hun reëel gevraagde aanpassingen in kaart te brengen.

Onaangepaste werkplek

Ook op de werkvloer zelf ervaren mensen leeftijdsdiscriminatie. Mensen die specifieke noden hebben, botsen vaak op een gebrek aan flexibiliteit (bv. in werkuren, verplaatsingen en de balans met thuiswerk) of aanpassingen op het werk. Dit ligt in lijn met eerder onderzoek (Christelijke Mutualiteit, 2022). De werkplek houdt bijvoorbeeld niet altijd rekening met fysieke en mentale handicaps, die vaker kunnen voorkomen bij oudere werknemers (Europese Raad, 2025; Van der Noordt et al., 2019). Voor vrouwen, non-binaire personen en transpersonen in de (peri)menopauze wordt er vaak geen aangepast beleid voorzien om in geval van ernstige klachten (zoals slaapproblemen, opvliegers, vermoeidheid) deze op te vangen en hun werkgemeenschap leefbaarder te maken. Het taboe hier rond blijft reëel (UGent & Securex, 2023).

Infantilisering en onveiligheid op het werk

Zowel oudere als jongere mensen krijgen te maken met betuttelende of neerbuigende behandelingen en opmerkingen op het werk.

Werknemers die als ouder gezien worden getuigen dat er vaak beslissingen voor hen worden gemaakt. Zo vertelt een melder van 64 jaar met een onzichtbare handicap dat ze halftijds moest gaan werken zodra de directie hoorde van haar handicap, hoewel ze dit niet zelf wou. In een ander geval werkte een melder al 40 jaar in HR en aankoop, en paste de manager dit zonder overleg aan naar boekhoudkundige taken met een nota waarin stond dat zij en andere 50-plussers “een digitale achterstand” zouden hebben.

Ook jongeren ervaren infantiliserende behandelingen. Ze getuigen dat ze regelmatig worden gewezen op hun beperkte ervaring, dat klanten of collega's er vanuit gaan dat ze weinig kennis van zaken hebben, of dat hun mening niet serieus wordt genomen. Naar jonge vrouwen toe lijkt dit gedrag nog meer uitgesproken te zijn.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS: Er bestaat een bepaalde categorisering van vrouwen in het beroepsleven, waarbij men denkt dat je, omdat je jong bent en een meisje – je hebt weliswaar je studie afgerond – dat je nog niets van het leven weet. Het is paternalisme.

25, vrouw

GETUIGENIS ENQUÊTE: In een studentenjob kwam het vaak voor dat klanten uitvliegen tegen mij omdat ik jong en een vrouw ben, maar onmiddellijk een andere toon aannemen als mijn mannelijke, oudere collega kwam helpen.

23, vrouw

Seksueel grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer treft volgens onze resultaten vooral jonge vrouwen. Ze beschrijven structurele patronen waarbij oudere mannen hun positie misbruiken. Daar komt nog bij dat vrouwen zich in een kwetsbaardere positie bevinden op de arbeidsmarkt, omdat ze vaker onzekere banen hebben, vaker deeltijds werken en op de arbeidsmarkt worden belemmerd door ongelijke politieke, economische en sociale structuren (IGVM, 2025). Bovendien zijn ze ondervertegenwoordigd in hiërarchische functies (IGVM & RoSa vzw, 2024) en worden ze indirect gediscrimineerd door het ontbreken van een beleid inzake grensoverschrijdend seksueel gedrag (IGVM, 2023a).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS: Er wordt geflirt, er worden persoonlijke opmerkingen gemaakt. [...] En jij wijst alle avances vriendelijk af, enzovoort, maar het wordt echt vervelend. Je probeert erover te praten met het management, dat al op de hoogte is [...] maar niets onderneemt.

25, vrouw

Ontslag, verplicht pensioen en minder kansen

Eveneens suggereert ons onderzoek dat mensen die als ouder worden beschouwd sneller ontslagen kunnen worden. Meerdere getuigenissen beschrijven dat werkgevers oudere werknemers aan de deur zetten, waarna hun functies worden ingevuld door jongere werknemers aan een lager loon. Een melder vertelt over het werk van haar man, waar alle 55-plussers ontslagen werden en vervangen werden. Ook zwangerschap, wat gelinkt is aan een specifieke leeftijdscategorie, wordt soms als reden aangehaald om vrouwen, en personen die zich niet als vrouw identificeren maar zwanger kunnen zijn, te ontslaan (IGVM, 2017). Een deelnemer van de focusgesprekken kreeg te horen dat ze zou moeten vertrekken als ze zwanger zou worden, omdat ze dan niet zou kunnen meevolgen met de tournees in de danswereld. Ook bij aanwerving, verloning en promotie ervaren vrouwen nadelen op de arbeidsmarkt als gevolg van (assumpties rond) zwangerschap of moeder- of ouderschap (El Haj et al., 2024).

Naast ontslag ervaren oudere werknemers dat zij gedwongen worden om vervroegd pensioen op te nemen. Eveneens ervaren werknemers de druk om op pensioen te gaan op 'de pensioenleeftijd' wanneer men dit nog niet wil.

GETUIGENIS MELDING: Ik ben lector aan de hogeschool. Dit jaar word ik 65 jaar en wordt dus pensioengerechtigd. De hogeschool verplicht mij nu om vanaf volgend academiejaar 2024-25 dit pensioen op te nemen. Ondanks het feit dat ik stevast zeer positieve evaluaties kreeg en er een absolute WIN-WIN situatie is.

64, man

De pensioenleeftijd wordt dan ook door sommigen als een arbitraire leeftijdsgrens ervaren, waarbij men verplicht wordt te stoppen terwijl men nog wil en kan werken. In tegenstelling tot wat werknemers en werkgevers lijken te denken is het louter bereiken van de pensioenleeftijd echter geen wettelijke reden voor ontslag¹⁶.

¹⁶ Met uitzondering van wettelijke bepalingen zoals in geval van mandaten. Meer info is te vinden op de website van Unia.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE: Maar de grootste discriminatie is dat wij op pensioen moeten gaan. Wat is dat nu voor iets? Ik vind dat echt een schande. [...] dat zou vrij moeten zijn.

67, vrouw

In de focusgesprekken en de enquête geven respondenten aan dat het feit dat ze op pensioen moesten gaan ervoor zorgde dat ze in armoede zullen moeten leven. Hieruit blijkt ook dat de pensioenregelingen voor ouderen niet altijd de zekerheid bieden die nodig is. Van zij die doorwerken na hun pensioen, doet maar liefst 15,7% dat uit noodzaak, om een voldoende hoog inkomen te hebben (Statbel, 2024).

Hoewel er in principe mogelijkheden zijn om te werken als gepensioneerd (bijvoorbeeld via flexi-jobs), zijn hier steeds bepaalde voorwaarden aan verbonden en kan het een uitdaging zijn om dergelijke jobs te vinden (deels door leeftijdsdiscriminatie):

GETUIGENIS ENQUÊTE: Er wordt vaak gesproken over flexi-jobs voor gepensioneerden, maar die zijn erg moeilijk te vinden. De uitzendbureaus maken misleidende reclame en plaatsen fictieve advertenties. Zelfs als je je inschrijft, word je nooit teruggebeld.

70, man

Onbetaald werk

In de enquête bevraagden we bij onbetaald werk uitsluitend vrijwilligerswerk. In de focusgesprekken was mantelzorg echter ook een centraal thema binnen dit levensdomein.

In het kort

Bijna één op vijf jongeren (16-30 jaar) rapporteert leeftijdsdiscriminatie in het kader van vrijwilligerswerk. De meest voorkomende vorm is afwijzing op basis van leeftijd (7,2%), gevolgd door niet serieus genomen worden (4,5%). Jongeren met een handicap, geracialiseerde jongeren, jongeren die moeilijk rondkomen en LGB+ jongeren rapporteren meer leeftijdsdiscriminatie dan hun leeftijdsgenoten. Jongeren die onbetaald werk doen geven aan dat hun engagement vaak wordt ondergewaardeerd, wat bijvoorbeeld toegang tot betaald werk bemoeilijkt.

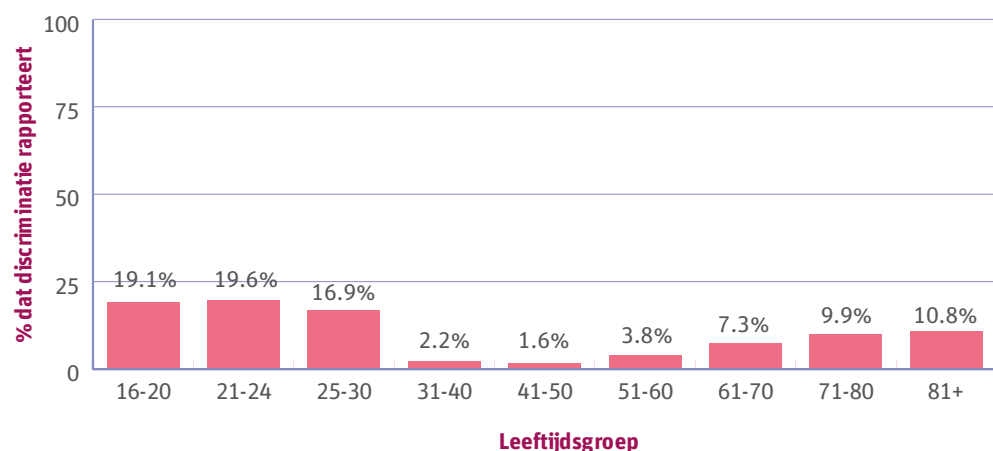
De middengroep (30-60 jaar) rapporteert minder leeftijdsdiscriminatie in vrijwilligerswerk, maar er zijn wel signalen van onderwaardering van onbetaald werk, vooral bij de zogenaamde ‘sandwichgeneratie’ die zowel voor kinderen als ouders zorgt. Vrouwen in deze groep nemen vaak veel onbetaalde zorgtaken op zich, wat hun maatschappelijke bijdrage onzichtbaar maakt en hun kansen op betaald werk beperkt. In de focusgroepen werd dit benoemd als een vorm van structurele uitsluiting, vooral bij vrouwen in armoede. Er werd ook gesproken over de moeilijkheid om stages te vinden op latere leeftijd, zeker bij intersecties met gender, racialisering en zorgverantwoordelijkheden.

Binnen de groep 61-plussers stijgt het aandeel dat leeftijdsdiscriminatie ervaart in vrijwilligerswerk, tot 10,8% bij 81-plussers. Oudere deelnemers rapporteren dat ze soms gedwongen worden te stoppen met vrijwilligerswerk (2,7%) of niet serieus genomen worden (2,4%). Vooroordelen over fysieke capaciteiten en verzekeringsvoorwaarden spelen hierbij een rol. Oudere vrouwen, mensen met een handicap en geracialiseerde personen ervaren bijkomende uitsluitingen.

Cijfers

Hoewel er in de enquête relatief minder leeftijdsdiscriminatie werd gerapporteerd bij vrijwilligerswerk dan bij andere levensdomeinen (zie Grafiek 2), ervaren sommige leeftijdsgroepen toch duidelijk discriminatie. Zoals Grafiek 4 weergeeft, ervaart bijna een vijfde van de jongeren (16-30) leeftijdsdiscriminatie in dit domein. Vanaf 61 jaar zien we ook weer een duidelijke toename in percentages, tot 10,8% bij personen van 81 jaar of ouder.

GRAFIEK 4: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van vrijwilligerswerk, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd in het kader van vrijwilligerswerk? Met ‘vrijwilligerswerk’ bedoelen we elk vrijwillig, onbetaald werk in georganiseerd verband. Het kan ook gaan om vrijwillige onbezoldigde mandaten.”

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen vrijwilligerswerk hadden gedaan of gezocht werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (1295 deelnemers in totaal, tussen 127 en 162 deelnemers per leeftijdsgroep).

De leeftijdsdiscriminatie bij jongeren neemt veel uiteenlopende vormen aan (zie Appendix B voor alle cijfers), maar het gaat voornamelijk om afgewezen worden voor vrijwilligerswerk door hun leeftijd (dit werd gerapporteerd door 7,2% van de jongeren die vrijwilligerswerk hadden gedaan of gezocht). Bij ouderen gaat het relatief vaker om gedwongen worden te stoppen met hun vrijwilligerswerk (2,7%). In beide groepen geven meerdere deelnemers ook aan dat ze niet serieus genomen worden tijdens hun vrijwilligerswerk (resp. 4,5% en 2,4%).

Andere kenmerken kruisen met leeftijd en vormen intersectionele discriminaties (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses).

- Jongeren die moeilijk rondkomen ervaren meer leeftijdsdiscriminatie bij vrijwilligerswerk dan jongeren die makkelijk rondkomen (28,8% versus 15%).

- 45,7% van de geracialiseerde jongeren rapporteert leeftijdsdiscriminatie, tegenover 11,3% van hun leeftijdsgenoten.

- Jongeren met een handicap ervaren eveneens vaker leeftijdsdiscriminatie (41,2%) dan jongeren zonder handicap (12%).

- LGBTQ+ jongeren rapporteren meer leeftijdsdiscriminatie dan hetero jongeren (28,7% versus 15,7%).

Getuigenissen

Vooroordelen en leeftijdsgrenzen spelen ook bij vrijwilligerswerk

In de enquête getuigen enkele deelnemers dat ze wegens hun leeftijd geen toegang kregen tot vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld omdat er leeftijdsgrenzen worden gehanteerd of omdat de verzekering geen oudere vrijwilligers aanvaardt. Daarnaast spelen er soms ook vooroordelen of gaat men ervan uit dat iemand niet meer in staat zou zijn bepaalde taken uit te voeren.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Toen ik 70 was bood ik me aan voor vrijwilligerswerk (maaltijden verstrekken aan daklozen), ze vonden me te oud. Ik ben nu 82 en fysiek zo goed dat ik het nu nog zou kunnen doen.

82, vrouw

Zowel ouderen als jongeren vertellen ook dat ze niet altijd serieus worden genomen tijdens hun vrijwilligerswerk of ongepaste opmerkingen te horen krijgen.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik help vrijwillig bij een open dag van de universiteit waar ik gestudeerd heb. Ik werd als alumni ingedeeld om met studenten in gesprek te gaan en daar had een studente de microfoon niet uitgezet en zei tegen haar partner: “ik dacht een frisse jonge student te zien maar hier zit een ouwe”.

56, vrouw

Ondergewaardeerd en onzichtbaar

In de focusgesprekken werden geen ervaringen gedeeld over discriminatie in het kader van vrijwilligerswerk (zoals in de enquête). Ouderen en jongeren vertelden wel dat zij veel onbetaald werk en zorg op zich nemen (zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg; zie Departement Zorg, 2021; Koning Boudewijnstichting, 2023). Zeker in de focusgesprekken rond de intersectie met handicap, armoede en genders kwam dit veel aan bod. Ze beschreven echter dat dit werk ondergewaardeerd en onzichtbaar blijft. Zij voelen zich daardoor niet erkend in hun maatschappelijk engagement (zie ook Departement Cultuur, Jeugd en Media, 2023; Vlaamse Ouderenraad, 2011).

Stages

Ervaring opdoen via (vaak onbetaalde) stages kan bijdragen aan het vinden van werk. Maar ook hier zien we drempels. Het kan moeilijker zijn om een stage te vinden op oudere leeftijd, zeker in combinatie met andere uitsluitingsvormen. In de volgende getuigenis vertelt de getuige over de moeilijkheid van zijn collega die ouder is, vrouw, zwart én kinderen heeft, om een stage te vinden.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Twee studenten volgen dezelfde opleiding. De eerste is een zwarte vrouw, moeder van kinderen. [...] Ze is ouder. Ze dient een stageaanvraag in. [...] Een maand lang belt ze [...], stuurt ze e-mails, uiteindelijk wordt haar stageaanvraag aanvaard. [...] Ze vertelt een witte Belgische medestudent dat je een aanvraag kunt indienen bij de gemeente. Haar medestudent doet dat dezelfde dag om 9 uur. Om 10 uur krijgt de eerste een e-mail waarin staat dat haar stageaanvraag is geannuleerd. Om 11 uur ontvangt haar collega [...] een e-mail waarin staat dat de aanvraag is goedgekeurd.

41, man

Huisvesting

Onder huisvesting verstaan we de toegang tot de private woonmarkt (zowel koop- als huurwoningen) en sociale woningen, en het contact met huisbazen, vastgoedmakelaars en huisvestigingsmaatschappijen. Eveneens kijken we naar de toegang tot collectieve woonvoorzieningen of opvang zoals internaten, residentiële jeugdzorg, leefgroepen, woonzorgcentra en voorzieningen voor personen met een handicap.

In het kort

Jongeren ervaren het vaakst leeftijdsdiscriminatie op de woonmarkt. Vooral jongeren tussen 21 en 24 jaar rapporteren dit: meer dan een derde gaf aan zich in het voorbije jaar gediscrimineerd te voelen bij het huren of kopen van een woning. De discriminatie t.o.v. jongeren uit zich in weigering op basis van leeftijd (7,2%) en het niet aanvaarden van alternatieve inkomens (zoals bv. een leefloon) (11,1%). Jongere huurders beschrijven vooroordelen en aannames rond hun inkomen en hun levensstijl. Jongeren zonder ouderlijke steun of met ouders in armoede lopen extra risico. Geracialiseerde jongeren en jongeren met een handicap rapporteren opvallend meer leeftijdsdiscriminatie (respectievelijk 40,9% en 45,8%) dan hun leeftijdsgenoten. In de getuigenissen valt het op dat dit ook voor jonge mannen vaker een probleem lijkt te zijn dan bij jonge vrouwen. Binnen collectieve woonvoorzieningen rapporteren jongeren vooral leeftijdsdiscriminatie als het gaat over geen toegang krijgen tot een voorziening (9,1% van de jongeren die contact hadden gehad met dergelijke voorzieningen). Ze spreken ook van een hoge kostprijs van voorzieningen die geschikt zijn voor hun leeftijd (8,3%).

De middengroep (31-60 jaar) rapporteert minder leeftijdsdiscriminatie, zowel in de cijfers als in de getuigenissen.

Ouderen (61+) rapporteren minder leeftijdsdiscriminatie in de enquête dan jongeren. De 61 tot 70-jarigen rapporteren het meeste discriminatie (12,3%). In de getuigenissen komen wel gelijkaardige problemen naar voren als bij de jongeren: ook ouderen worden soms geweigerd op basis van veronderstellingen over (pensioen)inkomen of stabiliteit. Ze beschrijven ook situaties waarin van hen verwacht wordt dat ze kinderen hebben die voor hen borg staan. Dit is niet altijd mogelijk of wenselijk, en kan leiden tot stress en uitsluiting op de woonmarkt. Vooral ouderen in armoede worden uitgesloten op de huurmarkt (19% tegenover 2,8% bij ouderen die aangaven makkelijk rond te komen). De digitalisering van communicatie en inschrijvingsprocedures vormt een extra barrière, zeker voor wie geen computer of internet

heeft. Op de sociale huurmarkt botsen ze op lange wachttijden en een gebrek aan aangepaste woningen. Binnen collectieve voorzieningen spreekt 7,2% van de ouderen over de hoge kostprijs. LGBTI+ ouderen maken zich zorgen over hun veiligheid en zelfexpressie in woonzorgcentra.

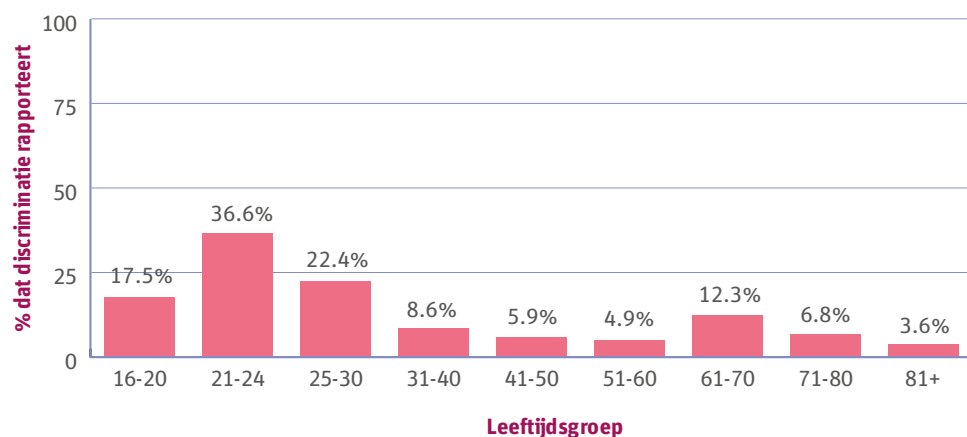
De spiegelingen tussen jong en oud zijn opvallend: beide groepen worden als financieel risicovol gezien, en er wordt van hen verwacht dat ze kunnen terugvallen op andere generaties, wat niet altijd mogelijk is. De leeftijdsdiscriminatie binnen huisvesting vergroot het risico op financiële kwetsbaarheid, leidt tot slechte of onzekere woonomstandigheden en een verhoogde kans op dak- en thuisloosheid.

Cijfers

Slechts een minderheid van de deelnemers aan de enquête had in het afgelopen jaar een woning gezocht, gehuurd of gekocht, of contact gehad met collectieve woonvoorzieningen of opvang. Vooral bij de oudere leeftijdsgroepen zijn er weinig gegevens. We kunnen daarom slechts beperkte resultaten rapporteren in dit deel.

Grafiek 5 toont dat vooral jongeren leeftijdsdiscriminatie ervaren bij het huren of kopen van een woning. Onder jongeren tussen 21 en 24 gaat het zelfs om meer dan een derde. Andere leeftijdsgroepen ervaren relatief minder discriminatie, met uitzondering van de groep tussen 61 en 70 (12,3%, al moeten we oppassen met veralgemenen aangezien dit cijfer gebaseerd is op slechts 57 deelnemers die een woning hadden gezocht, gehuurd of gekocht). Dit ligt deels in lijn met eerder onderzoek dat geen bewijs vond voor discriminatie van gepensioneerde personen op de huurmarkt (Dinçer & Verhaeghe, 2023; Verhaeghe et al., 2017). We bespreken hieronder hoe dit echter anders kan liggen voor ouderen in een moeilijke inkomenssituatie of als er bepaalde stereotypen meespelen.

GRAFIEK 5: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde bij het huren of kopen van een woning, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd bij het huren of kopen van een woning? Het kan bijvoorbeeld gaan om contacten met je huisbaas, vastgoedmakelaars of huisvestingsmaatschappijen, het zoeken van een (sociale) woning, enzovoort.”

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen woning hadden gezocht, gehuurd of gekocht werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (843 deelnemers in totaal; voor de vier oudste leeftijdsgroepen ging het om respectievelijk slechts 82, 57, 44 en 56 deelnemers; voor de andere groepen varieerde het aantal tussen 101 en 161).

Jongeren rapporteren vooral dat ze door hun leeftijd geen loonfiches kunnen voorleggen en minder kans maken op een huurwoning met inkomsten uit andere bronnen, (11,1% van de 16-30 jarigen die een woning hadden gezocht, gehuurd of gekocht; zie Appendix B voor alle cijfers m.b.t. discriminatievormen). Een aanzienlijk deel rapporteert ook dat ze geweigerd

werden voor een huurwoning op basis van hun leeftijd (7,2%). Hoewel een eerdere studie geen bewijs vond voor dergelijke discriminatie van jongere personen op de private huurmarkt (Verhaeghe et al., 2017), is er wel sprake van discriminerend taalgebruik in advertenties en stereotypen bij eigenaars (Unia, 2014). In de andere leeftijdsgroepen is het aantal personen dat discriminatie rapporteert te laag om uitspraken te doen over de vormen die de leeftijdsdiscriminatie precies aanneemt.

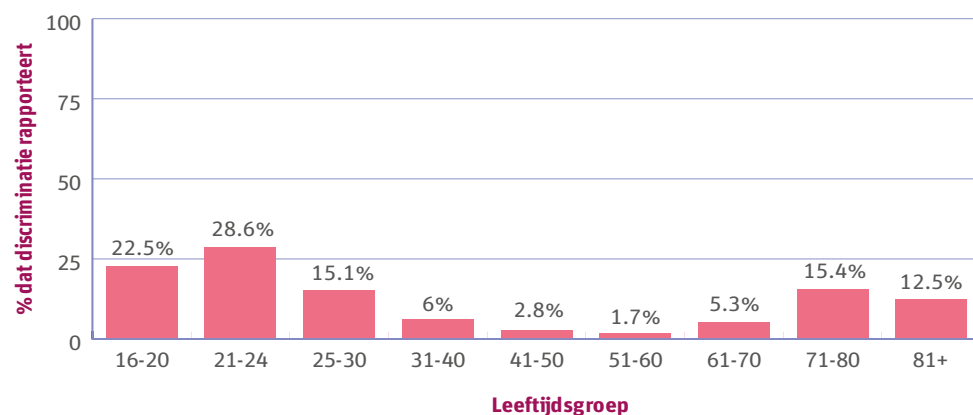
Andere kenmerken hebben ook een invloed op de ervaren leeftijdsdiscriminatie (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses).

- Bij jonge mannen gaat de leeftijdsdiscriminatie relatief vaker om genoeg moeten nemen met een slechte woning.
- Jongeren in een moeilijke inkomenssituatie ervaren meer leeftijdsdiscriminatie op de woonmarkt (35,2%) dan hun leeftijdsgenoten (21,3%). Bij ouderen zien we dat het bijna uitsluitend ouderen in een moeilijke inkomenssituatie zijn die leeftijdsdiscriminatie rapporteren op de woonmarkt (19% tegenover 2,8%).
- Geracialiseerde jongeren ervaren eveneens meer leeftijdsdiscriminatie (40,9% tegenover 20,4%).
- Bijna de helft van de jongeren met een handicap ervaart leeftijdsdiscriminatie (45,8%, tegenover 19,9% van de jongeren zonder handicap).

Grafiek 6 toont de cijfers voor de vraag over toegang tot collectieve woonvoorzieningen. Opnieuw liggen de cijfers het hoogst onder de 21 tot 24-jarigen. Hoewel deze cijfers grotendeels iets lager liggen dan voor huren en kopen, valt op dat personen van 16-20 jaar en personen boven 71 net meer leeftijdsdiscriminatie rapporteren in het kader van collectieve woonvoorzieningen.

GRAFIEK 6: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van collectieve woonvoorzieningen, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd bij het zoeken of verhuizen naar een collectieve woonvoorziening of opvang? Met ‘collectieve woonvoorzieningen of opvang’ bedoelen we internaten, residentiële jeugdzorg, leefgroepen, woonzorgcentra, voorzieningen voor personen met een handicap, opvang voor asielzoekers, enzovoort.”

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen contact hadden gehad met collectieve woonvoorzieningen of opvang werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (573 deelnemers in totaal, tussen 38 en 89 deelnemers per leeftijdsgroep).

Bij jongeren neemt leeftijdsdiscriminatie hier vooral de vorm aan van geen toegang krijgen tot een voorziening (9,1% van de 16-30 jarigen die contact hadden gehad met dergelijke voorzieningen, zie Appendix B voor alle cijfers m.b.t. discriminatievormen). Het gaat echter ook over de hoge kostprijs van voorzieningen die geschikt zijn voor hun leeftijd (8,3%). Bij ouderen gaat het bijna uitsluitend om de hoge kostprijs van voorzieningen (7,2%), wat vermoedelijk vooral gaat over woonzorgcentra (Solidaris, 2025). Er doen zich ook andere situaties voor, die we verder toelichten onder de getuigenissen.

Het aantal deelnemers met data voor deze vraag is voor de meeste intersectionele analyses te klein om zinvolle uitspraken te doen, met uitzondering van de volgende kruisingen:

- Geracialiseerde jongeren rapporteren meer leeftijdsdiscriminatie bij woonvoorzieningen dan hun leeftijdsgenoten (43,4% versus 13,1%).
- Jongeren met een handicap rapporteren ook duidelijk meer leeftijdsdiscriminatie in dit domein dan hun leeftijdsgenoten (40,7% versus 15,3%).

Getuigenissen

In verband met het aankopen van woningen vormt leeftijdsdiscriminatie vooral een grote drempel bij het verkrijgen van een lening. We bespreken dit in het volgende hoofdstuk. In dit deel focussen we op ervaringen van discriminatie op de huurmarkt (zowel privé als sociaal).

Leeftijdsdiscriminatie op de huurmarkt

Zowel jongere als oudere mensen getuigen van leeftijdsdiscriminatie op de huurmarkt. Beiden worden gezien als risicovol op basis van hun vermeende inkomen. Gepensioneerde huurders vertellen over eigenaars die liever kiezen voor kandidaten met een ander inkomen.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS: [Ik krijg] geen antwoord. Ik bel, en krijg te horen: “Ah nee, je moeder is met pensioen. De eigenaars geven de voorkeur aan andere soorten inkomsten.”

38, genderqueer

Jongere huurders worden geweigerd omwille van aannames dat ze een onvoldoende inkomen hebben (zonder dit op loonbrieven te baseren), dat ze hun werk zullen verliezen, dat ze niet op tijd zullen betalen, dat ze niet lang zullen blijven, dat ze te veel lawaai zullen maken of zullen feesten.

GETUIGENIS MELDING: Ik belde voor het huren van een appartement. De vrouw aan de telefoon antwoordde niet op mijn vraag voor meer informatie en vroeg meteen mijn leeftijd. Haar conclusie toen ze hoorde dat ik 26 jaar oud was, was dat ze liever iemand hebben die ouder is en waarvan ze zeker zijn dat hij/zij langere tijd zou blijven. Daarnaast meldde ze mij dat iemand van 26 jaar de huurprijs (die nog steeds onbekend is voor mij) toch te hoog zou zijn, een conclusie getrokken puur op basis van mijn leeftijd en niet op mijn persoonlijke situatie (een heel mooie vaste job, met een maandelijks heel mooi inkomen).

26, vrouw

Eerder onderzoek toonde aan dat deze stereotypen effectief leven bij eigenaars, en dat soms de openbare advertenties al termen bevatten die discrimineren t.o.v. jongeren of ouderen (bv. “geen jongeren”, “voor kalme personen, geen studenten”), wat hen bij voorbaat kan afschrikken (Unia, 2014).

Armoede en andere kwetsbaarheden vergroten drempels tot huisvesting

 Wie in armoede leeft, heeft nog moeilijker toegang tot een woning. Jongeren worden sowieso al als een risico gepercipieerd, en maken nog minder kans als ze een leefloon krijgen via het OCMW; dat type inkomen wordt regelmatig geweigerd (zie ook Koning Boudewijnstichting, 2022). Bovendien moeten jongeren vaak iemand voorleggen die borg staat, meestal een ouder. Voor jongeren die geen contact meer hebben met hun ouders, of wiens ouders zelf in armoede leven, is dat een onoverkomelijke drempel. Hierdoor lopen deze jongeren een grotere kans om terecht te komen in woningen van huisjesmelkers of zelfs dakloos te worden (Koning Boudewijnstichting, 2022; Uit de Marge vzw, 2023).

 Ook ouderen in armoede botsen op extra obstakels. Soms wordt van hen verwacht dat hun kinderen borg staan. Dit vormt een probleem voor ouderen die geen kinderen hebben, die geen contact meer hebben met hun kinderen, of die kinderen hebben die zelf in armoede leven.

 Ouderen in armoede, zeker zij met gezondheidsproblemen, maken zich zorgen over hun toekomst. Ze weten dat ze de nodige aangepaste woningen en zorg later niet zullen kunnen betalen. De gemiddelde kostprijs van woonzorgcentra ligt immers hoger dan het pensioen van veel ouderen (Solidaris, 2025).

 UITWISSELING FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE :
—Maar met mijn inkomen kan ik nooit op een serviceflat gaan wonen. 71, vrouw
—Nee. En mijn kinderen gaan moeten betalen voor... 47, vrouw
—Ja. Ik heb geen kinderen. En dan denk ik soms ook zo
van hoe lang ga ik het hier kunnen redden? 71, vrouw

  Ook oudere vrouwen zijn benadeeld aangezien ze gemiddeld een lager pensioen hebben (Federaal Planbureau, 2024). Als ze gescheiden zijn, of alleen wonen, is het vinden van een woning algemeen erg moeilijk. In de focusgroep armoede getuigde een vrouw van 70 jaar dat zij in zulke omstandigheden dakloos is geworden. Reeds bestaande structurele ongelijkheid maakt de toegang tot huisvesting dus ongelijk verdeeld.

 Ook op de sociale huurmarkt komen jongeren en ouderen in armoede problemen tegen. De wachttijden zijn lang (VRT NWS, 2025). Intussen geven mensen noodgedwongen veel geld uit aan privéhuur of leven in slechte woonomstandigheden. Zo raken ze op lange termijn nog dieper in financiële moeilijkheden.

Te weinig assistentiewoningen

 Deelnemers getuigen over een tekort aan (betaalbare) assistentiewoningen, die nodig zijn voor sommige mensen met een handicap. Dit lijkt ervaringen van leeftijdsdiscriminatie uit te lokken. Zo zijn assistentiewoningen moeilijker te verkrijgen onder de 65 jaar. In Vlaanderen kan bijvoorbeeld 1/4^e van de woningen worden voorbehouden voor mensen onder de 65 jaar (zie Departement Zorg, z.d.). Bovendien zijn deze vaak duur, terwijl financiële ondersteuning (zoals bijvoorbeeld de Brusselse herhuisvestingstoelage (Brussels Hoofdstedelijk Gewest, z.d.)) enkel beschikbaar is voor de laagste inkomens.

 GETUIGENIS MELDING: In sommige assistentiewoningen maak je geen kans als je minder dan 65 jaar bent, ongeacht de beperkingen. Ik ben een vrouw van 45 jaar met MS en beweeg me voort in een rolstoel. Daarom moet de woning wat aangepast zijn met bv. zoveel mogelijk op hoogte van de persoon in rolstoel en inloopdouche. Momenteel huur ik bij (maatschappij) wat naar mijn mening absoluut geen assistentiewoning is alhoewel de huur €1250 bedraagt. Ik wil hier graag weg maar de zoektocht duurt lang. 45, vrouw

Onveilige wooncontext

Geracialiseerde jongeren krijgen te maken met een dubbele discriminatie. Dit ligt in lijn met eerder Europees onderzoek waarbij vooral deelnemers tussen 16 en 24 veel raciale discriminatie op de woonmarkt ervaren (FRA, 2023). Het resultaat is een grote moeilijkheid bij het vinden van huisvesting, en in sommige gevallen ook intimidatie door eigenaars. Hierbij zien we dat de leeftijdsdiscriminatie openlijker kan zijn dan het racisme.

GETUIGENIS MELDING: Ik word tot op de dag van vandaag geïntimideerd door mijn huisbaas. Nog geen week na het ondertekenen van het contract zette ze me al onder druk om te vertrekken en zei ze dat ik een woning moest zoeken in Molenbeek of Anderlecht, samen met andere jonge mensen zoals ik. Ik voel me gediscrimineerd vanwege mijn etnische achtergrond en leeftijd en heb nog geen week rust gehad omdat de huisbaas haar huurders blijft lastigvallen.

-30, exacte leeftijd niet gekend, man

Voor LGBTI+ ouderen vormt hun toekomstige huisvesting een grote bron van onzekerheid. Ze maken zich zorgen of ze zichzelf zullen kunnen zijn als ze moeten verhuizen naar een woonzorgcentrum. Een vrijwilliger bij de Rainbow Ambassadors getuigt dat dit geen ongegronde vrees is.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK LGBTI+ PERSONEN: Vorig jaar is een van onze mensen zich gaan inschrijven in een woon-en zorgcentrum. Hij heeft tegen de directeur gezegd dat hij homo was. En de directeur heeft vlakaf tegen hem gezegd “dan gaat gij hier zwijgen”.

69, vrouw

Sommigen kregen dus expliciet te horen dat ze hun seksuele oriëntatie verborgen moesten houden en durven dit ook niet te uiten naar medebewoners uit angst voor sociale uitsluiting of agressie (zie ook hoofdstuk ‘Gezondheidszorg en hulp’ onder ‘(Hetero)normatieve verwachtingen en onaangepaste zorg en hulpverlening voor LGBTI+ personen’).

Digitalisering

Ook digitalisering sluit mensen uit bij huisvesting. Het zoeken naar een huurwoning of zich kandidaat stellen moet vaak online gebeuren. Ook voor kandidaat-huurders van sociale woningen is het in Vlaanderen recent verplicht om zich te registreren via een online platform. Omdat wie al op de wachtlijst stond, zich opnieuw moest registreren, riskeerden personen die minder digitaal vaardig waren hun plek op de wachtlijst te verliezen (Het Nieuwsblad, 2024).

Ook communicatie door verhuurders, syndicusberichten of documenten verlopen vaak uitsluitend digitaal. Wie geen internet of computer heeft, zoals sommige oudere bewoners en mensen in armoede, moet soms extra betalen om op de hoogte te blijven, of krijgt zelfs helemaal geen toegang meer tot informatie. Een melder getuigt dat ze (net als verschillende andere bewoners in haar gebouw) geen internet noch computer heeft, waardoor de communicatie met de syndicus een probleem is geworden. Die besliste dat alle informatie voortaan enkel nog via e-mail wordt verstuurd. Wie toch post wil ontvangen, moet daar jaarlijks 50 euro voor betalen; volgens de melder voor hooguit vier à vijf brieven per jaar.

Financiële diensten

Met financiële diensten bedoelen we onder andere bankdiensten (rekeningen, leningen, beleggingen, enz.) en verzekeringen (ziekteverzekeringen, autoverzekeringen, enz.).

In het kort

Onze resultaten tonen aan dat voornamelijk jongeren tussen 21 en 24 jaar (27,6%) en ouderen tussen 71 en 80 jaar (16,7%) leeftijdsdiscriminatie ervaren op het gebied van financiële diensten. Voor de drie leeftijdsgroepen zien we gelijkende vormen van leeftijdsdiscriminatie.

Jongeren (16-30) geven aan dat ze geen toegang kregen tot hun eigen financiën en dat een medewerker zich tot iemand anders richtte. Net zoals bij de andere leeftijdsgroepen ervaren jongeren dat een verzekering duurder is of ze er geen krijgen omwille van hun leeftijd, dat ze onbeleefd of neerbuigend behandeld worden of dat ze geen lening krijgen. Onze resultaten tonen eveneens aan dat in het bijzonder jongeren die moeilijker rondkomen, geracialiseerde jongeren en jongeren met een handicap nog meer te maken hebben met leeftijdsdiscriminatie dan hun leeftijdsgenoten.

Voor de middengroep (31-60) wordt leeftijdsdiscriminatie binnen dit domein minder gerapporteerd. Toch krijgen ook zij te maken met het niet krijgen of kunnen afsluiten van een verzekering omwille van hun leeftijd. In de getuigenissen zien we dat vooral de oudere mensen binnen deze middengroep te maken krijgen met uitsluiting. Leningen worden hen geweigerd omdat er wordt gerekend dat mensen hun lening voor de arbitraire leeftijdsgrens van 75 jaar moeten terugbetalen. Een afbetaling over 20 jaar kan dus al op 55-jarige leeftijd problemen vormen.

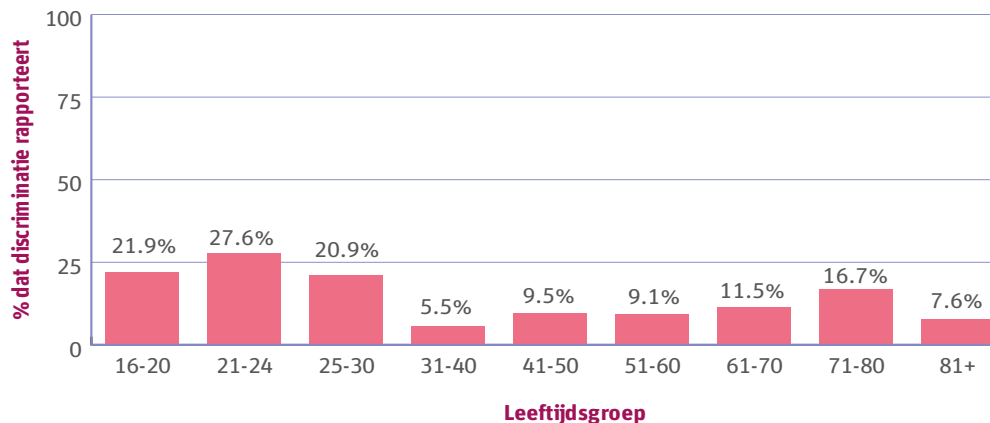
Voor de ouderen (61+) gaat het eveneens om te dure verzekeringen die onbetaalbaar worden of het niet krijgen van een verzekering, neerbuigend behandeld worden en onvoldoende betrokken worden bij beslissingen over hun financiën. Een lening wordt bij hen geweigerd, ook soms op basis van een arbitraire leeftijdsgrens van 75 jaar voor wanneer de lening afbetaald moet zijn.

Bovendien zien we dat de digitalisering van financiële diensten leidt tot leeftijdsdiscriminatie. Mensen die minder digitaal vaardig zijn of minder toegang hebben tot digitale toestellen en internet, waaronder sommige ouderen en jongeren in kwetsbare situaties (Koning Boudevijnstichting, 2024; Statbel, 2023), kunnen hierdoor hun geldzaken minder goed opvolgen en regelen. Hierdoor komt hun zelfstandigheid in het gedrang, worden zij meer afhankelijk gemaakt van derden (Lire et Écrire Bruxelles, 2022) en lopen zij meer risico's tot oplichting (Febelfin, 2024; SeniorWeb, 2023) en tot geldproblemen en schulden.

Cijfers

Grafiek 7 toont de resultaten van de enquête in het kader van financiële diensten. Hieruit blijkt dat vrij veel jongeren leeftijdsdiscriminatie ervaren in dit domein, en zeker de leeftijdsgroep van 21-24 jaar (meer dan één op vier). Ook in de leeftijdsgroep van 71-80 jaar rapporteert een hoog percentage leeftijdsdiscriminatie (16,7%) bij financiële diensten.

GRAFIEK 7: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van financiële diensten, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd bij de toegang tot financiële diensten? Met ‘financiële diensten’ bedoelen we onder andere bankdiensten (rekeningen, leningen, beleggingen, enzovoort) en verzekeringen (ziekteverzekeringen, autoverzekeringen, enzovoort).”

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen gebruik hadden gemaakt van financiële diensten werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (1952 deelnemers in totaal, tussen 178 en 238 deelnemers per leeftijdsgroep).

Als we kijken naar de concrete vormen die deze discriminatie aanneemt (zie tabel 3), rapporteren mensen voornamelijk dat een verzekering veel duurder was door hun leeftijd, dat ze geen lening kregen door hun leeftijd, of dat ze onbeleefd of neerbuigend behandeld werden door een medewerker van een financiële dienst. Daarnaast valt op dat het bij jongeren ook vaak gaat om het feit dat een medewerker zich tot iemand anders richtte (bv. hun ouders) of dat ze geen toegang kregen tot hun eigen financiën. Bij ouderen gaat het om geen verzekering kunnen afsluiten en onvoldoende betrokken worden bij beslissingen over hun financiën (naast andere situaties, zie de getuigenissen verderop).

TABEL 3: Percentage deelnemers dat een specifieke vorm van leeftijdsdiscriminatie in het kader van financiële diensten aanduidde, per leeftijdsgroep

Discriminatievorm	Leeftijdsgroep		
	16-30	31-60	61+
Verzekering veel duurder	9,1%	4,2%	5,3%
Geen lening gekregen	6,5%	2,8%	2,9%
Onbeleefd of neerbuigend behandeld	3,8%	1,2%	2,0%
Geen verzekering kunnen afsluiten	2,2%	1,3%	1,5%
Niet of onvoldoende betrokken bij beslissingen	2,5%	0,6%	1,3%
Medewerker richtte zich tot iemand anders	3,2%	0,0%	0,3%
Geen toegang (meer) tot eigen financiën	2,8%	0,1%	0,3%
Andere situatie	0,2%	0,7%	1,8%

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen gebruik hadden gemaakt van financiële diensten werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze tabel werden berekend op de resterende deelnemers (602 deelnemers van 16-30 jaar, 667 van 31-60 jaar en 683 van 61 jaar of ouder).

De kleurcodes zijn te lezen per leeftijdsgroep. De donkerste kleur staat voor de discriminatievorm die het meest werd gerapporteerd door die leeftijdsgroep, de lichtste kleur voor de discriminatievorm die het minst werd gerapporteerd.

De kruising met andere kenmerken speelt vaak ook een rol (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses).

- Personen die moeilijk rondkomen rapporteren meer leeftijdsdiscriminatie bij financiële diensten, zeker jongeren (37,2% van de jongeren die moeilijk rondkomen, versus 19,8% van de jongeren die makkelijk rondkomen). Bij deze jongeren neemt leeftijdsdiscriminatie ook iets vaker de vorm aan van geen toegang te krijgen tot hun eigen financiën.

- Geracialiseerde jongeren rapporteren eveneens vaker leeftijdsdiscriminatie (45%, versus 19,4% van de niet-geracialiseerde jongeren). Ze ervaren ook andere vormen: bij hen gaat het relatief minder om een verzekering die duurder is, en eerder om helemaal geen lening of verzekering kunnen afsluiten.

- Jongeren met een handicap ervaren ook vaker leeftijdsdiscriminatie (36,5%, versus 20,5% van de jongeren zonder handicap). Dit ligt in lijn met eerder onderzoek waarin jongeren met een chronische ziekte aangaven dat ze wegens hun ziekte vaak geweigerd worden voor leningen of verzekeringen, of hogere premies moeten betalen (FOD Sociale Zekerheid, 2025).

Getuigenissen

Weigeren van leningen en verzekeringen

Zoals de cijfers aantonen zien we dat mensen kunnen gediscrimineerd worden bij het krijgen van leningen en verzekeringen op basis van hun leeftijd. Het komt eveneens voor dat er expliciet de arbitraire leeftijdsgrens van 75 jaar genomen wordt voor het terugbetalen van een lening (bv. voor de Vlaamse woonlening (Vlaams Woningfonds, z.d.)). Dit beïnvloedt hun toegang tot huisvesting (zie het vorige hoofdstuk).

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik wou een andere woning kopen maar kon zagezegd niet aan hypotheekoverdracht doen. [...] Gezien mijn leeftijd was de schuldsaldoverzekering torenhoog én kreeg ik eigenlijk geen nieuwe lening, gezien mijn ouderdom en het feit dat ik alleenstaande ben! Het excuus was dat ik dan tot mijn 75 moest afbetalen en dat lieten ze niet toe.

50, vrouw

We zien dit ook terugkomen bij het willen afsluiten van o.a. een autoverzekering, hospitalisatieverzekering of annulatieverzekering. Ofwel zijn de premies zeer hoog of onbetaalbaar, ofwel krijgen mensen geen verzekering.

GETUIGENIS MELDING: Ik heb op het internet gelezen dat (bank) voor de auto een kilometerverzekering heeft. Hiervoor maakte ik een afspraak bij (bank). Ik kreeg te horen dat ik voor deze verzekering te oud ben (slechts 74). Ik val onder een risicogroep. Is dat wel zo? Ik heb al ruim 55 jaar mijn rijbewijs en nog nooit en te nimmer een ongeluk gehad. Is dit niet een geval van leeftijdsdiscriminatie?

74, man

¹⁷ Of dit ook wettelijk gezien kan worden als discriminatie, hangt af van de precieze criteria die een verzekeraar hanteert (sommige verzekeraars kijken bijvoorbeeld niet naar de leeftijd, maar naar hoe lang iemand al in het bezit is van een rijbewijs), én van de cijfers/berekening waarop zij deze criteria baseren.

In de enquête gaven ook verschillende jongeren aan dat ze het ervaren als een vorm van leeftijdsdiscriminatie dat autoverzekeringen voor hen duurder zijn.¹⁷

Digitalisering

Eveneens zien we dat digitalisering bij financiële diensten leidt tot leeftijdsdiscriminatie. Afspraken kunnen enkel nog online gemaakt worden, loketten en lokale bankkantoren verdwijnen, telefonisch contact is niet meer mogelijk en men moet meer betalen om bijvoorbeeld afschriften op papier te krijgen of via een bankmedewerker rekeningen te betalen. Hierdoor worden ze voor bepaalde zaken afhankelijk van derden, wat hun autonomie in het gedrang brengt (Lire et Écrire Bruxelles, 2022).

GETUIGENIS ENQUÊTE: Een oom (90 jaar) kon niet meer terecht bij de bank met manuele overschrijvingen. Hij heeft geen computer en geen WiFi. Zijn bankrekeningen werden op mijn gsm gezet om zo online te bankieren. Ik vind dit niet kunnen.”

65, man

Bij velen zorgt de digitalisering van bankzaken ook voor een onveilig gevoel en angst om opgelicht te worden. Eerdere cijfers tonen effectief aan dat zowel jongeren als ouderen meer kwetsbaar zijn voor phishing (Febelfin, 2024; SeniorWeb, 2023). Doordat de communicatie digitaal verloopt, missen personen soms ook belangrijke berichten en moeten ze daardoor boetes of interesten betalen. Het kan zelfs leiden tot het oplopen van rekeningen en schulden.

Overheidsdiensten, sociale zekerheid en sociale diensten

Met overheidsdiensten en sociale diensten bedoelen we de gemeentediensten, de sociale diensten zoals het OCMW, het politiekantoor, de rechtbank, de diensten voor arbeidsbemiddeling, enzovoort. Ervaringen i.v.m. het openbaar vervoer worden besproken in het hoofdstuk 'Mobiliteit'.

In het kort

De resultaten tonen dat leeftijdsdiscriminatie verschillende groepen treft bij de toegang tot overheidsdiensten, waarbij jongeren en 81-plussers dit het vaakst rapporteren.

Bij jongeren (16-30) zien we dat dit gaat over onbeleefd behandeld worden door een medewerker van een dienst, digitalisering, het gebrek aan duidelijke informatie over hun rechten, complexe administratie, en arbitraire leeftijdsgrenzen bij terugbetalingen voor gezondheid en hulpmiddelen voor invaliditeit. De drempels die jongeren ervaren zorgt ervoor dat zij die deze sociale bescherming het meest nodig hebben, hier geen toegang tot hebben of hun sociale rechten niet opnemen. Dit raakt vooral jongeren in armoede, geracialiseerde jongeren en jongeren met een handicap (zie ook FOD Sociale Zekerheid, 2025; Uit de Marge vzw, 2023).

Dit is zeer gelijkend voor de middengroep (31-60). Ook zij ervaren dat ze neerbuigend behandeld worden, problemen met digitalisering, gebrek aan informatie over hun rechten en arbitraire leeftijdsgrenzen bij terugbetalingen en hulpmiddelen voor gezondheid en invaliditeit. Dit is sterker zo voor personen die moeilijk rondkomen en personen met een handicap.

Bij ouderen (61+) zien we dezelfde trend: ze worden neerbuigend behandeld en ervaren een gebrek aan duidelijke informatie over hun rechten. Dit wordt meer gerapporteerd bij personen die moeilijk rondkomen en met een handicap. Er spelen ook arbitraire leeftijdsgrenzen bij terugbetalingen van gezondheid en het recht op hulpmiddelen voor invaliditeit. Specifiek in deze leeftijdsgroep wordt men geconfronteerd met de leeftijdsgrens van 65; men krijgt geen erkenning van een handicap als men deze krijgt na 65-jarige leeftijd.

Eveneens zien we binnen deze leeftijdsgroep dat vrouwen (en dit is nog sterker voor vrouwen die alleenstaand zijn, lesbisch zijn of geen kinderen hebben), mensen met een handicap, geracialiseerde mensen en mensen die gemigreerd zijn, en mensen in armoede gemiddeld een lager pensioen hebben. Dit komt door verscheidene redenen zoals de loonkloof, meer opnemen van onbetaald werk (bv. mantelzorg) of werk in het buitenland (zie verder in het hoofdstuk). Omdat men minder sociale rechten heeft kunnen opbouwen of door 'non-take-up' (i.e. geen toegang hebben tot of het niet opnemen van sociale rechten) is er sprake van een pensioenkloof tussen ouderen, waarbij de bovengenoemde personen op latere leeftijd een groter risico hebben om in armoede te belanden of waarbij hun reeds bestaande armoedesituatie met het ouder worden verergert. We zien dat een IGO (inkomensgarantie

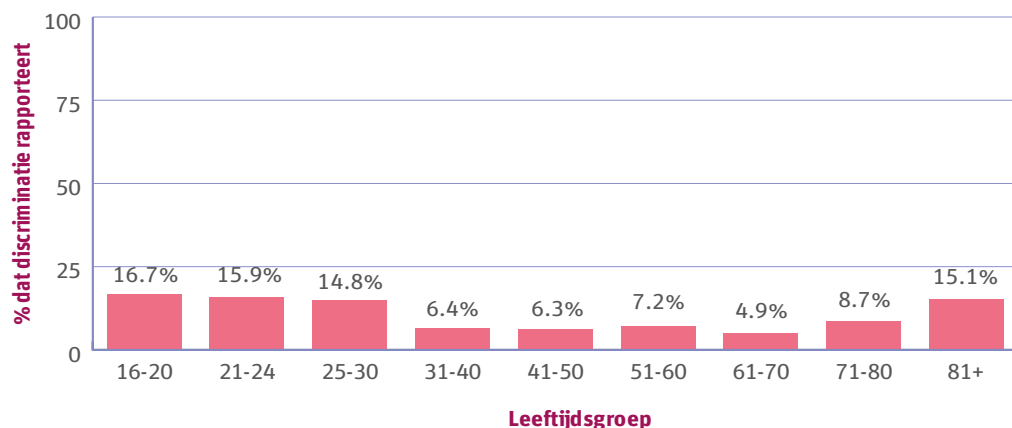
voor ouderen) een goede aanvulling kan zijn voor 65-plussers met een laag pensioen, maar de toegangs- en controlevoorwaarden, die als zeer streng worden ervaren, belemmeren de toegang tot IGO voor de meest sociaal geïsoleerde personen en beperken de bewegingsvrijheid van de begunstigten.

Door de digitalisering en complexe en onduidelijke administratie nemen ouderen vaak hun sociale rechten niet op of krijgen ze hier geen toegang toe. Deze resultaten komen overeen met de literatuur: een Belgische studie toonde bijvoorbeeld aan dat in 2019 een kwart van de 65-plussers die mogelijk in aanmerking kwamen voor de verhoogde tussenkomst in de gezondheidszorg, hier geen gebruik van maakte (Bolland et al., 2022), en onderzoek toont aan dat er een hoge non-take-up is bij IGO (Goedemé et al., 2022). De non-take up van sociale rechten is algemeen hoger bij personen in reeds kwetsbare situaties zoals mensen in thuis- en dakloosheid en in armoede (zie bv. HIVA-KU Leuven, 2024).

Cijfers

Grafiek 8 toont de enquêteresultaten voor de toegang tot overheidsdiensten. Vergeleken met andere domeinen zijn de percentages eerder laag, maar desondanks ervaart 14,8% tot 16,7% van de jongeren leeftijdsdiscriminatie in dit domein. Ook deelnemers ouder dan 80 jaar rapporteren regelmatig discriminatie op basis van hun leeftijd (15,1%).

GRAFIEK 8: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van overheidsdiensten, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd bij de toegang tot overheidsdiensten? Met ‘overheidsdiensten’ bedoelen we de gemeentediensten, de sociale diensten (zoals het OCMW), het openbaar vervoer, het politiekantoor, de rechtbank, de diensten voor arbeidsbemiddeling (zoals de VDAB of Actiris), enzovoort. Het kan gaan om fysieke, telefonische of digitale dienstverlening.”

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen gebruik hadden gemaakt van overheidsdiensten werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (1894 deelnemers in totaal, tussen 186 en 235 deelnemers per leeftijdsgroep).

Deze discriminatie neemt vooral de vorm aan van onbeleefd en neerbuigend behandeld worden door een medewerker van een dienst en het gebrek aan duidelijke informatie over hun rechten. Alle cijfers over welke vormen deze discriminatie kan aannemen zijn te vinden in Appendix B.

Andere persoonlijke kenmerken beïnvloeden ook ervaringen van leeftijdsdiscriminatie in het domein ‘overheidsdiensten’ (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses):

- We zien dat personen die moeilijk rondkomen meer leeftijdsdiscriminatie ervaren dan personen die makkelijk rondkomen. Dit is zeker het geval bij jongeren: 25,5% tegenover 13,2%.

- Geracialiseerde jongeren ervaren gemiddeld ook meer leeftijdsdiscriminatie (34,2%) bij de toegang tot overheidsdiensten dan hun leeftijdsgenoten (10,6%).
- Personen met een handicap ervaren meer leeftijdsdiscriminatie dan personen zonder handicap, en dit in alle leeftijdsgroepen. Het patroon is echter het meest uitgesproken bij jongeren (36,8% versus 10,7%).

Getuigenissen

Arbitraire leeftijdsgrenzen bij uitkeringen, hulpmiddelen en terugbetalingen gezondheid

Bij terugbetalingen voor gezondheidszorg en andere ondersteuningsvormen spelen er vaak arbitraire leeftijdsgrenzen, waardoor zij die dit nodig hebben er niet altijd recht op hebben. In de enquête ervaren bijvoorbeeld verschillende mensen de leeftijdsgrenzen voor de terugbetaling van o.a. vaccins, tandzorg en preventieve onderzoeken (bv. naar vormen van kanker) als discriminerend.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Het RIZIV discrimineert vaak op basis van leeftijd: bijvoorbeeld mijn man kan pas terugtrekken voor een tandprothese na zijn 50^e terwijl hij al tien jaar met een kerkhof in zijn mond rondloopt. Wij worden als niet rijke mens dus ook gediscrimineerd door het systeem want protheses of dergelijke kosten stukken van mensen.

40, vrouw

18 Zie bijvoorbeeld de voorwaarden van de FOD sociale zekerheid (2023), het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (z.d.) en het AVIQ (z.d.). Deze leeftijdsgrenzen hebben te maken met het gegeven dat er andere ondersteuningsvormen zijn voorzien voor ouderen, of dat andere instanties voor hen bevoegd zijn. De grenzen zijn dan ook bij wet of decreet bepaald, waardoor ze niet vallen onder de definitie van wettelijk verboden discriminatie ([Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie](#)). Dat deze leeftijdsgrenzen door velen als arbitrair en discriminerend worden ervaren, duidt er echter op dat niet iedereen voldoende geholpen wordt door het geheel aan ondersteuningsvormen (zie ook Vlaamse Ouderenraad, 2012).

Eveneens ervaren mensen het vaak als discriminerend dat als ze een handicap krijgen na hun 65^e, ze niet in aanmerking komen voor de erkenning van die handicap.¹⁸ Hierdoor krijgen zij bepaalde hulpmiddelen en ondersteuningsvormen niet.

GETUIGENIS MELDING: Een vriend (zeventiger) kreeg vorig jaar een beroerte. Hij viel hierdoor van de trap en is grotendeels verlamd. Hij wordt thuis verzorgd door zijn echtgenote en door thuiszorgers en vrijwilligers. De man heeft steeds gezond geleefd, gewerkt en bijgedragen aan de samenleving. Blijkt nu dat hij als zeventiger wordt uitgesloten van een aantal voordelen zoals bijkomende belastingaftrek “omdat zijn handicap na zijn 65 jaar is vastgesteld”. Dus als hij voor zijn 65 jaar hetzelfde was tegengekomen dan kreeg hij wel een extra belastingaftrek, en dit zijn hele leven lang.

70+, exacte leeftijd niet gekend, man

Ook vertelt bijvoorbeeld een doof persoon dat hij een tweede implantaat niet meer terugbetaald krijgt omdat hij ouder is dan 18 jaar. Dit zijn maar enkele voorbeelden van leeftijdsgrenzen die voor terugbetalingen en behandelingen bestaan en vele mensen uitsluiten, en in het bijzonder mensen in armoede.

Pensioenkloof

Algemeen zien we dat het pensioenbedrag gemiddeld lager is voor vrouwen (Federaal Planbureau, 2024). Dit komt o.a. doordat zij op de werkvloer minder doorgroeimogelijkheden hebben gehad, door de loonkloof en doordat werk dat vaker door vrouwen wordt uitgevoerd minder gewaardeerd en betaald wordt (IGVM, 2024; zie ook ‘horizontale segregatie’ of ‘de glazen muren’ (RoSa vzw, z.d. b). Bovendien doen zij vaker onbetaald werk en nemen zorg op zoals mantelzorg, gezinszorg en zorg voor kinderen, waarbij zij ofwel geen betaald werk doen, ofwel deze zorg combineren met 4/5^e of deeltijds werk en dus geen of minder pensioenrechten opbouwen (IGVM, 2025). Eveneens leiden verlofstelsel in België tot meer ongelijkheid bij vrouwen in de opbouw van hun sociale rechten (IGVM, 2023b).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS: Ik werk ook als vrijwilliger in een woongroep voor senioren. [...] Ik ontvang de kandidaten en we stellen vast, en dat is een vaststelling in alle woongroepen voor senioren, dat vrouwen worden gediscrimineerd op het vlak van inkomen. Als ze eenmaal oud zijn, vallen hun pensioenen vaak in een lagere schijf omdat ze door allerlei omstandigheden een onvolledige loopbaan hebben.

77, vrouw

Dit is zeker het geval voor alleenstaande vrouwen, lesbische vrouwen en vrouwen zonder kinderen, die niet kunnen terugvallen op een hogere pensioenuitkering van een mannelijke partner of ondersteuning van kinderen.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK LGBTI+ PERSONEN: Op een zeker moment valt het gezin heel sterk weg bij veel LGBTQ-ers, want de ouders vallen weg en heel veel senioren LGBTQ-ers hebben geen kinderen. Nu heeft 'de jeugd' kinderen. Maar 75-80-jarigen hebben geen kinderen, want in onze tijd hadden lesbiennes geen kinderen. Dus door het feit dat je geen kinderen hebt, heb je ook geen familie. [...] Het is een tendens dat veel lesbiennes arm zijn. Hoe komt dat? Een vrouw is altijd minder betaald geweest als een man. Tot vandaag nog altijd, maar vroeger zeker.

69, vrouw

Eveneens zien we dat mensen die gemigreerd zijn naar België een grote achterstand krijgen op vlak van werk omdat zij vaak eerst veel administratie moeten regelen, ze de taal moeten leren en hun diploma's niet altijd erkend worden. Daardoor kunnen ze niet, of pas later, werken en bouwen ze minder pensioenrechten op. Ook personen die in het buitenland gewerkt hebben ervaren een moeilijke toegang tot informatie over op welke sociale bescherming zij recht hebben. Dit kan leiden tot niet-gebruik van sociale bescherming bij ouderen (FIRM, 2024). Ook niet alle mensen met een handicap kunnen (voltijds) werken en bouwen hierdoor minder op. Dit heeft allemaal impact op het pensioenbedrag, waardoor er sprake is van een pensioenkloof tussen ouderen en waardoor personen op latere leeftijd in armoede kunnen belanden.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN MET EEN HANDICAP: Gezien onze handicaps [...] zijn we met niet zo veel die werken, en als we werken, is dat vaak deeltijds. Ik weet dat ik nooit meer dan halftijds zal kunnen werken en dat brengt me in een soort onzekere situatie. Ik draag dus niet bij aan mijn pensioen zoals iemand die voltijds werkt en ik vraag me dan ook echt af hoe mijn pensioen eruit zal zien.

38, vrouw

Ongeacht de omstandigheden die ervoor gezorgd hebben dat mensen beperkte toegang hebben gehad tot de arbeidsmarkt, is het moeilijk om dit op latere leeftijd nog te compenseren, zeker gezien de leeftijdsdiscriminatie op de arbeidsmarkt.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE: Ik heb geen perspectief meer. Ik ben te oud om nu nog wat op te kunnen bouwen. En dat is heel zuur. [...] Ik hou mijn hart vast. Ik lig wakker van mijn pensioen. Omdat ik door omstandigheden waar ik niet veel aan heb kunnen doen en ziekte niet heb kunnen ontwikkelen zoals een gemiddeld mens zich ontwikkelt. En nu gaat mijn leeftijd tegen mij spelen. En ik ben nog maar 47.

47, vrouw

Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)

IGO is een vorm van financiële steun voor personen ouder dan 65 jaar die niet over voldoende middelen beschikken (Federale Pensioenendienst, z.d.). Ze vormt een aanvulling op hun pensioen. Hoewel dit een positieve maatregel is om armoede bij ouderen te bestrijden, vraagt bijna 50% van de ouderen die er recht op hebben, deze steun niet aan (Bolland et al., 2022). Onderzoekers hebben aangetoond dat het niet aanvragen van IGO grotendeels te wijten is aan de digitale kloof (Schols et al., 2017).

Bovendien moeten begunstigden van IGO aan veel verplichtingen voldoen. Op enkele uitzonderingen na moeten begunstigden hun uitgaven verantwoorden, worden ze regelmatig gecontroleerd en moeten ze elk verblijf in het buitenland van meer dan 5 dagen vooraf melden aan de Federale Pensioendienst. Verblijven in het buitenland mogen in totaal niet meer dan 29 dagen per jaar bedragen. Deze verplichtingen worden als zeer streng ervaren.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE: Met een IGO mag je niet gaan en staan waar je wil, want je moet je verantwoorden. Ik heb vorig jaar twee keren controle gehad om te zien of ik wel in België was. Ik zat op mijn vrijwilligerswerk en dan moet ik binnen de zoveel uren op het gemeentehuis zijn om te zeggen, hier ben ik, hè. [...] Mijn familie is op de hoogte. Stel dat ik in het ziekenhuis lig met een herseninfarct, zeg ik tegen mijn familie: controleer mijn brievenbus, laat het weten aan de pensioendienst of mijn pensioen wordt stopgezet, hè.

71, vrouw

De controle van deze voorwaarden, die gebeurt door middel van een aangetekende brief met ontvangstbevestiging, brengt de bewegingsvrijheid van de begunstigden in gevaar en belemmert zelfs de toegang tot IGO voor bepaalde personen die daarvoor in aanmerking komen, maar niet in staat zijn om aan deze controles te voldoen. Dit geldt met name voor ouderen die minder kunnen rekenen op een sociaal netwerk, wat vaak het geval is bij ouderen die in armoede leven, alleenstaanden en ouderen zonder kinderen.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE: [als reactie op voorgaande getuigenis] Goh... En jij hebt een netwerk en hoeveel mensen hebben geen netwerk? Ik ken niemand die dat zou kunnen doen voor mij, als ik ooit in jouw situatie zou zitten... Dan hang jij af van anderen. [...] Ik heb geen netwerk. En die hulpeloosheid die er is en de keuzevrijheid die je niet hebt, snap je? Dat is zo mensonwaardig.

47, vrouw

Digitalisering

De toegankelijkheid van overheidsdiensten en sociale diensten wordt nog versterkt door de digitalisering. Dit is veruit het vaakst aangehaalde probleem in dit domein door deelnemers aan de enquête. Afspraken moeten online worden gemaakt, loketten verdwijnen of er zijn beperkte openingstijden, procedures verlopen volledig online (waarbij men vaak complexe zaken zoals eID of ItsMe moet kunnen gebruiken), telefoonnummers (als ze er zijn) zijn overbezet, cash wordt vaak niet meer aanvaard en communicatie gebeurt niet meer per post. Uit eerder onderzoek bleek dat veel ouderen drempels ervaren bij de toegang tot overheidsdiensten door de digitalisering, en dat deze drempels groter zijn naargelang men ouder is of een lager opleidingsniveau heeft (Kenniscentrum Data & Maatschappij, 2022).

GETUIGENIS ENQUÊTE: Als men niet mee is in de digitale wereld wordt het hoe langer hoe moeilijker om iets geregeld te krijgen. De personenbelasting kan niet meer op papier. We zijn dan naar een belastingkantoor in (stad) geweest wat ons veel tijd en geld extra kost (tram betalen). De dame die mij hielp was zeer onvriendelijk. Ook toen ik problemen had met de wegenbelasting moest dit digitaal via een website. Omdat ik niet beschik over een kaartlezer en niet vertrouwd ben met ItsMe geraakte ik niet verder in dat programma.

60, vrouw

Deze digitalisering versterkt de reeds bestaande ontoegankelijkheid door complexe en onduidelijke informatie en administratie wanneer mensen beroep willen doen op hun sociale rechten en diensten.

Gezondheidszorg en hulp

Met gezondheidszorg bedoelen we (para)medische zorg door huisartsen, specialisten, ziekenhuizen of medische centra, psychologen, apothekers, enzovoort. Tevens kijken we naar hulpverleners en assistentie aan personen met een handicap of in het kader van jeugdhulp, huishulp, serviceflats en woonzorgcentra.

In het kort

Het domein gezondheidszorg en persoonlijke hulp kwam zeer vaak in de getuigenissen aan bod. Onze resultaten tonen dat vooral jongeren en ouderen discriminatie rapporteren in de medische gezondheidszorg (bv. bij dokters, tandartsen, ziekenhuizen of psychologen) en persoonlijke hulp (bv. bij jeugdzorg, huishulp en woonzorgcentra). De kruisingen met handicap, racialisering, LGBTI+, armoede en gender spelen een grote rol in dit domein.

We zien dat jongeren (16-30) te maken krijgen met neerbuigende behandelingen door zorgverleners en dat ze geen toegang krijgen tot behandelingen of medicatie op basis van hun leeftijd. Het valt op dat ze ook relatief vaker aangeven dat een zorgverlener zich tot iemand anders richtte dan henzelf en ze voelen zich dan ook onvoldoende betrokken bij beslissingen over henzelf. Ze vinden daarnaast moeilijker hulp of assistentie dat geschikt is voor hun leeftijd. Zo weten we uit voorgaand onderzoek dat er lange wachtlijsten zijn voor mentale gezondheidszorg voor jongeren en de jeugdhulp (Kinderrechtencommissariaat, 2024; Vlaamse Jeugdraad, 2023). We zien algemeen dat jongere vrouwen, non-binaire personen, geracialiseerde personen, jongeren die moeilijker rondkomen en jongeren met een handicap meer leeftijdsdiscriminatie rapporteren.

Een belangrijke trend bij jongeren en mensen die als jong gepercipieerd worden is het niet serieus nemen van hun klachten en pijn. Dit is nog sterker zo voor vrouwen en non-binaire personen, geracialiseerde personen, neurodivergente vrouwen en mensen met een handicap. We zien ook dat de keuzevrijheid rond (wel of geen) zwangerschap vaak niet gerespecteerd wordt bij jonge vrouwen, non-binaire personen en transpersonen, en in het bijzonder bij jonge geracialiseerde personen. Bij jongeren met een handicap gaat het ook relatief vaker om onvoldoende betrokken worden bij beslissingen, en om ervaringen van verbaal of fysiek misbruik door een zorgverlener. We zien ook dat de zorg niet aangepast is voor LGBTI+ personen, zo worden jonge transpersonen vaak nog zorg ontzegd of ontmoedigd met betrekking tot hun transidentiteit.

Bij de middengroep (31-60) zien we ook dat gezondheidsklachten niet serieus worden genomen omwille van hun leeftijd (zie verder bij leeftijdsgroep 61+ voor gelijkende trend), dat ze onbeleefd behandeld worden, geen toegang krijgen tot een behandeling op basis van hun leeftijd of geen hulp of assistentie vinden geschikt voor hun leeftijd. We zien dat dit vooral speelt bij mensen die moeilijk rondkomen: daar leeft ook de angst dat naarmate men ouder wordt men zorg nodig zal hebben die men niet kan betalen (bv. rolstoel, huishulp). Ook voor mensen met een progressieve handicap leeft de angst dat naarmate men ouder wordt, de zorg nog minder aangepast zal zijn aan hun noden. Ook bij de middengroep zien we ervaringen van leeftijdsdiscriminatie rond de keuzevrijheid over (wel of geen) zwangerschappen wanneer men als jong gepercipieerd wordt. In deze leeftijdsgroep ervaren mensen ook discriminatie met betrekking tot de (peri)menopauze bij vrouwen, non-binaire personen en transpersonen. Ook in deze leeftijdsgroep ervaren transpersonen dat ze ontmoedigd worden om zorg te zoeken m.b.t. hun transidentiteit op latere leeftijd.

Ook bij ouderen (61+) ervaart men dat men neerbuigend behandeld wordt door zorgverleners. Dit gaat vaak over infantilisering door dokters, maar ook in woonzorgcentra. Ze ervaren tevens dat ze onvoldoende betrokken worden in beslissingen omtrent hun gezondheid. Ook zij

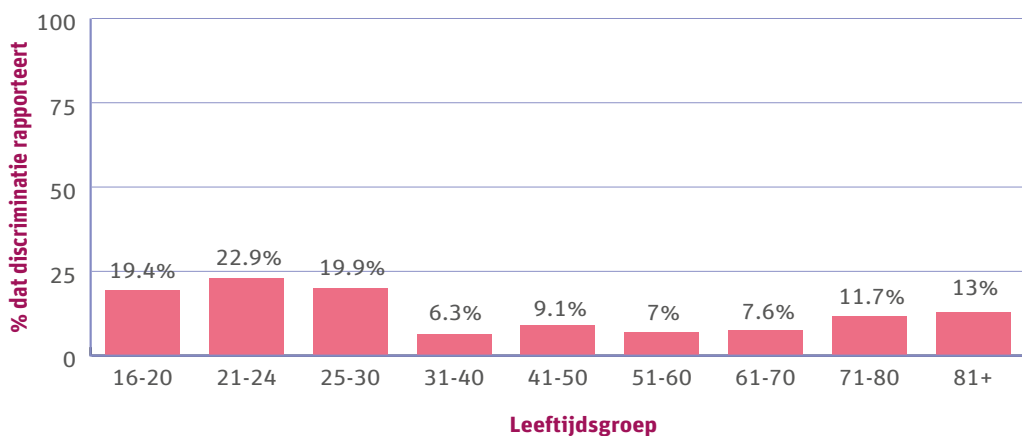
worden niet serieus genomen met hun gezondheidsklachten: ze ervaren dat o.a. dokters hen geen behandelingen meer willen geven omdat ze 'te oud' zouden zijn en dit 'niet meer de moeite' zou zijn. Het niet serieus nemen van klachten is sterker aanwezig bij oudere vrouwen en non-binaire personen, en zij worden geraakt door te weinig kennis en taboe rond de (peri)menopauze. Bovendien is er te weinig aandacht voor de noden van oudere leeftijdsgroepen in de mentale gezondheidszorg. Verder zien we dat personen die een handicap krijgen na hun 65 in het bijzonder benadeeld zijn, en geen toegang krijgen tot bepaalde hulpmiddelen en behandelingen. Mensen die moeilijk rondkomen ervaren financiële drempels bij hulp en assistentie (bv. goede rolstoel kunnen betalen). Zeker in deze leeftijdsgroep is het feit dat de zorg niet aangepast is aan noden van LGBTI+ mensen een groot probleem. Mensen moeten 'terug in de kast' op oudere leeftijd met gevoelens van eenzaamheid als gevolg.

Tot slot, leidt de digitalisering tot uitsluiting van mensen die geen toegang hebben tot online platforms voor medische dossiers, afspraken of dienstencheques.

Cijfers

Grafiek 9 toont de resultaten van de enquête voor de vraag over ervaringen met gezondheidszorg. We zien dat vooral jongeren vaak leeftijdsdiscriminatie ervaren in dit domein, maar ook onder personen van 71 jaar of ouder geeft meer dan één op de tien aan leeftijdsdiscriminatie te hebben ervaren.

GRAFIEK 9: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van gezondheidszorg, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: "Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd in het kader van gezondheidszorg? Met 'gezondheidszorg' bedoelen we (para)medische zorg door huisartsen, specialisten, ziekenhuizen of medische centra, tandartsen, kinesisten, psychologen, apothekers, enzovoort."

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen gezondheidszorg hadden gezocht of gebruikt werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (2174 deelnemers in totaal, tussen 216 en 264 deelnemers per leeftijdsgroep).

Welke vorm neemt deze leeftijdsdiscriminatie aan? Zoals tabel 4 toont, zijn er geen grote verschillen tussen leeftijdsgroepen: in de eerste plaats gaat het om het niet serieus nemen van gezondheidsklachten, gevolgd door onbeleefd of neerbuigend behandeld worden door zorgverleners en geen toegang krijgen tot een behandeling of medicatie op basis van leeftijd. Bij jongeren valt op dat ze ook relatief vaker aangeven dat een zorgverlener zich tot iemand anders richtte dan henzelf. Ouderen rapporteren vaker andere situaties (zie getuigenissen verder in het rapport).

TABEL 4: Percentage deelnemers dat een specifieke vorm van leeftijdsdiscriminatie in het kader van gezondheidszorg aanduidde, per leeftijdsgroep

Discriminatievorm	Leeftijdsgroep		
	16-30	31-60	61+
Klachten niet serieus genomen	12,0%	4,1%	5,2%
Onbeleefd of neerbuigend behandeld	5,5%	1,8%	2,5%
Geen toegang tot behandeling of medicatie	3,9%	1,2%	2,2%
Zorgverlener richtte zich tot iemand anders	3,8%	0,1%	1,0%
Niet of onvoldoende betrokken bij beslissingen over gezondheid	2,3%	0,5%	1,3%
Verbaal of fysiek misbruik meegemaakt	2,3%	0,7%	0,4%
Andere situatie	0,6%	0,9%	2,7%

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen gezondheidszorg hadden gezocht of gebruikt werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze tabel werden berekend op de resterende deelnemers (660 deelnemers van 16-30 jaar, 739 van 31-60 jaar en 775 van 61 jaar of ouder).

De kleurcodes zijn te lezen per leeftijdsgroep. De donkerste kleur staat voor de discriminatievorm die het meest werd gerapporteerd door die leeftijdsgroep, de lichtste kleur voor de discriminatievorm die het minst werd gerapporteerd.

Ook andere kenmerken spelen een belangrijke rol (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses).

- Jongere vrouwen en non-binaire personen ervaren vaker leeftijdsdiscriminatie (25%) dan jongere mannen (15,5%). Bij ouderen zien we een gelijkaardig patroon (14,9% tegenover 6,8%). In beide gevallen gaat de leeftijdsdiscriminatie bij vrouwen en non-binaire personen ook vaker om het niet serieus nemen van klachten.

- Jongeren die moeilijk rondkomen ervaren vaker leeftijdsdiscriminatie (32,4%) bij gezondheidszorg dan jongeren die makkelijk rondkomen (17,6%). Dit patroon is ook duidelijk zichtbaar bij personen van 31-60 jaar (13,5% tegenover 4,2%), maar minder uitgesproken bij de leeftijdsgroep 61+.

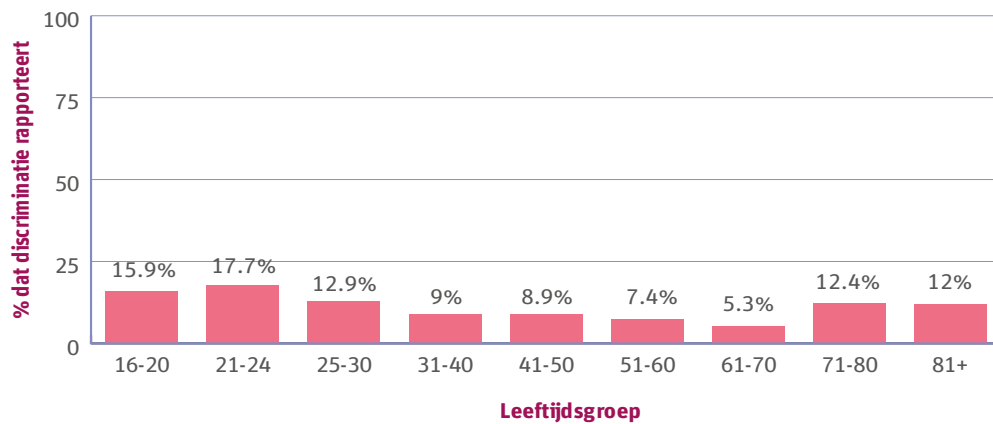
- Geracialiseerde jongeren ervaren meer leeftijdsdiscriminatie dan leeftijdsgenoten (34,4% tegenover 16,8%).

- Personen met een handicap ervaren duidelijk meer leeftijdsdiscriminatie. Vooral bij jongeren is dit patroon heel uitgesproken: bijna de helft (49,2%) ervaart leeftijdsdiscriminatie binnen de gezondheidszorg, tegenover 13,1% van de jongeren zonder handicap. Bij jongeren met een handicap gaat het ook relatief vaker om onvoldoende betrokken worden bij beslissingen, en om ervaringen van verbaal of fysiek misbruik door een zorgverlener.

Naast ervaringen met (para)medische gezondheidszorg vroegen we in de enquête ook naar leeftijdsdiscriminatie bij persoonlijke hulp of assistentie. Deze resultaten worden weergegeven in grafiek 10. Hoewel de verschillen minder groot zijn, rapporteren ook hier vooral personen onder de 30 jaar en personen van 71 jaar of ouder leeftijdsdiscriminatie.

GRAFIEK 10: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in het kader van persoonlijke hulp of assistentie, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd in het kader van persoonlijke hulp of assistentie? Met ‘persoonlijke hulp of assistentie’ bedoelen we jeugdhulp, thuishulp (bijvoorbeeld maaltijdbezorging), assistentie in serviceflats, dagelijkse zorg die je kreeg in een woonzorgcentrum, assistentie aan personen met een handicap (inclusief persoonlijke assistentie, begeleiding, dagcentra, verblijf), enzovoort.”

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar geen persoonlijke hulp of assistentie hadden gezocht of gebruikt werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (1166 deelnemers in totaal, tussen 113 en 150 deelnemers per leeftijdsgroep).

Bij alle leeftijdsgroepen gaat het vooral om geen hulp of assistentie vinden die geschikt is voor hun leeftijd (6,0% van 16-30 jarigen, 4,2% van 31-60 jarigen en 3,0% van 61-plussers; zie Appendix B voor alle cijfers m.b.t. discriminatievormen). Zowel jongeren als ouderen rapporteren echter ook relatief vaak dat anderen onterecht ervan uitgaan dat ze nood hebben aan hulp of assistentie (resp. 4,2% en 2,2%), en dat ze onvoldoende betrokken worden bij beslissingen over henzelf (resp. 3,9% en 1,7%).

Andere persoonlijke kenmerken beïnvloeden ook ervaringen van leeftijdsdiscriminatie (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses).

- Personen die moeilijk rondkomen rapporteren wel duidelijk meer leeftijdsdiscriminatie bij hulp en assistentie, zeker in de middelste leeftijdsgroep (14,1% tegenover 3,9%) en de oudste leeftijdsgroep (18,6% tegenover 6,5%).

- Hetzelfde geldt voor geracialiseerde personen in de jongste (29% tegenover 10,5%) en middelste leeftijdsgroep (24,2% tegenover 6,1%).

- Personen met een handicap ervaren meer leeftijdsdiscriminatie. Dit patroon is het meest uitgesproken onder jongeren (32,5% tegenover 10,7%).

Getuigenissen

In de focusgesprekken en in de open antwoorden van de enquête kwam het domein gezondheidszorg en hulp zeer vaak aan bod.

Niet serieus nemen van ‘jonge’ mensen in de medische zorg

Respondenten die als jong gepercipieerd worden geven aan dat symptomen en klachten bij hen vaak niet serieus worden genomen, geminimaliseerd worden en daardoor niet verder onderzocht worden. Bij pijn of onverklaarbare klachten krijgen zij vaak te horen dat ze nog ‘te jong’ zouden zijn om problemen te hebben, terwijl nadien soms blijkt dat ze een serieuze aandoening hebben.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Een situatie dat ik al meerdere keren heb meegemaakt, is dat ik een bezorgdheid had over mijn gezondheid zoals mijn hart en abnormale haaruitval. In deze situaties hebben dokters me altijd gezegd dat ik te jong ben om zulke problemen te hebben en dat er niks mis is. Dit heeft gezorgd voor veel verdriet en angst.

22, vrouw

Eveneens ervaren ze dat er vaak langs hen heen wordt gepraat en dat zorgprofessionals zich richten naar derde personen.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Voor een operatie werd de informatie vooral naar mijn mama gericht terwijl ik erbij zat.

20, vrouw

Het niet serieus nemen van klachten bij personen die als jong worden gepercipieerd is nog sterker aanwezig bij vrouwen en geracialiseerde personen. Bij ('jonge') vrouwen heeft dit betrekking tot o.a. gynaecologische klachten of klachten die toegeschreven worden aan hun 'hormonen' en niet verder onderzocht worden, wat sterk overeenkomt met getuigenissen in een recent Schots onderzoek (Tinner & Curbelo, 2025). Bij ('jonge') geracialiseerde personen gaat het vaak over het niet serieus nemen van pijn. Zo vertelt de volgende respondent dat hij een operatie onderging en alles nog voelde ondanks de verdoving.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Ik moest toch een grote operatie ondergaan [...] ik was alleen met de anesthesisten [...] en de man begint me te verdoven. En ik zeg: "Ik voel het hier nog [...] ik denk niet dat het verdoofd is." Hij zei: "Nee [...] maak je geen zorgen, wat weet jij ervan? Je zult het wel zien, ik ga beginnen. Je gaat het alleen voelen, maar meer niet". En toen [...] brak hij mijn tand af. Ik zei: "[...] Ik zweer je dat het pijn doet, dit is niet goed [...]". En hij zegt: "Nee hoor, maak je geen zorgen, het is de verdoving. Ook al werkt die nog niet, dat komt zo." En ik zeg: "Nee, maar het doet echt te veel pijn" [...] Hij wilde niet geloven dat het niet goed verdoofd was. [...] als je nog vrij "jong" bent en je ouders niet bij je zijn, weegt je mening niet zo zwaar.

25, man

Dit sluit aan bij literatuur over het zogenaamde 'mediterrane syndroom', een idee dat leeft onder zorgverleners dat bepaalde bevolkingsgroepen hun pijn meer zouden uiten of overdrijven (Mrax, 2020). Dit is ook nog sterker aanwezig bij (jonge) geracialiseerde vrouwen (RoSa vzw, 2023).

Eveneens leidt het onvoldoende serieus nemen van symptomen en pijn bij vrouwen en geracialiseerde personen tot late en verkeerde diagnoses. Dit heeft onder meer te maken met historische vertekeningen in onderzoek naar gezondheidsproblemen, waardoor er over bepaalde klachten of groepen te weinig kennis is. Er wordt gedacht vanuit het mannenlichaam, alsook het witte lichaam, als norm (RoSa vzw, z.d. c; RoSa vzw, 2023). Verkeerde diagnoses leiden op hun beurt tot lichamelijke complicaties en levensbedreigende situaties. Dit versterkt een wantrouwen naar zorgverleners toe, waardoor er minder beroep wordt gedaan op zorg.

De eenzijdige focus op mannen in de gezondheidszorg heeft ook gevolgen voor neurodivergente vrouwen, die vaak te laat gediagnosticeerd worden omdat de symptomen van o.a. ADHD en autisme bij vrouwen er anders uit zien dan bij mannen. Vrouwen krijgen vaak pas op volwassen leeftijd een diagnose, na jarenlang te hebben getwijfeld en gezocht naar een verklaring voor hun situatie (Coville & Lallet, 2023). Het niet diagnosticeren en geen gepaste hulp krijgen leidt tot o.a. angststoornissen, depressie en burn-out bij neurodivergente vrouwen (De Monie, 2025; Hideux, 2024).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN MET EEN HANDICAP: Op medisch vlak heb ik een geschiedenis van diagnostische onzekerheid, en het probleem met neurologische stoornissen en neurologische ontwikkelingsstoornissen is dat er na je 18^e niets

meer bestaat. [...] Ik ben een beetje onder de radar gebleven, omdat ik een vrouw ben zonder verstandelijke beperking, dus [...] op mijn 35^e kreeg ik de diagnose van autisme, en eigenlijk is er niets van ondersteuning voor volwassenen.

38, vrouw

Personen met een handicap die als jong gezien worden, worden minder serieus genomen door zorgprofessionals en hulpverleners, waardoor zij ook soms late diagnoses of minder hulp krijgen (FOD sociale zekerheid, 2025). Zo vertelt een respondent dat zij thuishulp nodig had en de hulpverlener haar omschreef als “lui”.

GETUIGENIS MELDING: Ik heb bij een thuiszorgorganisatie een jaarcontract voor 2 keer per week thuishulp te krijgen maar hier wordt totaal geen rekening mee gehouden. De planning verandert voortdurend. Ik werd gebeld door (thuiszorgorganisatie) om de planning weeral te wijzigen en ze had me een voicemail bericht achtergelaten. Toen ze dacht te hebben opgehangen heeft ze enkele discriminerende uitspraken gedaan: “Die moet maar met haar luie kont uit de zetel komen. Ik ga oudere mensen helpen en bij haar schuiven, ze is van 1989.” Ik ben 34 jaar. Ik ben paar maanden geleden in het ziekenhuis beland [...] en ik ben toen in een rolstoel beland. Ik kan nog altijd bijna niets meer doen zoals koken, boodschappen doen, schoonmaken, haar wassen.

34, vrouw

Ook bestaat er nog een groot tekort binnen de mentale gezondheidszorg voor jongeren (Vlaamse Jeugdraad, 2023). Dit tekort is nog groter voor geracialiseerde jongeren waarbij respondenten aangeven dat bv. psychologen geen aandacht of kennis hebben over cultuurverschillen, en zij zich dus onbegrepen voelen wanneer zij over hun jeugd, relatie met ouders en gezinssituatie willen spreken.

Zwangerschap

Vrouwen, non-binaire personen en transpersonen kunnen discriminatie ervaren in het algemeen met betrekking tot zwangerschap en de medische zorg hieromtrent. We zien echter dat leeftijd ook een rol kan spelen bij vrouwen, non-binaire personen en transpersonen die als ‘jonger’ of ‘te jong’ worden gepercipieerd. Hun keuzes en autonomie rond zwangerschap wordt vaak niet serieus genomen. Zo wordt sterilisatie bij zij die als ‘jong’ worden gezien door dokters ontmoedigd, moeten ze een langdurige procedure ondergaan (bv. consultatie bij een psycholoog) en wordt een sterilisatie zelfs nog vaak geweigerd (RoSa vzw, z.d. d). Zelfs wanneer een behandeling (bv. een baarmoederverwijdering) aangewezen is om medische redenen, wordt hen soms gezegd dat ze nog ‘te jong’ zijn en ‘nog zwanger moeten geraken’.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik heb een zware aandoening van mijn baarmoeder die mijn dagelijks leven enorm verstoort. Er is echter wel een behandeling die alle klachten zou wegnemen, namelijk een baarmoederverwijdering. Daarvoor vinden ze me te jong. Ondanks de pijn, ondanks het feit dat ik arbeidsongeschikt ben, enz. Ik vecht er ondertussen al 4 jaar voor. Aan 27 jaar word je dus ruimschoots volwassen genoeg geacht om een kind te krijgen (een letterlijk mens op de wereld te zetten) maar niet oud genoeg om te beslissen om er geen te hebben.

27, vrouw

Bovendien ervaren sommigen vaak ongepaste opmerkingen die ervan uitgaan dat zij kinderen willen, kunnen en zouden moeten krijgen. Dit is in tegenstelling tot jonge geracialiseerde vrouwen die vaak ontmoedigd worden om een kind te krijgen: ze zouden dan weer ‘te jong’ zijn. Dit kan te maken hebben met racistische veronderstellingen en bias bij zorgprofessionals (RoSa vzw, 2023). Zo getuigt een respondent dat ze ongepaste opmerkingen kreeg over haar keuze om zwanger te zijn.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Ik denk dat het leeftijdsdiscriminatie is, want ik ben op jonge leeftijd getrouwd, ik werd zwanger, ik ging naar het ziekenhuis

en de dokter vroeg of ik het kind wilde houden of dat ik het wilde laten verwijderen. Ik had het gevoel dat ze wilde dat ik het kind weg liet halen. Ze zei zoiets als “het is goed, het is oké als je het niet wilt, je kunt het laten verwijderen”. Maar ik zei dat ik het wilde, ik ben getrouwd, en ze zei: “Maar je bent zo jong om te trouwen.”

35, vrouw

Zoals eerder vernoemd worden zij minder serieus worden genomen bij klachten in het algemeen. Dit geldt zeker ook voor zwangere zwarte vrouwen in het bijzonder (BBC, 2019; RoSa vzw, 2023). Dit kwam ook meerdere malen aan bod in onze focusgesprekken. Een respondent vertelt hoe ze niet serieus werd genomen als (‘jonge’) zwarte vrouw en daardoor ernstige complicaties ervaarde:

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Na drie maanden (zwangerschap) kreeg ik problemen, en tot aan de vijf maanden had ik elke dag last van die problemen. Toen ik naar het ziekenhuis ging, liet ik me door de artsen onderzoeken en zij zeiden dat alles in orde was, maar ik had het gevoel dat dat niet zo was. Ik moest weer naar huis. Later ging ik toch weer naar het ziekenhuis, ik werd een vaste patiënt in het ziekenhuis en ik had niet veel mensen om me heen, dus ik wist niet wat normaal was. Toen verloor ik de zwangerschap na vijf maanden. Daarna werd ik weer zwanger en gebeurde hetzelfde. (...) Toen verloor ik de zwangerschap voor de derde keer, weer hetzelfde. Dit is niet normaal! Er is iets mis! (...) Iemand adviseerde me om naar een ander ziekenhuis te gaan. In het andere ziekenhuis zei de arts dat er iets mis was en was hij erg boos op de andere arts. (...) Ik moest een operatie ondergaan en mijn baarmoederhals werd gesloten (...) en daarna kreeg ik mijn baby. (...) Dit was racisme en leeftijdsdiscriminatie, omdat ik jong was. Ik wist dat het leeftijdsdiscriminatie was, omdat de andere arts wist wat er aan de hand was, maar zei dat ik jong was en dat het normaal was...

35, vrouw

Wat we niet tegenkwamen in onze data maar wel een signaal over ontvingen, zijn de mogelijks discriminerende leeftijdsgrenzen bij IVF-trajecten. Sommige fertiliteitscentra zouden leeftijds-grenzen hanteren waarbij personen in een koppel op jongere leeftijd een traject kunnen starten (vanaf 18 jaar), in tegenstelling tot alleenstaanden die pas op latere leeftijd een traject kunnen starten (vanaf 25 jaar) (zie bijvoorbeeld UZ Gent, z.d.).

Het weigeren van medische zorg bij ouderen

Mensen die als ouder worden gepercipieerd worden ook vaak niet serieus genomen. In de enquête rapporteren veel mensen dat hun klachten en pijn worden toegeschreven aan “de ouderdom”.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Met 70 jaar komen ook de kwalen en ongemakken. Telkens wordt er door de dokter gezegd “dat is normaal op jouw leeftijd”. Zonder ook maar na te gaan of verder in te gaan op de pijnen die je dagelijks hebt.

70, vrouw

Daarnaast rapporteren veel respondenten dat behandelaars hen geen behandelingen, operaties of preventieve onderzoeken meer willen aanbieden, ook wanneer deze de levenskwaliteit op oudere leeftijd kan verbeteren. Soms wordt het argument gegeven dat een behandeling of operatie te riskant zou zijn gezien de leeftijd, maar in veel gevallen hebben respondenten vooral het gevoel dat zorgverleners het “niet meer de moeite vinden”. Ze moeten dan hun recht op zorg vaak zelf opeisen of van zorgverlener veranderen.

GETUIGENIS ENQUÊTE: 5 jaar geleden werd ik door de orthopedist wandelen gestuurd gezien mijn leeftijd, ik moest aanvaarden dat ik ‘versleten’ was. Gelukkig ben ik nadien goed terecht gekomen en is mijn mobiliteit nog altijd prima!

83, vrouw

Tot slot getuigt een deelnemer over beperkte mentale gezondheidszorg voor ouderen (zie in dit verband ook de analyse van het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg, 2018):

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik werk in de geestelijke gezondheidszorg en hoor veel verhalen van mensen die zich op oudere leeftijd algemeen afgewimpeld voelen. Of er zijn leeftijdsgrenzen bij verschillende diensten die zich met geestelijke gezondheidszorg bezighouden. Alsof je op oudere leeftijd, helder in je hoofd zijnde, de balans opmakende van je leven en vaak geconfronteerd met verlieservaringen of eenzaamheid, geen depressie meer kan doormaken.

50, vrouw

Infantilisering van ouderen bij medische zorg en hulp

Niet alleen worden de klachten van respondenten niet serieus genomen omwille van hun leeftijd, ze ervaren soms ook infantilisering door hulpverleners en zorgverstrekkers wanneer ze als ouder worden gepercipieerd. Ze beschrijven dat ze neerbuigend worden behandeld, niet geloofd worden als ze terecht een vergissing aankaarten, en “kinderachtig” worden aangesproken, met “die eeuwige verkleinwoordjes”. Net zoals bij de jongere respondenten, wordt er volledig langs hen heen gepraat of richten zorgprofessionals zich naar een derde persoon.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Dit is een situatie die ik regelmatig meemaak met mijn grootmoeder (86 jaar). Wanneer we naar de specialist gaan (cardioloog, oogarts, ...), praat de dokter alleen met mij en ben ik de hele tijd bezig om aan mijn grootmoeder te herhalen wat de dokter me net heeft verteld. Ik probeer het gesprek zo te sturen dat de arts het aan mijn grootmoeder uitlegt en met haar praat, maar dat lukt vaak niet. Ze denken dat ik het beter en sneller begrijp dan zij... Voor mij is dit duidelijk agisme.

30, vrouw

Eveneens geven sommige bewoners van woonzorgcentra aan dat ze niet altijd als volwaardige volwassenen worden benaderd. Ze ervaren infantilisering in de manier waarop met hen gesproken of omgegaan wordt.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Je krijgt de kans niet om te zeggen dat het beter kan, bijvoorbeeld dat het eten gewoon al meer afwisselend zou mogen zijn. [...] Diefstal wordt niet serieus genomen, ze vragen dan “Heb je wel goed gezocht?” [...] Ze doen neerbuigend, ze doen niet de moeite om te luisteren naar wat je wil zeggen.

87, vrouw

We ontvingen ook enkele signalen over de kwaliteit van de zorg in woonzorgcentra (gebrek aan personeel en veel verloop), waardoor bewoners soms lang moeten wachten op hulp of de indruk hebben dat er onzorgvuldig wordt omgesprongen met medicatie. We hebben echter onvoldoende data om hierover representatieve uitspraken te doen. Er bestaan andere onderzoeken en analyses van klachten die hier wel meer zicht op bieden (Agentschap Zorg & Gezondheid, 2024; AVIQ, 2023; Departement Zorg, 2024, 2025; Infor-Home-Info vzw, 2025; VIKZ, 2025).

Te dure en onaangepaste zorg voor mensen in armoede en mensen met een handicap

Het niet serieus nemen van mensen omwille van percepties rond hun leeftijd zorgt voor een extra drempel bij mensen in armoede. Zo halen zij bijvoorbeeld aan dat behandelingen worden aangeraden die niet haalbaar zijn voor hen omwille van hun financiële situatie. Daarin voelen zij zich niet altijd gehoord. Zo geeft bv. een dokter dieetadvies aan een respondent dat onbetaalbaar is voor haar. Bovendien leeft er de angst bij mensen in armoede dat naarmate men ouder wordt men meer medische zorg, alsook hulpverlening, zal nodig hebben, die zij misschien niet zullen kunnen betalen (zoals een goede rolstoel, thuishulp of toegang tot woonzorgcentra).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE: Ik heb geen kinderen. En dan denk ik soms ook zo van hoe lang ga ik het hier kunnen redden? Ga ik hulp kunnen inkopen? [...] Dus de angst van, ik ga mij geen kwalitatieve rolstoel kunnen veroorloven. **71, vrouw**

Voor mensen met een progressieve handicap (een handicap dat erger wordt naarmate men ouder wordt) leeft er eveneens de angst dat de zorg niet aangepast is aan hun noden. De uitsluiting die ze al ervaren, wordt uitvergroot met ouderdom omdat de maatschappij en zorg onvoldoende aangepast is aan hun noden om een goede levenskwaliteit te kunnen behouden. Bij sommigen leidt dit er zelfs toe dat men opteert voor euthanasie voor wanneer men ouder is: ze zien het niet als mogelijk om een handicap te hebben op een oudere leeftijd.

Zoals we ook zagen in het hoofdstuk over ‘Overheidsdiensten, sociale zekerheid en sociale diensten’ (bij ‘Arbitraire leeftijdsgrenzen bij uitkeringen, hulpmiddelen en terugbetalingen gezondheid’), zijn leeftijdsgrenzen bij terugbetalingen en erkenningen van invaliditeit ook een groot probleem voor mensen in armoede en voor mensen die een handicap gekregen hebben na hun 65 jaar (Vlaamse Ouderenraad, 2012).

(Peri)menopauze

Vrouwen, non-binaire en transpersonen ervaren ook discriminatie in de zorg in relatie tot de (peri)menopauze. Zo is er sprake van een kenniskloof en een genderdatakloof omtrent de (peri)menopauze, opnieuw doordat in de wetenschap en de zorg het mannenlichaam als de norm begrepen en onderzocht wordt. Hierdoor herkennen professionals niet altijd de klachten waardoor deze geminimaliseerd worden of men verkeerdelijk gediagnosticeerd wordt. Er bestaat ook nog steeds een taboe over de (peri)menopauze, en er is weinig kennis over mogelijks ondersteunende maatregelen zoals aanpassingen in levensstijl of hormoontherapie (RoSa vzw, 2024). De toegang tot die hormoontherapie blijft ook moeilijk: het is duur en het wordt niet (volledig) terugbetaald.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS : En als je in de menopauze bent, krijg je hormoontherapie en dat kost ook geld, want... het wordt niet terugbetaald. En dus stapelen de kosten zich op. Ik vind dat er niet genoeg wordt gesproken over financiële zekerheid, in ieder geval als het gaat om leeftijd en gender. **52, vrouw**

Het gebrek aan kennis over de (peri)menopauze is nog groter voor transpersonen die ook een hormoonbehandeling volgen in verband met hun transidentiteit. Zo vertelt een respondent over hoe dokters geen informatie kunnen bieden over het nemen van testosteron tijdens de (peri)menopauze en de combinatie met menopauzeklachten, en experimenteert die daarom met hun eigen lichaam.

Transpersonen worden zorg ontzegd

Leeftijd speelt ook een rol bij transpersonen wanneer zij beroep willen doen op bepaalde medische zorg of hulpmiddelen in hun transitie. Zo worden zij vaak op jonge leeftijd ontmoedigd (om bv. hormonen te nemen) omdat ze nog ‘te jong’ zouden zijn om te weten wat ze willen. Op oudere leeftijd worden ze dan weer ontmoedigd omdat het ‘te laat’ zou zijn of je ‘te oud’ zou zijn. Dit terwijl zij geen kans hadden om beroep te doen op zorg wanneer ze jonger waren door de ontoegankelijkheid door o.a. financiële drempels en wetgeving, alsook door de onveilige en onbegripvolle maatschappelijke context.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS: Als je een bepaalde leeftijd hebt bereikt, zeggen ze: “Maar enfin, is het dat echt waard?”. Het is net als mensen die nog steeds zeggen: “Op je zestigste transitie ondergaan?”. Ja, waarom niet, als dat is wat je je hele leven al hebt willen worden. **56, transman**

Door deze drempels stappen oudere transpersonen minder makkelijk naar de zorg. Als ze dit wel doen en op latere leeftijd bv. een hormoonbehandeling willen starten, worden zij geconfronteerd met mogelijke risico's van deze behandelingen in combinatie met hun leeftijd (o.a. verhoogde kans op bv. bloedklonters). Bovendien is er nog te weinig onderzoek over hormoonbehandelingen bij transouderen (Transgender Infopunt, z.d.). Een respondent getuigt dat die hierdoor een vriendin is verloren die een oestrogeen behandeling had opgestart op latere leeftijd, en door slechte opvolging hiervan aan een hartinfarct was overleden.

(Hetero)normatieve verwachtingen en onaangepaste zorg en hulpverlening voor LGBTI+ personen

Zorg en hulpverlening houdt vaak geen rekening met sekse- en genderdiversiteit. Het is vaak niet inclusief (bv. binair gender bij inschrijvingsformulieren) en er is te weinig kennis bij zorgprofessionals en hulpverleners over de noden van LGBTI+ personen (Çavaria, z.d. b).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK LGBTI+ PERSONEN: Als je thuis begint te sukkelen, heb je thuiszorg nodig. Maar de zorg is ook niet gevormd naar LGBTQI. Dus als je een verzorger thuis krijgt, die weten niks van LGBTQI. Als je een transpersoon, een intersekspersoon bent, die trekken zo'n ogen, die zijn daar helemaal niet op voorbereid. [...] Ook daar ligt er weer een grote weg voor die te vormen.

69, vrouw

In o.a. woonzorgcentra, in ziekenhuizen, bij thuishulp en bij de huisarts wordt er ook vaak vanuit gegaan dat een persoon een partner heeft of had van het tegenovergestelde gender (heteronormativiteit). Door deze veronderstellingen durven ouderen niet open te zijn over hun seksualiteit (zie ook hoofdstuk 'Huisvesting' onder 'Onveilige wooncontext'). Ze verzwijgen hun seksualiteit en/of genderidentiteit uit angst voor reacties van medebewoners en personeel. Zo gaan ouderen 'terug in de kast' o.a. wanneer ze verhuizen naar een woonzorgcentrum. Dit heeft een grote impact op hun mentale welzijn, gevoelens van eenzaamheid en isolement.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK LGBTI+ PERSONEN: We komen ook in woon-en-zorgcentrums waar dat de directie zegt, hier zijn er geen personen die LGBT+ zijn. En dan zeggen wij, je weet het niet. [...] Ze zijn onrechtstreeks gediscrimineerd, want zij zijn alleen en zij gaan eten in een lokaal dienstencentrum en daar zeggen ze niet dat ze lesbisch zijn. Want ze durven en kunnen niet praten over hun lesbisch zijn. [...] En als je niet meer kunt praten over je verleden, dan word je eenzaam. Dus dat is een vorm van discriminatie. Niet meer kunnen, durven praten over je verleden, omdat je schrik hebt.

69, vrouw

Transgender Infopunt geeft tevens aan dat er hierdoor een groot risico is bij transouderen. Wanneer mensen zelfs naar zorgpersoneel niet durven open te zijn over hun transidentiteit, kunnen hun hormoonbehandelingen niet correct worden toegediend en opgevolgd (Transgender Infopunt, z.d.).

Digitalisering

Ten slotte zien we dat ook digitalisering leidt tot uitsluiting. Medische dossiers worden via online platformen gedeeld, afspraken kunnen enkel nog online gemaakt worden en dienstencheques zijn enkel nog digitaal beschikbaar waardoor velen dit niet langer zelfstandig kunnen regelen. Het op papier bezorgen van informatie aan patiënten wordt betalend, wat eveneens weer voor een drempel zorgt voor mensen in armoede.

Mobiliteit

Onder mobiliteit begrijpen we het openbaar vervoer (trein, bus,...), deelmobiliteit (deeltauto's, deelfietsen,...), autorijden en parkeren.

Mobiliteit werd niet als hoofddomein gekozen bij de opzet van het onderzoek. Hierdoor hebben we geen specifieke cijfers voor dit levensdomein. In de focusgesprekken en in de open antwoorden van de enquête kwam dit levensdomein echter wel vaak aan bod. We bespreken hieronder de trends in de kwalitatieve data.

In het kort

Vooraf jongeren met een onzichtbare handicap ervaren leeftijdsdiscriminatie binnen mobiliteit. Door de aanname dat jonge mensen per definitie mobiel zijn botsen ze op onbegrip wanneer ze gebruik (willen) maken van voorbehouden zitplaatsen.

De fysieke ontoegankelijkheid van het openbaar vervoer voor personen met een handicap wordt al langer regelmatig aangekaart (Unia, 2024c). Ook sommige ouderen die minder goed te been zijn of minder goed zien, worden hiermee geconfronteerd. Algemeen zien we dat de digitalisering het nemen van een trein of bus minder evident maakt, net als de afbouw van het aantal bushaltes (zeker in landelijke gebieden).

Zowel ouderen als jongeren zijn vaak afhankelijk van het openbaar vervoer om actief deel te nemen aan de samenleving, zeker zij die door armoede of een handicap weinig alternatieven hebben (Van Eenoo et al., 2022). Uit vorig onderzoek blijkt dat meer dan de helft van 65-plussers permanent moeilijkheden ondervindt om bepaalde vervoersmiddelen te gebruiken (Janssens et al., 2023). Doordat mensen die minder mobiel zijn niet langer gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer verliezen ze hun bewegingsvrijheid, belet het hun maatschappelijke participatie en lopen ze risico op sociaal isolement (Van Eenoo et al., 2022).

Getuigenissen

Onaangepaste infrastructuur

Verschillende meldingen en getuigenissen wijzen op een infrastructuur die niet afgestemd is op mensen met verminderde mobiliteit of sensorische handicaps (voor een uitgebreidere analyse van de toegankelijkheid van het openbaar vervoer, zie FOD Mobiliteit en Vervoer, 2024). Dit is niet uitsluitend als gevolg van veroudering, maar het kan er wel hand in hand mee gaan (Europese Raad, 2025).

Getuigenissen gaan over roltrappen en liften in trein- en metrostations die vaak niet werken, treden om in te stappen die te hoog zijn en mensen die niet met hun rollator of rolstoel op het vervoersmiddel geraken. Ze geven aan dat de handgrepen in de voertuigen onstabiel zijn en te hoog voor wie niet stevig op de benen staat. Soms beginnen chauffeurs al te rijden voordat minder mobiele personen zijn kunnen gaan zitten, waardoor ze gemakkelijk vallen. Voor mensen die hun zicht verliezen is het moeilijk om bussen te herkennen, omdat de kleur van de bussen weinig contrasteert met de omgeving.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN MET EEN HANDICAP: Ik ben gestopt met de bus te nemen, dat kost te veel energie. [...] Dus ben ik overgestapt op de TaxiBus. [...] Dat betekent dat je ook alles op voorhand moet plannen. [...] Ik heb geen recht op improvisatie, op spontaniteit.

55, vrouw

Deze getuigenis dateert van april 2025. Het is belangrijk op te merken dat een hervorming van de TaxiBus-dienst in juli 2025, waarbij het aanbod drastisch en abrupt werd verminderd, directe gevolgen heeft gehad voor de gebruikers. Unia ontving hierover een groot aantal meldingen, aangezien de hervorming de sociale participatie van de betrokken personen sterk beperkt. Ze heeft een directe impact op de autonomie, flexibiliteit, toegang tot zorg, werk, onderwijs, vrije tijd en begeleiding van de gebruikers (Unia, 2025c).

Verminderde dienstverlening

In Vlaanderen wordt de uitsluiting verder versterkt door de recent verminderde dienstverlening van De Lijn op heel wat plaatsen, in het kader van het principe van ‘basisbereikbaarheid’ (Netwerk Duurzame Mobiliteit, 2023).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK PERSONEN IN ARMOEDE: Er is hoe langer hoe meer afbouw van De Lijn in onze regio, dus je geraakt ook in een isolement.

71, vrouw

Ouderen en jongeren geven aan dat zij afhankelijk zijn van het openbaar vervoer om actief deel te nemen aan de samenleving (bv. voor hun vrijwilligerswerk, school, werk, hobby's, enz.), zeker als ze in armoede leven of een handicap hebben. De nieuwe dienstverlening van De Lijn leidt dan ook bij deze mensen vaak tot problemen. Ze zien zich genoodzaakt om lange afstanden te voet af te leggen, of raken afhankelijk van hun sociaal netwerk om hen bijvoorbeeld met de auto naar medische afspraken te brengen.

Onzichtbare handicaps bij jongeren

Mensen die als jong worden gepercipieerd met een handicap botsen regelmatig op het stereotype dat jongeren per definitie geen handicap hebben. In het openbaar vervoer leidt dit tot onbegrip wanneer ze gebruikmaken van voorbehouden zitplaatsen of andere voorzieningen.

Zelfs wie een zichtbare handicap heeft en bijvoorbeeld gebruik maakt van een wandelstok of krukken, geeft aan toch vaak gevraagd te worden om op te staan. Ze vertellen dat mensen verbaasd reageren of hen complimenteren op hun “jeugdige” of “levendige” uitstraling, alsof dat niet samengaat met een handicap.

Jonge mensen met een onzichtbare handicap voelen zich dan weer vaak niet legitiem om een plaats te vragen aan zittende reizigers, uit angst dat ze niet zullen geloven dat ze een handicap hebben.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik heb een (onzichtbare) degeneratieve spierziekte. Als ik met het openbaar vervoer reis en ik kan niet rechtstaan en vriendelijk vraag om te mogen zitten en de situatie uitleg, geloven mensen me niet. Ik ben zelfs al eens uitgescholden geweest. Omdat ik jong ben en er bovendien tien jaar jonger uitzie.

43, vrouw

Digitalisering

Daarnaast zorgt digitalisering binnen het openbaar vervoer bij veel mensen voor bijkomende uitsluiting waarbij ouderen oververtegenwoordigd zijn (Durand et al., 2021). Tickets kunnen soms enkel nog via een app worden gekocht of zijn duurder als ze fysiek gekocht worden¹⁹, loketten sluiten, dienstregelingen kunnen enkel online geraadpleegd worden, enzovoort. Een man van 72 met een handicap wijst erop dat er aan zijn halte geen dienstregeling meer uithangt en dat hij er niet in slaagt om via de digitale tool vooraf een Hoppinbus te reserveren. Het TaxiBus-systeem biedt de mogelijkheid om digitaal of telefonisch te reserveren, maar omdat de dienst overbelast is (zie hierboven), melden betrokkenen dat ritten vaak niet meer beschikbaar zijn als ze telefonisch reserveren.

¹⁹ Unia trok reeds naar de rechtbank om dit aan te klagen (zie Unia, 2024d). De pleitzitting voor deze rechtszaak zal plaatsvinden op 23 november 2026.

Naast het openbaar vervoer worden andere vormen van mobiliteit ook gedigitaliseerd, bijvoorbeeld deelfietsen die enkel nog te reserveren zijn via een app of parkeerkosten die enkel nog via een smartphone betaald kunnen worden (vaak zonder voldoende uitleg over hoe dit precies moet).

De publieke ruimte, vrije tijd, winkels en horeca

In dit hoofdstuk bespreken we situaties die mensen meemaken in de publieke ruimte (op straat, op pleinen, in parken, bij openbare evenementen, bij betogingen), bij het uitoefenen van hun hobby's of in vrijetijdsvoorzieningen (zoals zwembaden, sportzalen of bibliotheken), en in winkels en horeca (supermarkten, kledingwinkels, multimedia winkels, cafés en restaurants).

In het kort

Jongeren (16-30 jaar) rapporteren vaak leeftijdsdiscriminatie in de publieke ruimte. Het percentage ligt het hoogst bij de 16–20-jarigen (26,8%). Jongeren met een handicap, geracialiseerde jongeren en jongeren in armoede rapporteren meer discriminatie. Ze getuigen dat ze vaak als 'hangjongeren' of 'probleemjongeren' worden gezien en neerbuigend worden behandeld door bv. buurtbewoners. Bovendien worden ze vaak gevisieerd, gewantrouwd en gecontroleerd door de politie. Dit is zeker het geval voor geracialiseerde jongeren. Ook jonge vrouwen ervaren onveiligheid op straat door intimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag en voelen zich tegelijkertijd niet veilig bij politie. Jongeren ervaren de publieke ruimte dus als ontoegankelijk voor vrijetijdbeleving. Tegelijkertijd ervaren ze ook obstakels bij de toegang tot vrijetijdsactiviteiten (bv. financieel) (Vlaamse Jeugdraad, 2025). Ten slotte rapporteren ze ook dat ze vaak worden gecontroleerd in winkels, of dat de toegang hen zelfs geweigerd wordt. Geracialiseerde jongeren in het bijzonder worden in winkels vaak gecontroleerd en gevolgd door personeel.

In de middengroep (31-60 jaar) worden minder ervaringen van leeftijdsdiscriminatie gerapporteerd, hoewel het percentage bij 51 tot 60-jarigen wel oploopt tot 11%. In de getuigenissen gaat het voornamelijk over de sportsector, waar mensen worden uitgesloten op basis van arbitraire leeftijdsgrenzen ongeacht hun fysieke capaciteiten.

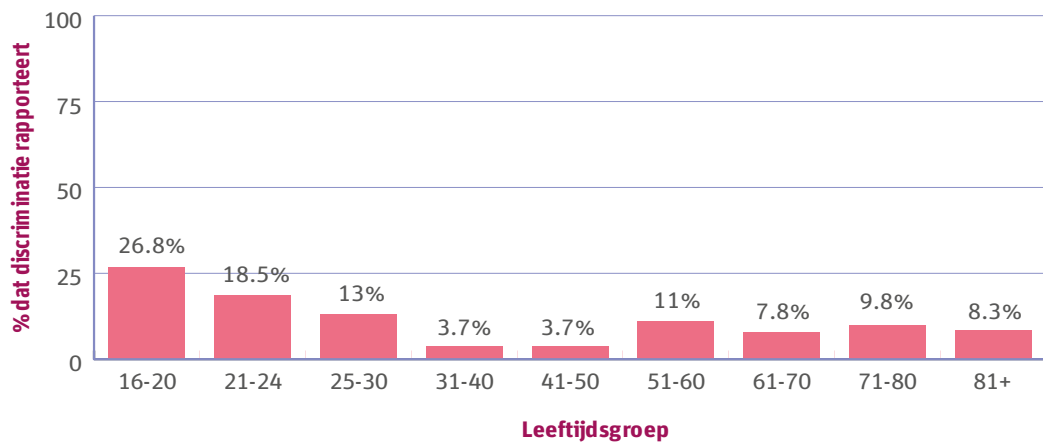
Ook ouderen (61+) rapporteren minder leeftijdsdiscriminatie in de enquête dan jongeren binnen dit domein. Ouderen in armoede en ouderen met een handicap rapporteren meer uitsluiting. Onze respondenten bespreken de (fysieke) ontoegankelijkheid van straten, pleinen, winkels en evenementen alsook gevoelens van onveiligheid en onzichtbaarheid. Ook digitalisering speelt een rol: wie minder digitaal vaardig is, ervaart uitsluiting bij vrijetijdsactiviteiten en in winkels. Oudere vrouwen krijgen te maken met gendernormen voor hun leeftijd in winkels, met personeel die kapsels of kleding afraden op basis van hun leeftijd. LGBTI+ ouderen ervaren extra risico op verbaal of fysiek geweld op straat wanneer ze afwijken van gendernormen.

Jongeren en ouderen ervaren uitsluiting in de publieke ruimte op verschillende manieren. Beide groepen botsen echter op publieke ruimte, vrije tijd, winkels en horeca die niet voor hen ontworpen lijkt te zijn. Het gevolg is een verminderde toegang tot vrije tijd, ontmoeting, ontspanning en zelfs basisvoorzieningen zoals winkels.

Cijfers

Grafiek 11 toont de resultaten voor de enquêtevraag over leeftijdsdiscriminatie in de publieke ruimte. Jongeren tussen 16 en 20 geven het vaakst aan dit te ervaren (meer dan een vierde, 26,8%). Vervolgens neemt dit af met leeftijd, maar we zien dat ook de verschillende oudere leeftijdsgroepen een zekere mate van leeftijdsdiscriminatie in de publieke ruimte rapporteren.

GRAFIEK 11: Percentage deelnemers dat leeftijdsdiscriminatie rapporteerde in de publieke ruimte, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld op basis van je leeftijd in de publieke ruimte? Met de ‘publieke ruimte’ bedoelen we op straat, op pleinen, op speel- of sportpleinen, in parken, bij openbare evenementen, bij betogingen, in vrijetijdsvoorzieningen (zoals een zwembad, sportzaal of bibliotheek), in winkels en horeca, enzovoort.”

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar zelden of nooit in de publieke ruimte kwamen, werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (2250 deelnemers in totaal, tussen 233 en 270 deelnemers per leeftijdsgroep).

Leeftijdsdiscriminatie in de publieke ruimte heeft vooral te maken met onbeleefd of neerbuigend behandeld worden door andere burgers (zie tabel 5). Voor jongeren gaat het daarnaast ook om geen toegang krijgen tot evenementen, vrijetijdsvoorzieningen, winkels of horeca, en om het feit dat ze snel worden gezien als een ‘hangjongere’ of ‘probleemjongere’ als ze tijd doorbrengen in de publieke ruimte. Voor ouderen gaat leeftijdsdiscriminatie dan weer eerder om het feit dat ze geen plek vinden om te zitten of te sporten die geschikt is voor hun leeftijd (dit heeft mogelijk te maken met de toegankelijkheid van openbare infrastructuur, zie getuigenissen hieronder).

TABEL 5: Percentage deelnemers dat een specifieke vorm van leeftijdsdiscriminatie in de publieke ruimte aanduidde, per leeftijdsgroep

Discriminatievorm	Leeftijdsgroep		
	16-30	31-60	61+
Onbeleefd of neerbuigend behandeld	7,3%	3,4%	3,2%
Geen toegang tot evenement/voorziening/winkel/horeca	5,9%	0,8%	1,7%
Geen plek om te zitten/sporten geschikt voor mijn leeftijd	2,9%	1,5%	3,7%
Gezien als ‘hangjongere’ of ‘probleemjongere’	4,6%	0,1%	0,0%
Bevolen om een plek te verlaten	2,2%	0,5%	0,3%
Tegengehouden of extra gecontroleerd door politie	1,1%	0,3%	0,1%
Fysiek geweld door politie ervaren	0,4%	0,0%	0,1%
Boete gekregen	0,4%	0,0%	0,0%
Andere situatie	0,4%	0,8%	2,40%

Deelnemers die aangaven dat ze in het afgelopen jaar zelden of nooit in de publieke ruimte kwamen, werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze tabel werden berekend op de resterende deelnemers (715 deelnemers van 16-30 jaar, 758 van 31-60 jaar en 777 van 61 jaar of ouder).

De kleurcodes zijn te lezen per leeftijdsgroep. De donkerste kleur staat voor de discriminatievorm die het meest werd gerapporteerd door die leeftijdsgroep, de lichtste kleur voor de discriminatievorm die het minst werd gerapporteerd.

Als we kijken naar de invloed van andere kenmerken (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses), vallen een aantal intersecties op.

- Zowel jongeren als ouderen in een moeilijke inkomenssituatie rapporteren meer leeftijdsdiscriminatie (voor jongeren 30% tegenover 16,8%; voor ouderen 15,5% tegenover 6,1%).

- Ook geracialiseerde jongeren ervaren meer leeftijdsdiscriminatie in de publieke ruimte (35,4%) dan hun leeftijdsgenoten (15,2%).

- Personen met een handicap ervaren ook meer leeftijdsdiscriminatie, zeker jongeren (38,3% tegenover 14,6%) en ouderen (15,1% versus 3,9%). Voor hen is het probleem vaak dat ze geen plek vinden in de publieke ruimte die geschikt is voor hun leeftijd.

Getuigenissen

Onveiligheid

Zowel jongeren als ouderen beschrijven gevoelens van onveiligheid in de publieke ruimte, maar de invulling daarvan verschilt.

Veel ouderen ervaren dat andere burgers weinig geduld met hen hebben en dat ze soms zelfs opzij worden geduwd of beledigd. Een 84-jarige vrouw vertelt hoe andere klanten haar regelmatig proberen voorsteken in winkels met het argument dat ze toch met pensioen is en tijd genoeg heeft. Op straat worden ouderen soms snel en rakelings gepasseerd door elektrische fietsen of steps, wat hun gevoel van onveiligheid verhoogt. In het algemeen geven oudere respondenten, zeker oudere vrouwen, aan dat ze zich genegeerd en onzichtbaar voelen in de publieke ruimte en ervaren ze de verwachting in hun omgeving dat ze onopvallend moeten zijn.

In winkels spelen normen ten opzichte van vrouwen die als 'ouder' gezien worden over hun lichaam, stijl of keuzes. Zo getuigt een vrouw dat ze in winkels en in kapsalons de boodschap krijgt dat bepaalde kleding of kapsels die ze wil dragen, niet meer passen bij haar leeftijd of bij haar lichaam.

Personen die zichtbaar afwijken van gendernormen ervaren net het omgekeerde: vanwege hun zichtbaarheid lopen ze risico op verbaal of fysiek geweld (Transgender Infopunt, 2023). Afwijken van de gendernorm lijkt minder geaccepteerd te worden voor mensen die als 'ouder' gezien worden. Een non-binaire transpersoon vertelde hoe die werd bespuugd op straat.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK LGBTI+ PERSONEN: Ik wandelde gewoon over de stoep in... ja, ik weet niet meer wat ik aanhad maar het was kleurrijk in elk geval, zoals meestal. En iemand die van ver echt vertraagt, het autoraampje open laat gaan, (...) en zoiets riep als... "Sale fils de pute", die dacht waarschijnlijk dat ik gay was. En dan spuwde op mij. (...) Ik viel te veel op, wellicht. Ja. Dus je moet vooral onopvallend grijs zijn [als ouder persoon].

53, non-binaire transpersoon

Jonge vrouwen voelen zich net erg zichtbaar in de publieke ruimte en horeca, en ervaren daardoor eveneens onveiligheid. Ze getuigen over intimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Anderzijds worden hun noden vaak te weinig in rekening genomen bij de inrichting van de publieke ruimte, mede doordat deze vaak is ingericht vanuit een mannelijke bril. Pleinen met sportgelegenheden zijn bijvoorbeeld vooral ingericht op sporten die vaker door jongens worden gespeeld (JES vzw, 2021). Jonge mannen op straat worden al snel als overlast gepercipieerd door andere burgers, wat ook kan leiden tot politieoptredens (Moris, 2015). Met name geracialiseerde jongens en jonge mannen rapporteren vaak een onveilig gevoel bij politie.

Politie en jongeren

Voor jongeren, en in het bijzonder geracialiseerde jongens en jonge mannen, is het contact met de politie beladen. Er is sprake van een structureel patroon waarbij jongeren in de publieke ruimte gevisieerd worden, wat zich uit in ‘preventieve’ controles en onduidelijke aanhoudingen.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Ik kwam terug van een wedstrijd en droeg nog steeds mijn korte atletiekshort. Op het station controleerde de politie een groep geracialiseerde jongeren. Ik was alleen, stapte uit de trein, en toch werd ik ook aangehouden. Ik vroeg waarom, en ze antwoordden: “Je discussieert niet.” Ze fouilleerden me, terwijl ik daar letterlijk in korte broek stond – “Ik kan hier niets in verstoppen,” zei ik tegen hen. Ze hielden vol: “Dat is de procedure.” [...] Zelfs de andere jongeren zeiden: “We kennen hem niet eens, waarom is hij bij ons?”

25, man

Naast de frequente politiecontroles en het gevoel gevisieerd te worden, rapporteren jongeren ook ervaringen van politiegeweld en machtsmisbruik. In een rapport van Ligue des droits humains (2020) definiëren ze machtsmisbruik als alle vormen van dwang die buiten het wettelijk kader vallen inclusief fysiek geweld, maar ook verbale en psychologische agressie (zoals beledigingen, bedreigingen, racisme, seksisme) en misbruik van bevoegdheden (zoals etnisch profileren, onterechte boetes of arrestaties). Opvallend is dat 56% van de gemelde gevallen van machtsmisbruik jongeren tussen 14 en 30 jaar betreft.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Jongeren die in bepaalde wijken in Brussel wonen [...] en van buitenlandse origine zijn, worden door de politie gevraagd hun identiteitskaart te tonen. Ze weigeren omdat ze vinden dat de politie daar geen recht toe heeft, en dan begint het, dan begint het geweld. Ze worden in elkaar geslagen, ze worden vernederd voor de ogen van hun vrienden [...] We kennen daarentegen kinderen die niet van buitenlandse origine zijn en die zeggen dat ze nog nooit door de politie zijn gecontroleerd. Leeftijd in combinatie met andere criteria, zoals buitenlandse origine, leidt tot discriminatie.

41, man

Ook jonge vrouwen beschrijven een gevoel van onveiligheid bij de politie, al ligt het accent anders: bij hen leeft er eerder de angst om niet geloofd te worden bij aangifte van (seksueel) geweld of om zelf verantwoordelijk gehouden te worden, bijvoorbeeld door opmerkingen over hun kledingkeuze (‘victim blaming’).

Controles en het weigeren van toegang tot winkels voor jongeren

Jongeren worden geregeld gecontroleerd bij winkels of de toegang wordt hen ontegd. Verscheidene meldingen bij Unia tonen dit aan. Eén hiervan beschrijft bijvoorbeeld hoe een winkel jongeren één voor één binnenlaat, op basis van incidenten met andere jongeren in het verleden.

Ook hier speelt een kruising met racisme. Het merendeel van de meldingen en getuigenissen van controles en wantrouwen in winkels komen van geracialiseerde jongeren. Ze vertellen dat ze hun tas systematisch moeten legen bij het verlaten van een supermarkt, of dat ze in winkels gevolgd worden door personeel. Een zwarte vrouw van 35 jaar getuigt dat zij en een vriendin niet werden binnengelaten in een dure kledingwinkel. Ze was toen 27 jaar. We zien in deze getuigenis opnieuw dat de leeftijdsdiscriminatie openlijker wordt geuit dan het racisme dat ook mee lijkt te spelen (zie het hoofdstuk ‘Huisvesting’).

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GERACIALISEERDE PERSONEN: Ze weigerde ons toegang tot de winkel. Eerst dachten we dat het misschien kwam omdat we zwart zijn. (...) Ze zei dat we eruit zagen alsof we de winkel niet konden betalen, (...) vanwege ons uiterlijk, vanwege onze leeftijd, omdat we jong zijn.

35, vrouw

Ontoegankelijkheid van de openbare ruimte en evenementen

Verschillende oudere deelnemers van de enquête halen aan dat ze zich moeilijk kunnen verplaatsen in de openbare ruimte, omdat straten en stoepen onvoldoende toegankelijk zijn voor rolstoelgebruikers of mensen met een rollator, er te weinig bankjes zijn om even uit te rusten, trappen niet altijd leuningen hebben en er te weinig openbare toiletten zijn. Ook bij evenementen zijn er niet altijd zitplaatsen voorzien, waardoor personen die minder lang kunnen rechtstaan hieraan niet kunnen deelnemen.

Toegang tot sport en vrije tijd: arbitraire leeftijdsgrenzen en drempels

In de sportsector botsen ouderen vaak op arbitraire leeftijdsgrenzen, die weinig rekening houden met hun reële fysieke mogelijkheden. Een duikstage is vanaf 70 jaar verboden voor een professionele duiker. Een zwemfederatie weigert 55-plussers toe te laten tot een 5km-wedstrijd, niet om medische redenen specifiek voor de deelnemer, maar omdat anderen van zijn leeftijd in het verleden uit het water moesten worden gehaald omdat ze het niet meer volhielden. Andersom vertelt een 37-jarige man die niet kan rennen dat hij graag wandelvoetbal zou doen, maar dat dit pas vanaf 55 jaar mag. Zowel onder- als bovengrenzen op leeftijd zijn gebaseerd op veralgemeningen en staat de keuzevrijheid volgens de capaciteiten van hun lichaam in de weg.

Tegelijkertijd krijgen ouderen die wél fysieke beperkingen ervaren, niet altijd de ondersteuning die nodig is. Deze ouderen ervaren dat vrijetijdsactiviteiten niet zijn aangepast aan hun noden. Ouderen in armoede spreken ook van financiële drempels voor vrije tijdsbeleving. Dit is zeker het geval voor oudere (lesbische) vrouwen en ouderen in armoede. Door een combinatie van genderrollen, een levenslange loonachterstand en lage pensioenen is deelname aan vrijetijdsactiviteiten financieel moeilijker.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK LGBTI+ PERSONEN: Heel veel lesbiennes zijn arm. Senioren lesbiennes zijn arm. Een vrouw is altijd minder betaald geweest als een man. Tot vandaag nog altijd, maar vroeger zeker. [...] daar wordt over gesproken [bij de deelnemers die naar hun activiteiten komen]. Maar we merken dat ook als we bijdragen vragen, als we gaan eten samen, hebben lesbiennes het veel moeilijker om te participeren.

69, vrouw

Ook jongeren ervaren veel drempels om te kunnen deelnemen aan georganiseerde vrijetijdsactiviteiten, met name jongeren in armoede. Tegelijk worden ze vaak geweerd uit de publieke ruimte en krijgen ze daar te maken met vooroordelen waar ze worden gezien als ‘overlast’ (zoals we hierboven al bespraken), zeker geracialiseerde jongeren of jongeren die in armoede en thuis- en dakloosheid leven (Moris, 2015). Hierdoor is er weinig ruimte voor informele of ongeorganiseerde vrijetijdsactiviteiten (bv. skaten, chillen op straat) (Vlaamse Jeugdraad, 2025). Voor sommige jongeren lijkt er weinig plaats te zijn waar ze hun vrije tijd kunnen doorbrengen.

Digitalisering

Digitale technologie is steeds vaker een voorwaarde om deel te nemen aan vrijetijdsbesteding. Veel culturele of sportieve activiteiten vereisen online boekingen, apps of QR-codes, maar dit is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Wie geen e-mailadres heeft kan een museumpas niet activeren, tickets zijn enkel digitaal beschikbaar, en vaak wordt er geen cash meer aanvaard. Een gepensioneerd vrouw overwoog te stoppen met haar opleiding aan de kunstacademie, omdat de opdrachten telkens internet vereisten en zij hier geen toegang toe heeft.

In de meldingen die Unia ontvangt over digitalisering komen er bovendien zeer veel klachten binnen over winkels, met name supermarkten. Kortingen en klantenkaarten zijn steeds vaker enkel via apps beschikbaar, en in sommige restaurants en winkels kan men enkel met een QR-code betalen. Dit creëert een drempel voor wie geen smartphone, e-mailadres of digitale vaardigheden heeft, vaak ouderen of mensen in armoede, terwijl zij deze kortingen vaak net het meeste nodig hebben.

GETUIGENIS MELDING: Iedereen heeft een grootwarenhuis nodig... Hij zeker want hij heeft een klein pensioen. Maar heeft geen e-mailadres en kan dus geen apps aanmaken. Hierdoor heeft hij geen toegang tot de kortingen van de supermarkt.

65+, exacte leeftijd niet gekend, man

Digitalisering

Onze samenleving wordt steeds digitaal: we moeten steeds meer online of via digitale middelen doen. Voor veel dagelijkse zaken (zoals iets regelen bij de gemeente of de bank, of de trein te nemen) heeft men vaak internet, een computer of een smartphone nodig. Bij heel wat van de bovenstaande hoofdstukken komt dit reeds aan bod als een belangrijk probleem. Omdat dit daarnaast ook een bredere problematiek is die de levensdomeinen overschrijdt, bespreken we dit eveneens apart als belangrijke vorm van (intersectionele) leeftijdsdiscriminatie.

In het kort

De toenemende digitalisering kwam als voornaamste levensdomein naar voren in de enquête en de meldingen. In elke leeftijdsgroep in de enquête geeft meer dan een tiende van de respondenten aan dat men zich gediscrimineerd voelt door de digitalisering. We zien een duidelijke trend tussen de leeftijdsgroepen: hoe ouder men wordt, hoe meer digitale uitsluiting men ervaart. In lijn met vorig onderzoek (Koning Boudewijnstichting, 2024; Netwerk tegen Armoede, 2024) tonen onze resultaten dat de digitalisering vooral oudere vrouwen en non-binaire personen, personen in armoede, geracialiseerde jongeren en personen met een handicap treft.

We zien binnen de groep jongeren (16-30) dat vooral in de jongste groepen (16-20 en 21-24) een vijfde aangeeft digitale uitsluiting te ervaren. Eveneens zien we dat vooral geracialiseerde jongeren, jongeren met een handicap en jongeren die moeilijker rondkomen meer digitale discriminatie ervaren. Jongeren worden ook geconfronteerd met vooroordelen m.b.t. digitale vaardigheden. Ze botsen op onbegrip als zij digitaal niet vaardig zijn, omdat er de veronderstelling heerst dat jongeren dat wel zijn, alsook de volledige digitale toegang zouden hebben.

Bij de middengroep (31-60) zien we dat de percentages stijgen waarbij 36,2% van de 51 tot 60-jarigen aangeven discriminatie te ervaren. We zien bij deze leeftijdsgroep dat de digitale ongelijkheid vooral personen treft die moeilijker kunnen rondkomen en personen met een handicap. Ook mensen die gepercipieerd worden als ouder botsen op vooroordelen. Zo gaan mensen er vaak vanuit dat zij digitaal 'niet mee' zouden zijn. Dit kan een grote impact hebben op bv. de werkvloer, waar men ontslagen kan worden omwille van een veronderstelling dat men digitale vaardigheden niet zou hebben (zie hoofdstuk 'Betaald werk' bij 'Infantilisering en onveiligheid op het werk').

Bij de oudere leeftijdsgroepen (61+) zien we dat vooral de groep van 71-80 en 81+ het meeste discriminatie ervaart: respectievelijk 42,6% en 46,7% geeft aan discriminatie te ervaren. Eveneens zien we dat de digitale ongelijkheid vooral oudere vrouwen en non-binaire personen treft en ouderen met een handicap. Ook bij deze leeftijdsgroep botst men op vooroordelen: ouderen die wél digitaal vaardig zijn, ervaren dat er vaak vanuit wordt gegaan dat ze dit niet zijn.

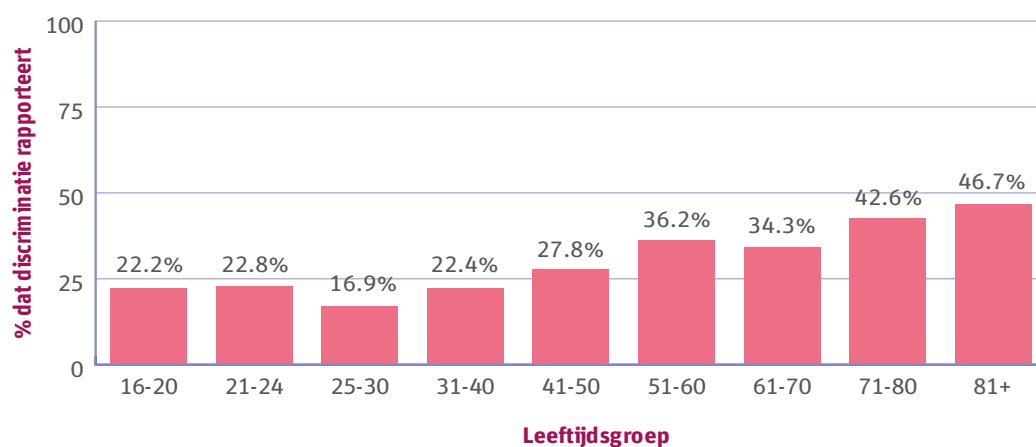
20 Unia plant om samen met andere organisaties een collectieve klacht in te dienen tegen België bij het Europees Comité voor Sociale Rechten, om de toegang tot grondrechten te vrijwaren voor elke burger (Unia, 2024e). Recent oordeelde het Grondwettelijk Hof al dat er in het kader van de ordonnantie Brussel Digitaal niet mag worden afgezien van fysieke alternatieven voor digitale dienstverlening, zelfs niet indien dit een onevenredige belasting vormt (Unia, 2025d).

De redenen dat mensen geen gebruik (kunnen) maken van digitale middelen zijn meervoudig: het materiaal niet kunnen betalen, apps of automaten niet kunnen bedienen door een handicap, beperkte digitale vaardigheden en/of schrik voor online oplichting. Hierdoor wordt een aanzienlijk deel van de bevolking uitgesloten als niet-digitale alternatieven verdwijnen voor het opnemen van contact, het vinden van belangrijke informatie of het regelen van belangrijke administratie.²⁰ Dit heeft een grote impact: het beperkt mensen hun autonomie, ze worden afhankelijk van hulp en moeten inleveren op hun privacy. Het beperkt hun mogelijkheden om volwaardig te kunnen participeren in de samenleving.

Cijfers

Digitale uitsluiting wordt vaak gemeld bij Unia. 14,4% van de meldingen over leeftijdsdiscriminatie in 2024 behandelde digitale discriminatie. Bovendien was digitalisering met voor-sprong het levensdomein waarvoor het vaakst discriminatie werd gerapporteerd in de enquête. Grafiek 12 toont de resultaten per leeftijdsgroep. Deze vraag peilde niet rechtstreeks naar leeftijdsdiscriminatie, maar algemeen naar discriminatie als gevolg van de digitalisering. We zien echter een zeer duidelijke link met leeftijd: hoe ouder, hoe meer men zich gediscrimineerd voelt door de toenemende digitalisering (tot bijna de helft van de personen van 81 jaar of ouder). Al treft dit zeker niet enkel ouderen; in elke leeftijdsgroep geeft meer dan een tiende van de deelnemers aan dat ze zich gediscrimineerd voelen als gevolg van de digitalisering.

GRAFIEK 12: Percentage deelnemers dat discriminatie rapporteerde als gevolg van de digitalisering, per leeftijdsgroep

De vraag luidde als volgt: “Onze samenleving wordt steeds digitaler: we moeten steeds meer dingen online of via digitale middelen doen. (...) Dit kan problemen veroorzaken voor mensen die hier moeilijk toegang toe hebben. Soms worden bepaalde leeftijdsgroepen hierbij extra hard getroffen. Daarom zijn we geïnteresseerd in de impact die de digitalisering van de samenleving heeft op jouw leven. Heb je je in de voorbije 12 maanden gediscrimineerd gevoeld doordat onze samenleving steeds digitaler wordt?”

Deelnemers die aangaven dat dit levensdomein op hen niet van toepassing was, werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze figuur werden berekend op de resterende deelnemers (2299 deelnemers in totaal, tussen 221 en 284 deelnemers per leeftijdsgroep).

Als we kijken naar de specifieke vorm die dit aanneemt (zie tabel 6), signaleren deelnemers vooral dat het moeilijk is om diensten fysiek of telefonisch te contacteren en dat ze belangrijke informatie niet konden vinden omdat deze enkel online beschikbaar was. Bij ouderen gaat het ook relatief vaak om een situatie waarin ze iets belangrijks niet konden regelen omdat dat online moest gebeuren (bv. een formulier indienen).

TABEL 6: Percentage deelnemers dat een specifieke vorm van discriminatie als gevolg van de digitalisering aanduidde, per leeftijdsgroep

Discriminatievorm	Leeftijdsgroep		
	16-30	31-60	61+
Moeilijk om dienst fysiek of telefonisch te contacteren	9,0%	18,7%	21,4%
Belangrijke informatie enkel online beschikbaar	5,6%	7,8%	19,8%
Iets belangrijks kon enkel online geregeld worden	2,9%	7,0%	14,1%
Korting of voordelig tarief enkel online/via app beschikbaar	4,3%	6,8%	8,2%
Moeilijk om cash af te halen of met cash te betalen	4,1%	7,1%	7,6%
Afspraak maken kon enkel online	3,0%	6,8%	8,0%
Belangrijke website werkte niet op smartphone	2,6%	4,5%	3,0%
Andere situatie	0,9%	3,2%	4,2%

Deelnemers die aangaven dat dit levensdomein op hen niet van toepassing was, werden buiten beschouwing gelaten. De percentages in deze tabel werden berekend op de resterende deelnemers (701 deelnemers van 16-30 jaar, 770 van 31-60 jaar en 828 van 61 jaar of ouder).

De kleurcodes zijn te lezen per leeftijdsgroep. De donkerste kleur staat voor de discriminatievorm die het meest werd gerapporteerd door die leeftijdsgroep, de lichtste kleur voor de discriminatievorm die het minst werd gerapporteerd.

We zien dat sommige andere kenmerken ook een invloed hebben (zie Appendix B voor alle intersectionele analyses).

- Oudere vrouwen en non-binaire personen rapporteren vaker discriminatie door de digitalisering (47,3%) dan oudere mannen (35,4%).
- Jongeren die moeilijk rondkomen ervaren meer digitale discriminatie (34%) dan jongeren die makkelijk rondkomen (16,9%). Hetzelfde geldt voor personen tussen 31 en 60 (39,6% tegenover 21,7%). Voor ouderen is er geen groot verschil; ook onder ouderen die makkelijk rondkomen, rapporteert 38,6% discriminatie door de digitalisering (vergeleken met 46,7% van ouderen die moeilijk rondkomen).
- Geracialiseerde jongeren geven vaker discriminatie aan als gevolg van de digitalisering (35,4%) dan hun leeftijdsgenoten (15,7%).
- Personen met een handicap rapporteren meer digitale discriminatie dan personen zonder handicap, in elke leeftijdsgroep (jongeren: 38,2% tegenover 16,2%; personen tussen 31 en 60: 40,7% tegenover 23,5%; ouderen: 50,8% tegenover 33,4%).

Getuigenissen

Digitalisering leidt tot belemmerde autonomie, onveilige situaties en isolement

De open antwoorden in de enquête tonen veel frustratie en gevoelens van onmacht door digitalisering, zeker bij de oudere leeftijdsgroepen. Het voelt aan als iets dat hen opgelegd wordt zonder dat ze daar enige keuze in hebben, omdat er vaak geen alternatieven zijn. Sommigen geven aan dat ze cursussen volgen om hun digitale vaardigheden te verbeteren of gebruik maken van lokale initiatieven voor digitale bijstand, maar niet iedereen heeft hier de mogelijkheid toe dat de kosten voor volwassenenonderwijs te hoog zijn.

Wanneer ze iets digitaal niet zelf kunnen regelen, krijgen ouderen vaak de opmerking dat ze dan maar hulp moeten vragen. Sommige onder hen ervaren de digitalisering niet als discriminerend, omdat ze geholpen worden door hun (klein)kinderen waar nodig. Dit houdt echter nog steeds een belemmering van hun autonomie in.

GETUIGENIS FOCUSGESPREK GENDERS: En dus, wat betreft autonomie, is er natuurlijk die strijd om alles toegankelijk te houden via menselijk contact. Dus een verplicht loket om met iemand te kunnen praten.

77, vrouw

Bovendien hebben sommigen geen netwerk om beroep op te doen, waardoor ze hulp moeten vragen aan medewerkers of een klantendienst. Daar ervaren ze vaak een ongeduldige of neerbuigende houding en een onvoldoende laagdrempelige uitleg.

Bij veel ouderen creëert de digitalisering ook een gevoel van onveiligheid. Ze worden geconfronteerd met pogingen tot online oplichting, vaak door personen die zich voordoen als een bank of overheidsdienst, waardoor ze bang zijn om deze zaken online te regelen (zie ook SeniorWeb, 2023). Ook voelt het voor hen niet veilig aan om apps toegang te geven tot hun bankgegevens of andere persoonlijke gegevens. Tot slot vrezen ze fouten te maken die grote gevolgen voor hen kunnen hebben (bv. bij het online invullen van het belastingformulier of het regelen van bankzaken).

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik ben een paar keer telefonisch en online gefished, het belastingsformulier invullen is voor mij erg moeilijk, ik kan hier ook geen hulp voor vinden. De steeds veranderende maatschappij is voor mij een probleem, ik heb het gevoel niet meer mee te kunnen en ben bang voor de toekomst.

57, vrouw

Vooroordelen op basis van leeftijd

Daarnaast leven er ook veel vooroordelen m.b.t. digitale vaardigheden en leeftijd. Verschillende ouderen halen situaties aan waarin anderen ervan uitgingen dat ze iets digitaal niet zouden begrijpen of kunnen regelen. Andersom hebben deze vooroordelen ook een impact op jongere mensen: van hen wordt verwacht dat zij alle digitale zaken zelf kunnen regelen, waardoor zij vaak op onbegrip stuiten en niet geholpen worden als dit niet het geval is.

GETUIGENIS ENQUÊTE: Ik heb op het internet gezocht om een afspraak te maken bij de gemeente. Ik heb even gezocht, maar omdat ik de informatie niet kon vinden, heb ik besloten om rechtstreeks naar de dienst te bellen. Ik kreeg een zeer onvriendelijk antwoord dat ik, gezien mijn jonge leeftijd, meer vertrouwd moest zijn met het internet en dat ik hen niet moest lastigvallen, maar gewoon beter moest zoeken.

29, femme

Conclusie

Dit onderzoek toont aan dat leeftijdsdiscriminatie een wijdverspreide vorm van uitsluiting is in de Belgische samenleving. Ze beperkt zich niet tot één leeftijdsgroep: over alle leeftijdsgroepen heen rapporteerde minstens één op drie mensen dat ze in de afgelopen twaalf maanden leeftijdsdiscriminatie hebben meegemaakt. Wel zien we duidelijke verschillen tussen leeftijdsgroepen: minstens 1 op 2 van de personen onder de 30 rapporteert discriminatie, waarna dit aantal afneemt en vervolgens weer geleidelijk stijgt met de leeftijd, tot één op de twee personen in de oudste leeftijdsgroep (81+).

De resultaten maken duidelijk dat leeftijdsdiscriminatie mensen van verschillende leeftijden treft, waarbij jongeren (-30) en ouderen (61+) het meest geraakt worden. Dit manifesteert zich in diverse domeinen van het dagelijks leven. In dit onderzoek keken we naar hoe leeftijdsdiscriminatie voorkomt binnen betaald werk, onbetaald werk, huisvesting, financiële diensten, overheids- en sociale diensten, gezondheidszorg en hulp, mobiliteit, de publieke ruimte, vrije tijd, winkels en horeca, en digitalisering. De impact is reëel en raakt onder meer mensen hun levenskwaliteit, toegang tot rechten, economische zekerheid en maatschappelijke participatie. Daarnaast blijkt dat leeftijdsdiscriminatie nog zwaarder doorweegt voor mensen die ook andere vormen van uitsluiting ervaren. Geracialiseerde personen, personen met een handicap, mensen in armoede, LGBTI+ personen, vrouwen en non-binaire personen rapporteren specifieke ervaringen waarin leeftijdsdiscriminatie samenkomt met andere vormen van uitsluiting.

Leeftijdsdiscriminatie neemt verschillende vormen aan. Soms gaat het om expliciete leeftijdsgrenzen, zoals bij de niet-erkenning van een handicap na 65 jaar, die arbitrair of zelfs onwettelijk kunnen zijn. In andere gevallen worden mensen uitgesloten omdat ze als 'te jong' of 'te oud' worden beschouwd. Deze uitsluiting is sterk afhankelijk van context, normen en heersende vooroordelen over leeftijd binnen een bepaald levensdomein. Uitsluiting omdat iemand als 'jong' of 'oud' wordt beschouwd, kan zich voordoen in elke fase van het leven. Wat als 'jong' of 'oud' geldt blijkt bovendien geen vast gegeven, maar is veranderlijk en sociaal geconstrueerd.

We onderzochten ook de specifieke (verschillende of gelijkende) uitdagingen waar ‘jongeren’ (-30), ‘ouderen’ (61+) en de ‘middengroep’ (31-60) mee geconfronteerd worden. Binnen deze drie grote categorieën hanteerden we ook kleinere leeftijdsgroepen om de variatie binnen de groepen te kennen.

Opvallend is dat jongeren en ouderen deels op een gelijkende manier discriminatie ervaren: ze worden vaker niet serieus genomen en neerbuigend behandeld, ze worden bij het vinden van een woning als een financieel risico gezien, ervaren de publieke ruimte als ontoegankelijk voor hen, enzovoort. Over verschillende leeftijden heen worden gelijkende gevoelens en gevolgen aangegeven. We zien hier dus een verbondenheid in hun ervaringen.

Tegelijkertijd tonen de bevindingen ook aan dat er specifieke ervaringen zijn per ‘groep’. Jongeren of mensen die als ‘te jong’ worden gezien worden bijvoorbeeld vaker gecontroleerd in winkels of geweigerd aan de ingang. Ouderen lopen meer risico om problemen te ondervinden met de digitalisering van overheidsdiensten, banken, winkels, etc. De middengroep ervaart dan weer discriminatie rond zwangerschap of de (peri)menopauze. Dit is een greep uit de verscheidene ervaringen die in het rapport beschreven staan. Ondanks deze verschillen blijft de achterliggende trend hetzelfde: mensen voelen zich uitgesloten op basis van hun leeftijd.

Wat uit dit onderzoek ook sterk naar voren komt, is dat de bestaande uitsluiting van geracialiseerde personen, personen met een handicap, personen in armoede, LGBTI+ personen en vrouwen en non-binaire personen erger kan worden of uitvergroot wordt in combinatie met leeftijd. Bovendien toont dit onderzoek hoe de intersectie van leeftijdsdiscriminatie en andere uitsluitingsvormen leidt tot unieke ervaringen voor personen op verschillende kruispunten. Zo zijn de ervaringen verschillend tussen bijvoorbeeld jonge en oudere vrouwen, of verschillend tussen geracialiseerde jonge vrouwen en niet-geracialiseerde jonge vrouwen. Het is dan ook zeer belangrijk om bij het aanpakken van leeftijdsdiscriminatie aandacht te hebben voor deze verschillen en de specifieke noden van mensen op verschillende kruispunten.

Tot slot valt het op dat leeftijdsdiscriminatie vaak nog ‘onzichtbaar’ blijft als discriminatievorm, omdat het meer genormaliseerd lijkt te zijn dan andere vormen van discriminatie. Hierdoor worden vooroordelen op basis van leeftijd ook geïnternaliseerd en doet het zich regelmatig openlijk voor, zonder dat werkgevers, winkeluitbaters en vastgoedmakelaars zich bewust lijken van het discriminerende of zelfs onwettige karakter ervan. Soms lijkt leeftijd zelfs als voorwendsel te worden gebruikt om andere vormen van uitsluiting zoals racisme of seksisme te verbergen of legitimeren.

Dit rapport draagt bij aan het zichtbaarder maken van de omvang, vormen en impact van leeftijdsdiscriminatie. Het toont de noodzaak aan om dit, samen met andere discriminatievormen, aan te pakken. Een effectieve aanpak vereist een brede, intersectionele en domeinoverschrijdende benadering, waarin de ervaringen van betrokkenen centraal staan. Beleidsmakers, instellingen en organisaties kunnen dit niet langer negeren: het is tijd om leeftijdsdiscriminatie te erkennen als een ernstig maatschappelijk probleem, en ernaar te handelen.

Pistes voor toekomstig onderzoek

Dit onderzoek geeft een overzicht van leeftijdsdiscriminatie in België. Op basis van ons onderzoek formuleren we de volgende pistes.

De noodzaak om verschillende methoden van dataverzameling te combineren

De gebruikte methoden in dit onderzoek geven een stem aan mensen die discriminatie ervaren, door kwantitatieve en kwalitatieve benaderingen te combineren.

De cijfers geven een globaal beeld van leeftijdsdiscriminatie, en de getuigenissen helpen om de ervaringen beter te begrijpen. Deze methoden zijn echter gebaseerd op zelfrapportage. We meten dus niet alleen de discriminatie die mensen ondergaan, maar ook of zij een situatie als discriminerend beschouwen.

Zo tonen de cijfers aan dat jongeren systematisch veel discriminatie melden, terwijl ouderen dit vaak minder doen (zelfs in domeinen waar men het omgekeerde zou verwachten). Er lijkt een verschil te zijn in hoe leeftijdsdiscriminatie benoemd wordt in de enquête: jongeren rapporteren het vaker in gesloten vragen, maar lichten dit minder toe in de open antwoorden. Ouderen daarentegen beschrijven in de open antwoorden wel discriminerende situaties, maar benoemen deze minder expliciet als leeftijdsdiscriminatie.

Het is mogelijk dat jongeren daadwerkelijk meer discriminatie ervaren, maar het kan ook zijn dat zij er aandachtiger voor zijn en het sneller melden of dat ouderen een grotere terughoudendheid hebben om discriminatie te benoemen. Een andere hypothese is dat ouderen het systemisch agisme waaraan ze langdurig zijn blootgesteld, sterker geïnternaliseerd hebben.

Om een vollediger beeld te krijgen is het dan ook een interessante piste voor toekomstig onderzoek om zelfrapportage te combineren met andere methoden zoals praktijktests (zie bijvoorbeeld Departement Werk en Sociale Economie, 2024). Praktijktests kunnen worden ingezet in domeinen zoals huisvesting (Verhaeghe et al., 2017) of werk (Lippens et al., 2023) en maken het mogelijk om te evalueren of bijvoorbeeld een recruiter anders reageert op twee kandidaten met een vergelijkbaar profiel, maar een verschillende leeftijd.

De noodzaak om alle levensdomeinen te betrekken

Het onderzoek in dit rapport brengt leeftijdsdiscriminatie in verschillende levensdomeinen in kaart. Dit maakt thema's zichtbaar die weinig bestudeerd zijn in de literatuur. Toekomstig onderzoek zou zich dan ook moeten richten op minder vaak onderzochte domeinen (zoals vrije tijd of mobiliteit).

Ons onderzoek focust specifiek op leeftijdsdiscriminatie en niet op agisme in het algemeen (voor een definitie van agisme, zie de inleiding van het rapport). Toch lijkt het relevant om ook aandacht te besteden aan de beeldvorming over verschillende leeftijdsgroepen, om discriminatie op basis van leeftijd te voorkomen en tegen te gaan.

De noodzaak om alle leeftijden te betrekken

Zoals vermeld in de inleiding, heeft leeftijdsdiscriminatie betrekking op alle leeftijden. In het kader van deze studie hebben we echter geen personen jonger dan 16 jaar bevroegd. Er bestaan veel analyses over kinderrechten in België, maar weinig onderzoek naar hun ervaringen met discriminatie. Toch tonen bestaande studies aan dat kinderen en jongeren, vooral zij die in kwetsbaar situaties zitten (door hun gezondheidstoestand, migratiegeschiedenis, gezins-situatie...), geconfronteerd worden met specifieke vormen van discriminatie en ongelijkheid. Zo blijkt uit een studie dat kinderen en jongeren die te maken hebben met geestelijke gezondheidszorg zich niet altijd voldoende betrokken en geraadpleegd voelen bij beslissingen die hen aangaan (UNICEF, 2022). Het is dus noodzakelijk om meer aandacht te besteden aan de ervaringen van kinderen en jongeren, voorbij juridische analyses.

De deelnemers aan de focusgroepen waren zelden jonger dan 25 jaar. Daarom hebben we onze gegevens aangevuld met verwijzingen naar eerder onderzoek, gevoed door bijdragen van leden van de klankbordgroep.

Daarnaast zorgt online dataverzameling voor duidelijke participatiebias. Personen met minder digitale toegang of digitale vaardigheden hebben minder kans om hun ervaringen te delen. Een aandachtspunt voor toekomstig onderzoek is dus het meenemen van de ervaringen van deze groepen.

In andere studies worden antwoorden van personen van 65 jaar en ouder vaak gegroepeerd in één homogene categorie (WHO, 2021). Ons onderzoek toont echter aan dat er bijvoorbeeld verschillen zijn in de ervaringen van mensen tussen 61 en 70 jaar en die tussen 81 en 90 jaar. Het is dus belangrijk om mensen die als oud worden beschouwd een stem te geven, zonder hen te reduceren tot één homogene groep met een gedeelde realiteit.

De noodzaak van intersectionele dataverzameling

Hoewel dit onderzoek duidelijk een intersectionele insteek heeft, zijn er ook hiaten in de steekproef.

De enquête bevat weinig geracialiseerde personen, LGB+ personen en personen die in collectieve woonvormen leven (rusthuizen, psychiatrische instellingen, serviceflats, jeugdinstellingen, enz.), wat de reikwijdte van de conclusies over intersectionele ervaringen op basis van de resultaten van de enquête beperkt.

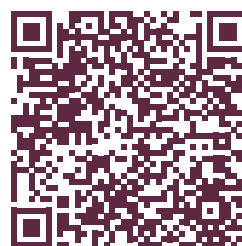
De organisatie van intersectionele focusgroepen en het bezoek aan twee residentiële zorgcentra voor een papieren bevraging van bewoners helpen deze beperkingen te compenseren. Elke focusgroep richt zich op de intersectie tussen leeftijd en een ander kenmerk, waardoor specifieke en soms onzichtbare vormen van onderdrukking zichtbaar worden. Deze vormen van onderdrukking beperken zich niet altijd tot slechts twee kenmerken. De deelnemers konden dan ook verhalen delen waarin meer dan twee discriminatievormen een rol spelen.

De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat leeftijdsdiscriminatie vaak samengaat met andere vormen van onderdrukking, wat leidt tot specifieke situaties en kwetsbaarheden. Toekomstige studies over leeftijdsdiscriminatie zouden dan ook een zo intersectioneel mogelijke benadering moeten hanteren.

Tot slot willen we benadrukken dat ons onderzoeksteam uitsluitend bestaat uit cisgender vrouwen, jonger dan 35 jaar, zonder handicap of met lichte handicaps, en allemaal wit of als zodanig gepercipieerd. Deze homogene samenstelling kan onze manier van denken over het onderzoek, het formuleren van vragen en het interpreteren van resultaten beïnvloeden hebben. Hoewel we mechanismen hebben opgezet om bias te beperken (adviesgroep, intersectionele focusgroepen, kritische reflectie op onze eigen bias), erkennen we dat onze positionering invloed kan hebben gehad op bepaalde aspecten van het werk. Voor een werkelijk intersectionele benadering zou het waardevol zijn als toekomstig onderzoek wordt uitgevoerd door meer diverse teams.

Appendix

De appendices zijn online te raadplegen op [www.unia.be](https://www.unia.be/nl/kennis-aanbevelingen/onderzoek-leefstijdsdiscriminatie-in-belgi%C3%AB) op de pagina 'https://www.unia.be/nl/kennis-aanbevelingen/onderzoek-leefstijdsdiscriminatie-in-belgi%C3%AB'.

Bibliografie

- Abrams, D., Russell, P.S., Vauclair, M. & Swift, H.J. (2011). *Ageism in Europe: Findings from the European Social Survey*. Technical report. AgeUK.
- Agentschap Zorg & Gezondheid (2024). *Vlaams indicatorenproject woonzorgcentra: kwaliteitsindicatoren 2023*.
- Amnesty International (2021). *Sondage sur l'âgeisme envers les aînés : les chiffres de 2021*.
- Antidiskriminierungsstelle des Bundes (2023). *Age ismus - Altersbilder und Altersdiskriminierung in Deutschland*.
- Australian Human Rights Commission (2015). *National prevalence survey of age discrimination in the workplace*.
- AVIQ (z.d.). *Aides à la vie quotidienne: aides matérielles: aides individuelles à l'intégration*.
- AVIQ (2023). *Rapport trisannuel des établissements d'hébergement et d'accueil pour aînés au 31 décembre 2021*.
- Baert, S., Devos, L., & du Bois, K. (2025). *Opvolgmeting discriminatie op de Antwerpse arbeidsmarkt: rapportering*.
- BBC (2019). *Woman's Hour. Black women are five times more likely to die in pregnancy, birth or postpartum than white women. Why?*
- Bolland, M., Goedemé, T., & Janssens, J. (2022). *L'ampleur du non-recours à la garantie de revenus aux personnes âgées, à l'intervention majeure et à l'allocation de chauffage chez les 65 ans et plus en Belgique*. *Revue Belge de Sécurité Sociale*, 3, p. 345-372.
- Bratt, C., Abrams, D., Swift, H. J., Vauclair, C. M., & Marques, S. (2018). *Perceived age discrimination across age in Europe: From an ageing society to a society for all ages*. *Developmental psychology*, 54(1), 167–180.
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest (z.d.). *Herhuisvestingstoelage*.
- Çavaria (z.d. a). *LGBTI+*.
- Çavaria (z.d. b). *Zorg & welzijn*.
- Chang, E. S., Kanno, S., Levy, S., Wang, S. Y., Lee, J. E., & Levy, B. R. (2020). *Global reach of ageism on older persons' health: A systematic review*. *PloS one*, 15(1), e0220857.
- Christelijke Mutualiteit (2022). *Ervaringen en behoeften van werknemers aan het einde van hun loopbaan*. *Gezondheid & Samenleving*, 1.
- Coville, M., & Lallet, M. (2023). *La contribution des études féministes et neuroqueer à la production des savoirs sur le genre et l'autisme*.
- Crenshaw, K. (1989). *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*. *University of Chicago Legal Forum*: Vol. 1989, 8.
- De Ambrassade (2016). *Jongeren aan het woord: van schoolbank naar werkvloer*.
- De la Fuente-Núñez, V., Cohn-Schwartz, E., Roy, S., & Ayalon, L. (2021). *Scoping Review on Ageism against Younger Populations*. *International journal of environmental research and public health*, 18(8), 3988.

- De Monie, P. (2025). [Vrouwen met autisme hebben nood aan veilige plekken](#). Sociaal.Net.
- Departement Cultuur, Jeugd en Media (2023). [Erkenning geven aan competenties van jonge vrijwilligers](#). Kwalitatief onderzoek.
- Departement Werk en Sociale Economie (2024). [Rapport Sectorale Nulmeting. Monitoringsoefening non-discriminatie 2021-2024](#).
- Departement Zorg (z.d.). [Op zoek naar een nieuwe thuis in een woonzorgvoorziening: groepen van assistentiewoningen en serviceflatgebouwen](#).
- Departement Zorg (2021). [Je bent jong en ... je zorgt. Aantal, profiel, taakopname, welzijn en gezondheid van jonge mantelzorgers becijferd](#).
- Departement Zorg (2024). [Medicatie in woonzorgcentra. Beleidsrapport](#).
- Departement Zorg (2025). [Jaarverslag Woonzorglijn 2024](#).
- Dinçer & Verhaeghe (2023). [Discriminatie op de huurwoningmarkt van Sint-Niklaas](#).
- Dinçer, B.E., & Verhaeghe, P.P. (2024). [Juridische en sensibiliserende praktijktesten op de Gentse arbeidsmarkt: Opvolgmeting 2023-2024](#).
- Durand, A., Zijlstra, T., Van Oort, N., Hoogendoorn-Lanser, S. & Hoogendoorn, S. (2021). [Acces denied? Digital inequality in transport services](#).
- El Haj, M., Baert, S., Van Ootegem, L., Verhofstadt, E., & Lippens, L. (2024). [Fertility, Pregnancy, and Parenthood Discrimination in the Labour Market: A Systematic Review](#). IZA - Institute of Labor Economics.
- Europese Commissie (2023). [Special Eurobarometer 535: Discrimination in the European Union](#).
- Europese Raad (2025). [Handicaps in de EU: feiten en cijfers](#).
- Eurostat (2025). [Level of disability \(activity limitation\)](#). Custom dataset.
- Febelfin (2024). [Phishing & online fraude in België: de belangrijkste cijfers van 2024](#).
- Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (2018). [KCE Reports 301A: Hoe de organisatie van geestelijke gezondheidszorg voor ouderen verbeteren?](#)
- Federale Pensioensdienst (z.d.). [Recht op pensioen: de inkomensgarantie voor ouderen \(IGO\)](#).
- Federaal Planbureau (2024). [Pensioenkloof tussen mannen en vrouwen: hoe doet België het ten opzichte van andere EU-landen?](#)
- FIRM (2024). [Rapport parallèle au Comité européen des droits sociaux sur les dispositions de la Charte sociale européenne non acceptées par la Belgique](#).
- FOD Mobiliteit en Vervoer (2024). [Toegankelijkheid van het vervoer in België, uitgave 2024](#).
- FOD Sociale Zekerheid (2023). [Erkenning van je handicap: voorwaarden voor erkenning](#).
- FOD Sociale Zekerheid (2025). [Rapport: Jong en chronisch ziek](#).
- Forem (2023). [Le marché du travail après 55 ans](#).
- Forem (2025). [Insertion au travail des jeunes chercheurs d'emploi inscrits pour la première fois au Forem en 2024](#).
- Forum des Jeunes (2023). [Mémoire. Être Jeune en 2023 : Perspectives d'une jeunesse aux 1000 visages](#).
- FRA (2023). [Being Black in the EU – Experiences of people of African descent](#).
- FRA (2024). [Technical and quality report - EU Survey on Immigrants and Descendants of Immigrants](#).
- FRA (2025). [Technical report - EU LGBTIQ Survey III](#).
- German Centre of Gerontology (2021). [German Ageing Survey \(DEAS\)](#).
- Goedemé, et al. (2022). [TAKE. Reducing poverty through improving take up of social policies. Final report](#).
- Het Nieuwsblad (2024). [Vrees dat kandidaat-huurders sociale woning mislopen door nieuwe inschrijving](#).

- Hideux, L.M. (2024). *Le Trouble Déficit de l'Attention avec ou sans Hyperactivité (TDAH) au féminin : spécificités épidémiologiques, cliniques et thérapeutiques chez l'enfant et l'adolescent : une revue narrative de la littérature.*
- HIVA-KU Leuven (2024). *Studie over non-take-up van het leefloon en afgeleide rechten.*
- IGVM & RoSa vzw (2024). *Vrouwen in topfuncties 2024.*
- IGVM (2017). *Zwanger aan het werk. De ervaringen van sollicitanten, werknemers en zelfstandige ondernemers in België.*
- IGVM (2023a). *Geen beleid rond seksueel grensoverschrijdend gedrag is discriminatie.*
- IGVM (2023b). *De genderdimensie van verschillen-de soorten verlof in België.*
- IGVM (2024). *De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België.*
- IGVM (2025). *Vrouwen in kwetsbare situaties op de arbeidsmarkt.*
- Infor-Home-Info vzw (2025). *Jaarverslag 2024.*
- Jackson, S. E., Hackett, R. A., & Steptoe, A. (2019). *Associations between age discrimination and health and wellbeing: cross-sectional and prospective analysis of the English Longitudinal Study of Ageing.* The Lancet. Public health, 4(4), e200–e208.
- Janssens, D., Ectors, W. & Paul, R. (2023). *Onderzoek Verplaatsingsgedrag (2021 – 2022).*
- JES vzw (2021). *Gender en de publieke ruimte.*
- JOP-monitor (2023). *JOP5: data uit 2023.*
- Kenniscentrum Data & Maatschappij (2022). *Digitalisering van overheidsdiensten: een studie naar de evaluatie van en drempels bij 60-plussers.*
- Kinderrechtencommissariaat (2024). *Signalen van centra voor leerlingenbegeleiding. Topproblemen en oplossingen vanuit CLB-perspectief.*
- Koning Boudewijnstichting (2022). *Dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen - cijfers en geleefde ervaringen van jongeren.*
- Koning Boudewijnstichting (2023). *Levenskeuzes bij 60-plussers.*
- Koning Boudewijnstichting (2024). *Barometer Digitale Inclusie.*
- LEVL (2024). *Bevraging vrouwen met een migratie-achtergrond op zoek naar werk.*
- Leysen, B., Verhaeghe, P.P., & Derous, E. (2023). *Wetenschappelijke methodiek correspondentie-testen en nulmeting discriminatie bij de Vlaamse overheid. Eindrapport.*
- Ligue des droits humains (2020). *Rapport police watch: abus policiers et confinement.*
- Lippens, L., Vermeiren, S., & Baert., S. (2023). *The state of hiring discrimination: A meta-analysis of (almost) all recent correspondence experiments.* European Economic Review, 151, 104315.
- Lire et Écrire Bruxelles (2022). *Dématérialisation des services bancaires. Vers une exclusion financière des personnes en difficulté avec l'écrit.* La Revue Nouvelle, 3, p. 62-69.
- Moris, M. (2015). *Jongeren in de publieke ruimte. Onderzoek naar lokale perspectieven.*
- Mrax (2020). *Le « syndrome méditerranéen », Reflet des discriminations et du racisme dans le milieu médical.*
- Netwerk Duurzame Mobiliteit (2023). *Basisbereikbaarheid, de Vlaamse mobiliteitsrevolutie, met vertraging.*
- Netwerk tegen Armoede (2024). *Digitale inclusie: niet iedereen is mee.*
- Opgroeien (2025). *Jongerenbevolking: Cijfers op maat.*
- RoSa vzw (z.d. a). *Begripsverwarring.*
- RoSa vzw (z.d. b). *Arbeidssegregatie.*
- RoSa vzw (z.d. c). *Gezondheid, welzijn en veiligheid.*
- RoSa vzw (z.d. d). *Anticonceptie voor de vrouwelijke anatomie.*
- RoSa vzw (2019). *Gender en leeftijdsdiscriminatie.*

- RoSa vzw (2023). [Racial bias in zwangerschaps- en geboortezorg.](#)
- RoSa vzw (2024). [De \(peri\)menopauze.](#)
- Rothermund, K., Klusmann, V., & Zacher, H. (2021). [Age discrimination in the context of motivation and healthy aging.](#) The journals of gerontology. Series B, Psychological sciences and social sciences, 76(Suppl 2), S167–S180.
- Schols, J., Peeters, H., & Laenen, S. (2017). [Non-take-up van de inkomensgarantie voor ouderen: een kwalitatief onderzoek naar de visies en ervaringen van personeel betrokken bij de uitvoering en/of het beleid van de voorziening.](#)
- SeniorWeb (2023). [Zeven op de tien ouderen bang om slachtoffer te worden van online fraude.](#)
- Solidaris (2025). [Maisons de repos : à quel prix ?](#)
- Statbel (2021). [Het onderwijsniveau in kaart gebracht.](#)
- Statbel (2023). [Digitale vaardigheden.](#)
- Statbel (2024). [10% blijft werken na pensioen: “Graag werken” is belangrijkste reden.](#)
- Statbel (2025a). [Structuur van de bevolking.](#)
- Statbel (2025b). [Herkomst.](#)
- Statbel (2025c). [Onderwijsniveau.](#)
- Statbel (2025d). [SILC-indicatoren 2019-2024.](#)
- Statbel (2025^e). [Een op de vijf jongeren heeft een job onder zijn niveau.](#)
- Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2023). [De financiële dimensie van armoede.](#)
- Steunpunt Werk (2019). [Instroom in werk bij 55-plussers in Vlaanderen kent geringe vooruitgang.](#)
- Swift, H.J., Abrams, D., Marques, S., Vauclair, CM., Bratt, C., & Lima, ML. (2018). [Ageism in the European Region: Finding from the European Social Survey.](#) In: Ayalon, L., Tesch-Römer, C. (eds) Contemporary Perspectives on Ageism. International Perspectives on Aging, vol 19. Springer, Cham.
- Tinner & Curbelo (2025). [An exploration of discrimination in healthcare for young women in Scotland: An intersectional study.](#) SSM – Qualitative Research in Health ,7, 100534.
- Tobback, I., Barslund, M., Baert, S., & Verhaeghe, P.P. (2024). [Discriminatie op de Brusselse arbeidsmarkt: sectorale analyse o.b.v. een correspondentie-experiment.](#)
- Transgender Infopunt (z.d.). [Zorg voor trans ouderen.](#)
- Transgender Infopunt (2022). [Cijfers.](#)
- Transgender Infopunt (2023). [Genoeg-enough-as-sez: onderzoek naar de ervaringen met geweld van LGBTI-personen in Vlaanderen.](#)
- UGent & Securex (2023). [Helft van vrouwen met menopauzale symptomen ondervindt daardoor hinder op het werk.](#)
- Uit de Marge vzw (2023). [Woonreporters van Uit De Marge vzw en Betonne Jeugd brengen dak- en thuisloosheid bij jongeren in kaart.](#)
- Unia (z.d.). [Racisme.](#)
- Unia (2012). [Diversiteitsbarometer Werk.](#)
- Unia (2014). [Diversiteitsbarometer Huisvesting.](#)
- Unia (2021). [Improving equality data collection in Belgium.](#)
- Unia (2024a). [Studie naar zelfdefiniëring van origine in België.](#)
- Unia (2024b). [Arbeidsrechtbank Henegouwen, afdeling Moeskroen, 15 november 2024.](#)
- Unia (2024c). [Toegankelijke samenleving voor mensen met een handicap: voorlopig alleen een wensdroom volgens Unia.](#)
- Unia (2024d). [Testaankoop en Unia dagen NMBS voor de rechter.](#)
- Unia (2024e). [Collectieve klacht voor het Europees Comité voor Sociale Rechten tegen digitale ongelijkheid.](#)
- Unia (2025a). [Cijfersverslag 2024.](#)

Unia (2025b). [Getuigenissen](#).

Unia (2025c). [Advies over het verminderde TaxiBus-aanbod van de MIVB](#).

Unia (2025d). [Ordonnantie Brussel Digitaal: alternatieven voor volledig digitale overheidsdiensten voortaan verplicht volgens Grondwettelijk Hof](#).

UNICEF (2022). [Rapport van kinderen en jongeren met mentale gezondheidsproblemen in België](#).

UZ Gent (z.d.). [Reproductieve geneeskunde: praktische info zorgtraject: leeftijdsgrenzen](#).

Van der Noordt, M., van der Pas, S., van Tilburg, T., & Deeg, D. (2019). [LASA: Langer doorwerken is voor 50 procent met gezondheidsbeperkingen](#). *Geron*, 21(2).

Van Eenoo, E., Boussauwn K., & Fransen, K. (2022). [Verschuivende visie op de functie van het openbaar vervoer in Vlaanderen: voor wie is de bus essentieel?](#)

Verenigde Naties (2006). [Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap](#).

Verhaeghe, P.P., Coenen, A., Demart, S., Van der Bracht, K., & Van de Putte, B. (2017). [DiscrimibruX - Discriminatie door vastgoedmakelaars op de private huurwoningmarkt van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#).

Vief vzw (2025). [Een analyse van actuele maatschappelijke evoluties en uitdagingen voor ouderen](#).

VIKZ (2025). [Wat is de kwaliteit van leven, wonen en zorg in de Vlaamse woonzorgcentra? Eerste publicatie ouderenzorg beschikbaar](#).

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (z.d.). [Voorwaarden: leeftijdsgrens](#).

Vlaamse Jeugdraad (2023). [Advies 2301: Mentaal Welzijn](#).

Vlaamse Jeugdraad (2025). [Sociale inclusie: toegang tot vrije tijd](#).

Vlaamse Ouderenraad (2011). [Ouderen en vrijwillige inzet](#).

Vlaamse Ouderenraad (2012). [Standpunt 2012/1:](#)

[Een leeftijdsonafhankelijk en efficiënt hulpmiddelenbeleid](#).

Vlaams Woningfonds (z.d.). [Veelgestelde vragen Vlaamse woonlening](#).

VRT NWS (2025). [Nooit eerder zo veel mensen op wachtlijst voor sociale woning](#).

WHO (2021). [Global report on ageism](#).

WHO (2025). [The WHO Ageism Scale](#).

Onderzoek naar leeftijdsdiscriminatie in België

Improving Equality Data Collection in Belgium III

Brussel, november 2025

Uitgever:

Unia, Interfederaal Gelijkekansencentrum
Victor Hortaplein 40 (bus 40), 1060 Brussel
T +32 (0)2 212 30 00

Redactie: Unia

Eindredactie: Unia

Vertaling: Unia

Grafisch concept, opmaak en druk: Citynova

Foto's: Unia, Shutterstock, Pexels en Unsplash

Verantwoordelijke uitgever: Els Keytsman

Dit project werd gefinancierd door de Dienst Gelijke Kansen van de FOD Justitie.

Ce rapport est aussi disponible en français.

This report is also available in English.

FEDERALE OVERHEIDSDIENST
JUSTITIE

Je kan deze publicatie terugvinden op www.unia.be in de rubriek 'Kennis & aanbevelingen'.

Lees je liever op papier? Op de publicatiepagina van dit rapport kan je een gedrukte versie aanvragen, via de knop 'Bestel gedrukte versie'. We bezorgen je dan een gratis exemplaar; alleen voor grote hoeveelheden of een expreszending kunnen portokosten worden aangerekend.

Tenzij we het anders hebben vermeld, is de informatie uit dit rapport vrij van rechten. Je mag dus deze informatie kosteloos en met bron- en auteursvermelding voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden gebruiken. Als je informatie (teksten, foto's, beelden, ...) wilt reproduceren, verspreiden of op een andere manier ter beschikking stellen, contacteer dan eerst Unia via het contactformulier op info@unia.be.

Unia
Interfederaal Gelijkekansencentrum

Victor Hortaplein 40, 1060 Brussel
T +32 (0)2 212 30 00

www.unia.be

